

Confessional Subscription
in discussions with the Nederlands Gereformeerde Kerken

Translator's notes:

1. Where previously authorised translations of text have been published (such as the *Acts* of Synods), these translations have been incorporated without alteration. In the remainder of the translated text, expressions or phrases derived from these authorised translations have been used as consistently as possible.
2. This report contains and frequently refers to a document entitled *Balans: Waar staan we nu?* While the term 'Balans' literally translates as 'Balance', this does not convey the intent of the original, which is to denote an overall stock-take at a specific point in time. In the interests of clarity, the term 'Balans' has usually been translated as '*Interim Statement*'.
3. A number of abbreviations appear in the original text of the report. These have been used without alteration; a list of these abbreviations is included here:
 - GK or GKV – Gereformeerde Kerken or Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt: the (liberated) Reformed Churches in the Netherlands
 - GS – General Synod: usually the General Synod of Amersfoort-Centrum of 2005, unless otherwise specified.
 - DKE – Deputaten Kerkelijke Eenheid: Deputies for Church Unity appointed by the General Synod of the Reformed Churches in the Netherlands
 - NGK – Nederlands Gereformeerde Kerken: the Netherlands Reformed Churches
 - LV – Landelijke Vergadering: National Meeting of the NGK. (The NGK is congregationalist in its polity and therefore avoids the terms 'synod' and 'assembly')
 - AKS – Akkoord voor Kerkelijk Samenleven: Agreement for Ecclesiastical Communion, in effect: the church order of the NGK
 - CCS – Commissie voor Contact en Samenspreking: Committee for Contact and Discussion appointed by the Nederlands Gereformeerde Kerken
 - VOP Rapport/Report – Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten: Female Elders and Ministers
 - CGK – Christelijke Gereformeerde Kerken.

Final note: With respect to a number points a minority report was also submitted to general synod. Two of these points were considered of possible interest to foreign delegates and have thus also been translated.

Inhoudsopgave / Table of Contents

Confessional Subscription in discussions with the Nederlands Gereformeerde Kerken.....	1
<i>Summaries of the Majority and Minority Positions</i>	2
<i>Summary of the position report DKE:</i>	2
<i>Summary of the position of the minority report DKE:</i>	4
<i>Majority Report of the Deputies for Church Unity</i>	6
<i>Supplementary Report DKE chapter 2</i>	26
<i>Minority Reports</i>	34
<i>First minority report DKE w.r.t. the Interim Statement</i>	34
<i>Second Minority Report DKE w.r.t. VOP report</i>	43

Summaries of the Majority and Minority Positions

Translator's note: the following summaries have been written by the authors of the respective majority and minority reports themselves.

Samenvatting standpunt rapport DKE:

Toespitsing van de Balans van het gesprek tussen DKE en CCS over de binding aan de belijdenis

Jarenlang hebben afgevaardigden van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Nederlands Gereformeerde Kerken met elkaar gesproken over de binding aan de belijdenis. Er is nu zoveel overeenstemming bereikt, dat wij dit onderwerp niet langer als een blokkade beschouwen op de weg naar kerkelijke eenheid. In de loop van de gesprekken is er veel vertrouwen over en weer gegroeid. Waar sprake is van verschil van opvatting heeft dat niet een verschil van mening over het gezag van Schrift en belijdenis ten grondslag. We beschouwen het als onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om vanuit dit wederzijdse vertrouwen verder te werken aan kerkelijke eenheid, zoals de Heer van de kerk ons daartoe oproept.

We beseffen dat we hierin een proces doormaken. We mochten in de afgelopen tijd werkelijk vooruitgang boeken. Wie beseft dat er een proces gaande is, zal proberen het goede bij elkaar te zoeken en te benoemen. En waar er nog zaken te bespreken zijn, is er wederzijds het verlangen dat proces voort te zetten.

Daarbij noteren we dankbaar, dat we het over de aard van de belijdenis eens zijn. De belijdenisgeschriften zijn een woord gesproken op hun tijd. We zijn dankbaar voor de gereformeerde erfenis zoals die in de confessie naar ons toe komt. We zien het werk van de Geest als blijkt dat aan mensen woorden gegeven worden die de eeuwen door standhouden.

Tegelijk moet altijd de beperkte betekenis van de belijdenis in het oog worden gehouden. Alleen de Schrift is de normerende bron. Die beperktheid van de confessie hangt ook samen met de historische context waarin de belijdenis is geschreven. De belijdenis geeft geen antwoord op alle vragen van alle tijden. Ze bevat menselijke woorden in antwoord op het Woord van God. Deze antwoorden zijn bepaald door eigen tijd en cultuur.

Met K. Schilder zeggen we: „De kerk heeft nimmer de waarheid van de Schriftopenbaring uitgeput.” Daarom staan we altijd open voor positief-kritische bezinning op de inhoud van de leer en van de belijdenisgeschriften.

GKV en NGK stemmen overeen, dat in de kerk een onbekrompen en loyale binding aan de belijdenis mag worden gevraagd. Ten behoeve van bescherming van de gemeente binden ambtsdragers zich aan de belijdenis. De balans noemt dit niet alleen wenselijk, zoals het minderheidsrapport stelt, maar een noodzaak. Een dergelijke binding vindt ook in steeds meer NG gemeenten plaats en de verwachting is dat het (kleine) aantal gemeenten waarin men niet ondertekent, verder zal

Summary of the position report DKE:

Focus of the Interim Statement of discussion between DKE and CCS about confessional subscription

For years delegates from the *Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)* and the *Nederlands Gereformeerde Kerken* have discussed confessional subscription with each other. The measure of agreement now reached implies that we no longer see this matter as a hindrance on the road to ecclesiastical unity. In the course of the discussion mutual trust grew. Wherever there was a difference of opinion, it was not because of a difference of opinion on the authority of Scripture and confession. We consider it our common responsibility to continue working on ecclesiastical unity from this trust, as the Lord of the church calls us there to.

We realise that in this we are part of a process. In the past period we were able to make headway. Those who realise this is a process will seek to bring together what is good and point this out. Where there are matters that require further discussion there will be a shared longing to continue the process.

On this score we are thankful that we may note agreement on the nature of the confession. Confessional documents are a word spoken in their time. We are thankful for the reformed heritage as it comes to us in the confessions. We see the work of the Spirit as it becomes clear that people have been given words that persist throughout the ages.

At the same time one should always keep in mind the limited relevance of the confession. Scripture alone is a normative standard. The limitation of confessions is also related to the historical context in which the confession is written. The confession does not give answers to all questions of all times. They contain human words in response to God's Word. These answers have been determined by the time and culture in which the confessions originated.

With K. Schilder¹ we say: “The church has never exhausted the truth of Scriptural revelation.” Hence we are always open to positive-critical reflection on the substance of doctrine and of the confessional documents.

The GKV and NGK are agreed, that the church may require a broad-minded and loyal subscription to the confession. For the protection of the congregation office-bearers subscribe the confession. The Interim Statement not only considers this “desirable”, as the minority report suggests, but “necessary”. Such a subscription is found in an increasing number of *Nederlands Gereformeerde* congregations and it is expected that the number of non-subscribing congregations will decrease yet further. The

¹ Prof. Dr. K. Schilder taught dogmatics in Kampen during the middle of the 20th century. He was a leading figure during the Liberation and in the GKN(v) after 1944.

teruglopen. De Landelijke Vergadering van de NGK die vorig jaar werd gehouden stemde overigens in met de balans en heeft daarmee alle kerken ook opgeroepen de binding aan de belijdenis met een handtekening te bekrachtigen. Alleen dat al maakt de conclusie van het minderheidsrapport volstrekt onbegrijpelijk, namelijk dat er feitelijk niets is veranderd in de NGK (par. 3.2).

Overigens hebben ook kerken die het Akkoord van Kerkelijk Samenleven (nog) niet expliciet hebben aanvaard, wel ingestemd met de preambule van het AKS en zich daarmee gebonden aan de Drie Formulieren van Eenheid.

Deze loyaliteit kent twee kanten. Aan de ene kant is er geen enkele reden tot schroom om zich aan de belijdenis te binden. Gemeenten of ambtsdragers die deze binding als uitdrukking van loyaliteit niet kennen, zullen worden aangespoord daar wel toe te komen.

Aan de andere kant houdt een loyale binding ook in, dat men zich niet bindt aan de punten en komma's in de belijdenis maar aan de inhoud ervan. Zoals de belijdenis zelf getuigt (art. 7 NGB), kan zij nimmer met de Schrift op één lijn worden gesteld.

De binding aan de belijdenis is geen binding van de gewetens. Anders dan het minderheidsrapport suggereert, stemmen GKV en NGK volledig overeen, dat inhoudelijke kritiek op de belijdenis op kerkelijke vergaderingen dient te worden besproken; de meeste vergadering van de NGK stemde daar vorig jaar mee in.

In de balans wordt het verschil in kerkelijke praktijk tussen GKV en NGK openlijk benoemd. Anders dan de indieners van het minderheidsrapport menen wij dat dit verschil niet kerkscheidend mag zijn. De gesprekken van de afgelopen periode doen ons zien, dat er perspectief is. Het proces dat GKV en NGK samen zijn begonnen, mag nu niet worden afgebroken. De Heer van de kerk heeft de zijnen opgeroepen tot eenheid. Samen met de broeders en zusters van de NGK hopen wij de komende jaren verder te zoeken naar wegen om die eenheid te bereiken.

National Meeting of the NGK held in 2007 expressed agreement with the Interim Statement and has called upon all the church to enforce confessional subscription by means of a signature. This in and of itself disagrees with the conclusion of the minority report, namely that in fact nothing has changed in the NGK (paragraph 3.2).

In addition, also those churches which have not explicitly adopted the Accord for Ecclesiastical Cohabitation, have expressed agreement with the Preamble to the AKS, and thus subscribed the Three Forms of Unity.

This loyalty has two sides to it. On the one hand there is no hesitation to subscribe the confession. Congregations or office bearers which do not know this expression of loyalty, will be encouraged to reach the point where they do so.

On the other hand, a loyal subscription also means that one does not bind to the points and commas in the confession but to its substance. Just as the confession itself testifies (Belgic Confession, art. 7), she can never be considered identical to Scripture.

Confessional subscription is not a binding of the conscience. Contrary to what the minority report suggests, the GKV and NGK are entirely in agreement, that substantive criticism of the confession should be dealt with by the church assemblies; the broadest assembly of the NGK agreed with this last year.

The Interim Statement is open and honest about the differences in ecclesiastical practice between the GKV and NGK. In contrast with those who submitted the minority report we believe that this difference may not keep us as churches separated. The discussions of the past period have indicated to us there is perspective. The process which the GKV and NGK have started together should not be stopped now. The Lord of the church calls those that are His to unity. Together with the brothers and sisters of the NGK we hope to look in the coming years for ways to reach that unity.

Samenvatting standpunt minderheidsrapport DKE:

Samenvatting van de bezwaren tegen de Balans

1. Het echt kerk-zijn staat of valt met wat we belijden in art 29 NGB over de ware kerk: dat zij zich in alles houdt aan het zuivere Woord van God, alles wat daarmee in strijd is verwerpt en Jezus Christus erkent als haar enig Hoofd. Daarbij komt het aan op trouw ook in het kleine. Er mag geen ruimte gegeven worden om van de gezonde leer af te wijken. En elke dwaling moet worden weerlegd, bestreden en geweerd.

2. In de gereformeerde belijdenisgeschriften hebben we te maken met een 'hoofdsom', de *hoofdzaken* van de Bijbelse leer. Dus mag er geen ruimte gegeven worden om af te wijken van de belijdenis of daar tegen in te gaan. Het is onopgeefbaar dat we elkaar daaraan binden, met duidelijke afspraken.

3. Daarom hebben de gereformeerde kerken als noodzakelijk bepaald dat de ambtsdragers vol overtuiging het Ondertekeningsformulier ondertekenen: Wijverklaren hierbij voor het aangezicht van de Here, oprecht en met een goed geweten dat wij er hartelijk van overtuigd zijn dat de leer van de drie formulieren van eenheid - de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels - in alle delen geheel met Gods Woord overeenstemt... Voor het geval wij ooit een bedenking tegen deze leer of een afwijkende mening zouden krijgen, beloven wij dat wij die niet openlijk noch anderszins zullen uiteenzetten, leren of verdedigen, hetzij mondeling of schriftelijk, maar dat wij ons gevoelen in de kerkelijke weg aan de kerkelijke vergaderingen voor onderzoek zullen voorleggen enz.

Zo doen de gereformeerde kerken recht aan de roeping van art. 29 NGB.

4. Daarmee is het tolerantie-standpunt van de NGK in strijd. In de balans lezen we over concrete en voortgaande afwijking van de belijdenis: Van de kant van de NGK wordt benadrukt dat een ambtsdrager niet gauw geschorst zal worden, wanneer geen sprake is van aantasting van het ene fundament, Jezus Christus, of als de afwijking het bouwen op dit ene fundament niet verhindert.

5. Het fundament Christus, of de apostelen en profeten met Christus als hoeksteen als fundament, dat is zo breed als de Schriften zijn. De belijdenis geeft daarvan een hoofdsom. Wie van de belijdenis, die naar de overtuiging van de gereformeerde kerken de hoofdsom van de Bijbel weergeeft, afwijkt, zonder de weg van het gravamen te gaan, tast het fundament aan. Zo hebben de Gereformeerde kerken dat eerder meermalen uitgesproken en het tolerantie-standpunt van de NGK als onoverkomelijk obstakel benoemd.

Summary of the position of the minority report DKE:

Summary of the objections against the Interim Statement

1. Being a true church stands or falls with what we confess in Belgian Confession art. 29 about the true church: that in all things she abides by the pure Word of God, rejects all that is contrary to it, and acknowledges Jesus Christ as her only head. One is then to be faithful in the little things. There may be no room to depart from sound doctrine. And every error must be countered, fought off, and averted.

2. In reformed confessional documents we find the "main substance", the main issues of Biblical doctrine. No room is to be allowed to deviate from the confession or to teach contrary to it. It is absolutely necessary that we bind each other to this, with clear agreements.

3. That is why the reformed churches consider it necessary that office bearers in full conviction sign the Form for Subscription: We ... declare sincerely and in good conscience before the Lord, that we from the heart are convinced that the doctrine of the three forms of unity – the Belgian Confession of Faith, the Heidelberg Catechism and the Canons of Dort – in all parts agree completely with the Word of God. ... Should we ever have our doubts against this doctrine or come to hold a deviating opinion, we promise that we will neither publicly nor in any other way propose or defend such, be it orally or in writing, but that we will submit our sentiments in the ecclesiastical way to the ecclesiastical assemblies for examination etc.

In this way the reformed churches do justice to the calling found in BC art. 29.

4. The position of tolerance held by the NGK is at odds with this. In the Interim Statement we read about concrete and continued deviation from the confession: The NGK will emphasise that an office-bearer will not quickly be suspended where there is no question of undermining the one foundation, that is Jesus Christ, or if the deviation does not hinder the building on this one foundation.

5. The foundation Christ, or the apostles and prophets with Christ as cornerstone, as foundation, is as broad as what the Scriptures are. The confession presents the main substance thereof. Those who depart from the confession which, according to the conviction of the reformed churches, contains the main substance of the Bible, without following the route of *gravamen*² do damage to the foundation. This position of the *Gereformeerde Kerken* has been repeatedly articulated and the position of tolerance held by the NGK has been considered an

² Translator: a *gravamen* is an official objection against a confessional statement submitted to a general synod, and comes down to a request to have the confession changed. In the history of the GKN(v) this has happened twice: in 1905 a number of words were removed from BC art. 36 and in 1984-85 a proof-text was removed from BC art. 9.

insuperable obstacle.

6. ‘De afspraken binnen het kerkverband van de Nederlands Gereformeerde Kerken geven zoveel ruimte, dat een onbekrompen en ondubbelzinnige binding aan de leer onvoldoende wordt gewaarborgd’ (*Acta Berkel*, p. 127). De GS Leusden 1999 sloot zich daarbij aan (*Acta Leusden*, p. 226) en constateerde t.a.v. het AKS: ‘Dit akkoord biedt minder waarborgen dan wij voor een gezond gereformeerd kerkelijk leven noodzakelijk achten’ (*a.w.*, p. 227).

7. Deputaten kregen de opdracht daarover door te spreken met de deputaten van de NGK.

De Balans toont niet aan dat er wat betreft de concrete binding aan de belijdenis in de praktijk sprake is van een wezenlijke verandering bij de NGK. Ook verder zijn er geen tekenen, dat de NGK terugkeren naar wat vanaf de grote reformatie door de Gereformeerde Kerken noodzakelijk is geacht als grondslag voor het kerkelijk leven.

8. Deputaten relativeren ook zelf de betekenis van de Balans door te stellen: dat in de praktijk zal moeten blijken wat de Balans waard is.

9. Daarom is de conclusie ‘dat althans de zaak van de binding aan de belijdenis niet langer een blokkade is voor verder en intensiever kerkelijk contact in de vorm van gesprekken, gericht op kerkelijke eenheid’ niet verantwoord.

6. “The decisions within the bond of the *Nederlands Gereformeerde Kerken* give so much room, that a broad-minded and unambiguous subscription of the confession is insufficiently warranted” (*Acts GS Berkel & Rodenrijs, 1996*, p. 127). GS Leusden 1999 expressed agreement (*Acta*, p. 226) and noted with respect to the AKS: “This accord offers less guarantees than we consider necessary for reformed ecclesiastical life.” (*Acta Leusden*, p. 227).

7. Deputies received the mandate to discuss this with deputies of the NGK.

The Interim Statement does not indicate that, with respect to the concrete issue of confessional subscription there is a real change with the NGK. Nor are there signs that the NGK are returning to that which since the Great Reformation has been considered necessary by the *Gereformeerde Kerken* as vital to a foundation for ecclesiastical life.

8. Deputies themselves relativise the import of the Interim Statement when they state: practice will make clear what this Statement is worth.

9. Hence the conclusion is not warranted that “that the matter of binding to the confession can no longer be considered an obstacle for further and more intensive contact in the form of discussions aimed at church unity.”

**Rapport van de Deputaten Kerkelijke Eenheid voor de
Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in
Nederland Zwolle-Zuid, 2008**

**Majority Report of the Deputies for Church Unity
for the General Synod of the Reformed Churches in
the Netherlands Zwolle-Zuid, 2008**

**5. CONTACTEN MET DE NEDERLANDS
GEREFORMEERDE KERKEN**

5.1 Inleiding

5.1.1 Opdracht

De Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005 besloot ten aanzien van de contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken het volgende:

“Besluit 4:

aan deputaten kerkelijke eenheid de opdracht te geven:

- a. *de Commissie voor Contact en Samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken uit te nodigen voor een ontmoeting en tijdens die ontmoeting het gesprek voort te zetten over de vraag: Hoe functioneert binnen de kerkgemeenschap de grondslag van Gods Woord en de belijdenis en hoe worden op kerkelijke wijze de grenzen van de kritiek op de belijdenis bepaald? Dit in de lijn van de vragen die de GS Berkel en Rodenrijs en Leusden aan de NGK stelden, namelijk:*
 1. *Waarin binden de Gereformeerde Kerken bóven Schrift en belijdenis, en bieden zij dus minder ruimte dan in een gereformeerde kerk verwacht mag worden? en*
 2. *Hoe spreekt u elkaar aan op de grondslag van Gods Woord en de belijdenis en slaagt u erin door middel van onderlinge afspraken afwijkingen van de Schrift en de belijdenis te weerstaan?*
- b. *in de gesprekken over de binding aan Schrift en belijdenis ook te betrekken de uitspraken die de LV heeft gedaan over openstelling van de ambten voor zusters in de gemeente;*
- c. *in de gesprekken na te gaan wat het doel kan zijn van het door de NGK gewenste klassicale-regionale overleg over concrete zaken van leer en leven;*
- d. *in de gesprekken te benadrukken dat ‘de bezinning en de discussie over vraagstukken van leer en leven een natuurlijke plek te geven op de kerkelijke vergaderingen’, waarover de LV Lelystad sprak, ook echt vorm moet krijgen;*
- e. *van hun bevindingen aan de volgende generale synode rapport uit te brengen en dit rapport een vijf maanden tevoren aan de kerken toe te (laten) zenden.” (Acta, art. 135)*

5.1.2 Uitvoering

Om de opdracht van de synode uit te voeren hebben deputaten DKE (sectie NGK) een aantal gesprekken gevoerd met de Commissie voor Contact en

**5. CONTACTS WITH THE NEDERLANDS
GEREFORMEERDE KERKEN**

5.1 Introduction

5.1.1 Mandate

With respect to contact with the Nederlands Gereformeerde Kerken, the General Synod of Amersfoort-Centrum 2005 decided the following:

“Decision 4:

To give deputies church unity the following mandate:

- a. *to invite the Committee for Contact and Discussion of the Nederlands Gereformeerde Kerken to a meeting and during this meeting to continue the discussion on the question: How does the foundation of God’s Word and the confession function within the church community and in what ecclesiastical way are the boundaries of criticism on the confession determined? This in line with the questions which GS Berkel & Rodenrijs and GS Leusden posed to the NGK, namely:*
 1. *Wherein do the Gereformeerde Kerken bind above Scripture and confession, and do they grant less room than might be expected from a reformed church? And*
 2. *How do you address each other on the foundation of God’s Word and the confession and do you succeed by means of mutual agreements to resist deviations from Scripture and the confession?*
- b. *In discussions on binding to Scripture and confession to take into account the decisions of the NM on opening the offices to sisters in the congregation;*
- c. *to determine via discussions what might the purpose of the classical-regional discussions be, which the NGK wants to have concerning concrete issues of doctrine and life;*
- d. *to emphasise in discussions that ‘giving a natural place to reflection and discussion on matters of doctrine and life in the ecclesiastical assemblies’ of which NM Lelystad spoke, must indeed be given form;*
- e. *to report their findings to the next general synod and to send this report or have it sent to the churches five months previously.” (Acts, article 135, previously authorised translation)*

5.1.2 Execution

In order to carry out the instructions of Synod, the deputies DKE (section NGK) have had a number of discussions with the Committee for Contact and

Samenspreking (CCS) van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK). Deze gesprekken hadden plaats op 18 januari, 30 mei, 18 september en 29 november 2006, 10 januari, 8 maart, 9 mei en 19 juni 2007. In het voorjaar van 2007 heeft de Landelijke Vergadering van de NGK de resultaten van onze gesprekken gewogen. Het was nodig om van tijd tot tijd ook intern te vergaderen, om de gesprekken met de CCS voor te bereiden. In bijlage II is een overzicht vermeld van de landelijke contacten vanaf 1993.

5.1.3 Rapportage

In dit rapport kunt u lezen op welke manier deputaten de opdracht van de GS Amersfoort-Centrum 2005 hebben uitgevoerd.

Hoofdmoot van de gesprekken betreft de binding aan Schrift en belijdenis. We hebben over de aard van die binding gesproken, en het resultaat van dat gesprek wordt u aangeboden in een op schrift gestelde balans onder de titel *Waar staan wij nu?*

De GS vroeg om 'in de gesprekken over de binding aan Schrift en belijdenis ook te betrekken de uitspraken die de Landelijke Vergadering heeft gedaan over openstelling van de ambten voor zusters in de gemeente'. Daarbij speelde voor de GS een rol, dat in de besluitvorming van de NGK het Schriftverstaan onvoldoende aansluiting zoekt bij de Schriftuitleg.

Omdat de uitspraken van de LV over vrouwelijke ambtsdragers wel vragen oproepen m.b.t. de binding aan de Schrift, maar niet m.b.t. de binding aan de belijdenis, hebben wij voor de volgorde van behandeling de opdracht van de GS in tweeën gesplitst: eerst hebben we vervolggesprekken over de binding aan de belijdenis gehouden; daarna hebben we een aantal gesprekken gevoerd over de vragen m.b.t. het functioneren van het gezag van de Schrift n.a.v. de besluiten van de LV over vrouwelijke ambtsdragers.

Omdat er veel energie moest worden gestoken in bovengenoemde zaken hebben we geen aandacht kunnen geven aan het gewenste classicale-regionale overleg over concrete zaken van leer en leven. Wel is, bij wijze van suggestie, kort gesproken over de mogelijkheid om in gezamenlijke kerkelijke vergaderingen van GK en NGK (classis met regiovergadering) te spreken over de nota die verscheen in de kring van de classis-Utrecht, over gereformeerd zijn in de 21^e eeuw.

5.2 Gesprekken over de binding aan Schrift en belijdenis

5.2.1 Aanpak

In het verleden was de opzet het gesprek over de binding aan Schrift en belijdenis onder meer te voeren aan de hand van een casus (bijv. het gesprek over de uitverkiezing, n.a.v. het boek van drs. H. de Jong, *Van Oud Naar Nieuw*).

Het leek ons nu beter om niet meer de weg van casusbespreking te gaan, maar onder ogen te zien hoe de binding geregeld is in beide kerkverbanden en hoe die in de praktijk van het kerkelijke leven gestalte krijgt. Op deze manier zou er, naar onze mening, een duidelijker antwoord

Discussion (CCS) of the Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK). These discussions took place on 18 January, 30 May, 18 September and 29 November 2006, and on 10 January, 8 March, 9 May and 19 June 2007. In the spring of 2007 the National meeting of the NGK evaluated the outcome of our discussions. From time to time it was also necessary to meet by ourselves, in preparation for discussions with the CCS. Appendix II provides an overview of national contacts since 1993.

5.1.3 Reporting

In this report you can read how the deputies have carried out the instructions given by GS Amersfoort-Centrum 2005.

The greater part of these discussions dealt with the binding to Scripture and confession. We discussed the nature of this binding, and the deputies have taken stock of the outcome of this discussion in a document entitled *Waar Staan We Nu?* ("Where do we stand now?")

GS requested that "*in discussions on binding to Scripture and confession to take into account the decisions of the NM on opening the offices to sisters in the congregation*". In making this request, GS was of the opinion that in the decision-making process of the NGK the understanding of Scripture was insufficiently supported by an exegesis of Scripture.

Since the declarations of the National Meeting (of the NGK, 2004 – tr) raised questions in relation to the binding to Scripture, but not in relation to the binding to the confession, we decided to deal with the mandate of Synod in two parts, in order as follows: first we continued our discussion in relation to the binding to the Confession; then we had a number of discussions in relation to our questions concerning the way in which the authority of Scripture functions in the NM's decisions regarding women in office.

A great deal of energy went into the matters referred to above; as a result, we were unable to give any attention to desired discussions at a classical or regional level in regard to specific matters of doctrine or life. There was, however, a brief discussion in which suggestions were made concerning the possibility of convening joint ecclesiastical meetings at a classical or regional level to deal with the discussion paper about "*being Reformed in the 21st century*", which appeared in circle of the classis Utrecht.

5.2 Discussions concerning the binding to Scripture and confession.

5.2.1 Approach

In the past, our approach to discussions concerning the binding to Scripture and confession was often using a specific case as a point of reference (f.i. the discussion concerning election, which arose from the publication of Drs H De Jong's book, *Van Oud Naar Nieuw*).

This time, it seemed preferable not to follow the path of a case-study, but instead to examine how this binding is regulated within each bond of churches, and how this binding actually takes shape within the actual practice of

komen op de vragen geformuleerd in *Besluit 4a* van de synode van Amersfoort. Bovendien geven de uitspraken van de LV van de NGK inzake de leer op de kerkelijke vergaderingen goede aanknopingspunten om het gesprek over de binding aan Schrift en belijdenis aan te gaan. Gesprekken over een casus zijn goed geweest maar hebben nog niet geleid tot een volledig antwoord op de door diverse synodes gestelde vragen betreffende de aard van de binding.

Overigens moet gezegd dat ons met de besluiten van de Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005 toch nog wel een casus werd meegegeven, nl. de zaak van de vrouw in het ambt. In de gesprekken daarover zal zeker de binding aan Schrift en belijdenis ter sprake moeten komen.

Ten aanzien van de vraag of de Gereformeerde Kerken binden bóven Schrift en belijdenis en of zij minder ruimte bieden dan in een gereformeerde kerk verwacht mag worden, is op de GS van Zuidhorn 2002-2003 door DKE als volgt gerapporteerd:

“Het was een belangrijk moment in onze gesprekken toen de broeders van de CCS uitspraken dat zij de ruimte die zij nodig achten in de verwoording van de leer van het evangelie in voldoende mate aantreffen in het spreken van DKE (zie ons rapport par. 3.2.2).

We beseffen dat dat niet betekent dat het verwijt in de richting van de GK, dat die te strak willen binden aan de belijdenis, nu definitief tot het verleden behoort – vergelijk de uitlating van CCS waarmee ons rapport vervolgt: ‘Wel menen zij dat het klimaat per plaatselijke kerk binnen de GK verschilt, zodat het niet zeker is dat de ruimte die de CCS aantreft in het spreken van DKE ook wordt aangetroffen binnen elke plaatselijke GK’.

Maar dat neemt niet weg dat het een belangrijk gegeven is dat in ieder geval in deze ronde van gesprekken tussen CCS en DKE de Nederlands Gereformeerde broeders hebben geconstateerd dat er níet een binding is die boven Schrift en belijdenis uitgaat.”

In de afgelopen periode bleek in gesprekken tussen DKE en CCS veel overeenstemming en herkenning over de verantwoordelijkheden van een predikant in het verband van de kerken, het bewaren van de kerk van Christus bij de waarheid en de rol van de belijdenis in het staan in de gemeenschap van de kerk van alle tijden en plaatsen.

Hieruit ontstond de behoefte om zwart op wit te zetten wat ons nu verbindt en wat ons nog scheidt. In een aantal interne vergaderingen en in enkele vergaderingen met de CCS zijn we tot een document gekomen onder de titel *Waar staan wij nu?* De tekst van dat document treft u aan onder 5.2.2.

5.2.2 *Balans: Waar staan wij nu?*

BALANS VAN HET GESPREK TUSSEN DKE EN CCS OVER DE BINDING AAN DE BELIIDENIS

Inleiding

church life. In our view, this would provide a clearer answer to the questions which were formulated in *Decision 4a* of the Synod of Amersfoort. In addition, the decision of the National Meeting of the NGK provided good starting points for a discussion concerning the binding to Scripture and confession. Discussions concerning specific cases have been good and worthwhile, but they have not yet led to comprehensive answers to the questions which various synods raised regarding the nature of this binding.

It must be said though, that the decisions of the General Synod of Amersfoort-Centrum of 2005 did give us a specific case to consider, namely the matter of women in office. The binding to Scripture and confession must certainly come into the picture in that discussion.

In relation to the question whether the Reformed Churches impose a binding *beyond* Scripture and confession, or whether they grant less room than could be expected within a Reformed church, DKE reported to GS of Zuidhorn 2002-2003 as follows:

“It was an important moment in our discussions when the brothers of the CCS acknowledged that in the way DKE spoke, they saw the room they believed was necessary in articulating the doctrine of the Gospel (see our Report, par 3.2.2).

We are well aware that this does not mean that the criticism levelled at the GK, that it is too rigid in its binding to the confession, is now a thing of the past - see the continuation of our report: “They (the CCS) do believe that the local climate within the GK does vary: it is not certain that the room which the CCS found in the statements of the DKE is necessarily to be found within every local congregation.”

That does not, however, take away from the important fact that at least in this round of discussions between the CCS and the DKE, our brothers from the NGK have not observed a binding which goes beyond Scripture or confession.”

In the period just behind us, a great deal of agreement and recognition was evident in the discussions between DKE and CCS concerning: the responsibilities of ministers toward the bond of churches, the preservation of Christ’s Church in the truth, and the role of the confession in the way in which we stand within the communion of the Church of all times and places.

This led to the need to formulate, in black and white, what unites us, and what still separates us. After a number of meetings by ourselves, as well as some joint meetings with the CCS we came to a document entitled *Waar staan we nu?* (“Where do we stand now?”). The text of this document can be found below, under 5.2.2.

5.2.2 *Taking Stock: Where do we stand now?*

INTERIM STATEMENT CONCERNING THE DISCUSSION BETWEEN DKE AND CCS REGARDING THE BINDING TO THE CONFESSION.

Introduction

Gedurende een reeks van jaren hebben deputaten kerkelijke eenheid (DKE) van de Gereformeerde Kerken en de Commissie voor Contact en Samenspreking (CCS) van de Nederlands Gereformeerde Kerken in opdracht van hun generale synoden resp. landelijke vergaderingen met elkaar gesproken. Vele van deze gesprekken gingen over de binding aan de belijdenis. In mei 2006 hebben wij daarover opnieuw gesproken, ditmaal op een evaluerende wijze. Wij besloten dit gesprek af te ronden met het formuleren van een balans.

Dat betekent niet, dat wij het onnodig achten verder over (de binding aan) de belijdenis door te spreken. Om zeker twee redenen is het nodig daarover juist wel verder door te spreken: 1. De confessie zal vanwege haar brede en rijke inhoud altijd stof tot bezinning en gesprek blijven geven. 2. Er liggen nog altijd verschillen in de wijze waarop GK en NGK met de belijdenis omgaan.

Intussen herkennen wij als DKE en CCS, dat onze kerken op dezelfde grondslag staan, namelijk die van de Schrift, zoals nagesproken door de gereformeerde belijdenis. Het is dan ook op die grondslag dat komende gesprekken gevoerd worden. Daarbij kan ook worden doorgesproken over onderwerpen uit de belijdenis.

Deze balans is dan ook niet bedoeld als een definitieve afronding, maar als een balans van de gesprekken-tot-nu-toe over de binding aan de belijdenis. Nu wij het over deze balans eens zijn geworden, concluderen wij dat althans de zaak van de binding aan de belijdenis niet langer een blokkade is voor verder en intensiever kerkelijk contact in de vorm van gesprekken, gericht op kerkelijke eenheid. Nogmaals, niet omdat wij in alles nu op één lijn zitten, maar wel omdat wij over en weer het oprechte vertrouwen hebben, dat wij als kerken van Christus willen leven naar Gods Woord en met een onbekrompen en loyale binding aan de gereformeerde belijdenis.

In de gesprekken over de binding aan de belijdenis is er steeds een spanning geweest tussen een te strakke en een te losse binding aan de belijdenis. De NGK vreesde confessionalisme bij de GK, de GK vreesde te veel vrijheid bij de NGK. In de jaren van gesprekken is veel van die vrees weggenomen. Wij erkennen dat er nog altijd zekere verschillen zijn, die in het vervolg van deze balans benoemd worden.

Maar wij zijn van overtuiging, gelet op wat we hierboven uitspraken over onze eenheid in geloof en belijden, dat die verschillen onze kerken niet blijvend gescheiden mogen houden en dat daarmee de weg vrij is voor gesprekken, gericht op kerkelijke eenheid.

In het verdere traject van samensprekingen zullen ze aan de orde komen, want ze zijn te belangrijk om ze te laten voor wat ze zijn. Wij zullen ons er daarom over en weer voor inzetten om samen daarin een weg te vinden. Uiteindelijk zal dan ook blijken, of er zaken zijn die een obstakel vormen voor kerkelijke eenheid. Wij spreken de hoop en de verwachting uit, dat wij in het vervolgproces zo als kerken verder naar elkaar toe zullen groeien.

Aard van de belijdenis

For a number of years, now, the Deputies for Church Union (DKE) of the *Gereformeerde Kerken* and the Committee for Contact and Discussion (CCS) of the *Nederlands Gereformeerde Kerken*, under instruction from their General Synods and National Meetings respectively, have undertaken discussions together. Many of these discussions dealt with the binding to the confession. In May 2006, another discussion took place, on this occasion with an evaluative focus. We decided to round off this discussion by formulating an interim statement.

This does not mean that we do not see a need to continue discussions concerning (a binding to) the confession. There are two reasons why such a discussion is definitely still necessary: 1. Because of its breadth and the wealth of its content, the confession will always continue to provide much ground for reflection and discussion; 2. There are still differences in the manner in which GK and NGK handle the confession.

At the same time we as DKE and CCS recognise that our churches stand on the same foundation, that of Scripture, as it is echoed in the Reformed confession. The discussions which are to follow will therefore take place upon this common foundation. That is also why further discussion concerning specific aspects of the confession can take place.

This document is therefore not intended as a definitive conclusion, but as a way of taking stock of discussions up to this point, concerning our binding to the confession. Now that we have agreed upon this interim statement, we may conclude that the matter of binding to the confession can no longer be considered an obstacle for further and more intensive contact in the form of discussions aimed at church unity. Once again, not because we agree in all respects, but because we have a mutual and sincere trust that as churches of Christ we desire to live according to God's Word, and with an ungrudging and loyal subscription to the Reformed confession.

In our discussions concerning subscribing the confessions, there has always been a tension between a binding which is too rigid and one which is too loose. The NGK has feared confessionality in the GK and the GK feared too much freedom in the NGK. Our years of discussion have largely removed those fears. We do acknowledge certain differences still remain, and we wish to elaborate on those differences in this statement.

However, taking into account what we stated above regarding our unity of faith and confessing, we are convinced that these differences may not permanently keep our churches separated, and that the way is open for discussions with a view to church unity.

As our discussions progress, these differences will have to be raised, for they are too important for us to leave them as they are. From both sides, we will make a commitment to find our way through them together. In the end, it will become clear whether issues remain that form an obstacle to church unity. We express the hope and expectation that in the process that follows, we as churches will grow closer together.

The Nature of the Confession

In de belijdenisgeschriften spreken wij de Heilige Schrift na. Wij doen dat om verschillende redenen en op verschillende manieren: antithetisch en thetisch, opponerend en onderwijzend, steeds met het doel om de gemeenten en de gemeenteleden te bewaren bij het Evangelie van Jezus Christus. In het naspreken van Gods Woord is de confessie ondergeschikt aan dat Woord. Er is sprake van formeel gezag van de belijdenis als resultaat van kerkelijke uitspraken. Tegelijk bestaat dat formele gezag niet anders dan op basis van inhoudelijk gezag, namelijk ontleend aan het Woord van God. Alleen daarom kan men zich in de kerk beroepen op de belijdenis als op een gezaghebbende instantie. Het is een reformatorisch beginsel dat die kerk ware kerk is, die de ware leer belijdt. Een kerk van Christus zal ook altijd de waarheid van Gods Woord willen belijden en voor die waarheid willen opkomen.

Tegelijk is er sprake van een beperktheid van die belijdenis, omdat alleen de Schrift de normerende bron is en als zodanig boven de belijdenis staat. In de Gereformeerde Kerken is dat dikwijls weergegeven met de tweeslag van *norma normans* (normerende norm) en *norma normata* (genormeerde norm), resp. Schrift en belijdenis. Deze beperktheid hangt ook samen met de historische context waarin de belijdenis is geschreven. De confessie is een woord gesproken op zijn tijd. In alle tijden geeft Gods Geest nieuwe inzichten vanuit de Schrift, waarover de belijdenis niet spreekt. Elke tijd heeft zijn eigen vragen, waarop de confessie niet zonder meer een antwoord geeft.

De belijdenisgeschriften hebben verschillende functies: lofprijzing, getuigenis, onderwijzing. Zij spreken Gods Woord na en wijzen af wat met de Schrift in strijd is. De confessie brengt hoofdlijnen van de leer onder woorden; zo blijft er ook ruimte voor nadere uitwerking, toespitsing en aanvulling in verschillende tijden en situaties.

Binding aan de belijdenis

Als DKE en CCS verschillen wij niet van mening over het feit, dat in de kerken een onbekrompen en loyale binding aan de belijdenis gevraagd mag worden. Ambtsdragers in het algemeen en predikanten in het bijzonder dienen zich bewust te zijn van de noodzaak tot binding aan de leer van de kerk, dit ten behoeve van de bescherming van de gemeente. Zowel in GK als NGK is dat ook vastgelegd in respectievelijk de Dordtse Kerkorde en het Akkoord voor kerkelijk samenleven.

Deze loyaliteit kent twee kanten. Aan de ene kant is er met name voor ambtsdragers geen reden tot schroom nadrukkelijk uit te spreken dat men zich gebonden weet aan de leer van de Heilige Schrift, zoals die in de gereformeerde belijdenis is vastgelegd. En er is geen enkele reden om mondelinge instemming op dat punt ook niet via een handtekening te bekrachtigen. Gemeenten of ambtsdragers die ondertekening van de belijdenis als

In our confessional documents, we echo Scripture. We do this for a number of reasons and in a number of ways: antithetically and thetically, oppositionally and instructionally, but always with the purpose of holding the congregations and their members to the Gospel of Jesus Christ. In its echoing of God's Word, the confession is subordinate to the Word. We may speak of the *formal authority* of the confessions arising from declarations of the church. At the same time, this formal authority has no basis other than its *substantial authority*, which it derives from the Word of God. That is the only reason why in the church one can appeal to the confession as an authoritative entity. It is a reformation principle that the church must confess the true doctrine to be a true church. Hence, a church of Christ will always want to confess the truth of God's Word, and defend this truth.

At the same time, we consider the confession to be limited, for only Scripture is the normative source, and as such it stands above the confession. Within the Reformed churches this has often been articulated as follows: there is the *norma normans* (the *standardising standard* – Scripture) and the *norma normata* (the *standardised standard* – the confession). The limitation of the confession also arises from the historical context within which it was written. The confession is always a word of its time. Throughout all times, the Holy Spirit gives new insights from Scripture, about which the confession does not speak. Every time has its own questions, for which the confession does not always provide immediate answers.

Confessional documents fulfil different functions: praise, witness, instruction. They echo the Word of God, and refute what is in conflict with Scripture. The confession puts the broad outline of doctrine into words. That is also why there will always be room for further development, tighter focus and elaboration in various times and situations.

Binding to the Confessions

There is no difference of opinion between the DKE and the CCS that within the churches a broad-minded and loyal binding to the confessions can be expected. Office-bearers in general and ministers in particular need to be conscious of the need to be bound to the doctrine of the church, for the sake of the protection of the congregation. In both the GK and the NGK this has been enshrined, in the Church Order of Dordt and the Agreement of Ecclesiastical Community respectively.

There are two sides to this loyalty. On the one hand, there is no reason for office-bearers to be reluctant to explicitly state that they know themselves to be bound to the doctrine of the Holy Scriptures, as it has been laid down in the Reformed confession. And there is no reason whatever why this oral affirmation should not be confirmed with one's signature. Congregations or office-bearers who do not have the practice of subscribing to the

uiting van loyaliteit niet kennen, zullen worden aangespoord daartoe te komen, niet in de laatste plaats met het oog op de zichtbare eenheid van de kerk. Het Dordtse ondertekeningsformulier en het in de NGK gebruikte ondertekeningsformulier zijn daarbij goede instrumenten. Aan de andere kant houdt een loyale binding ook in, dat men zich niet bindt aan punten en komma's van de belijdenis, maar aan de inhoud ervan, en dat de belijdenis nimmer op één lijn gesteld wordt met de Schrift – zoals ze zelf ook getuigt in art. 7 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis.

Om ook in onze tijd de kerk bij het Woord van God te bewaren, is kennis van de confessie onmisbaar. Ondertekening van de belijdenis staat daarom niet op zichzelf, maar bepaalt ons bij de noodzaak van geestelijke toerusting van ambtsdragers.

De binding aan de belijdenis is geen binding van de gewetens. Zowel het Dordtse ondertekeningsformulier als het door de Landelijke Vergadering van Apeldoorn (1995) vastgestelde formulier houdt de mogelijkheid open, dat een ondertekenaar tot andere inzichten inzake de leer van de kerk komt. Hij belooft dat hij in dat geval zijn individuele overtuiging – in elk geval tijdelijk, tot een kerkelijke vergadering daarover heeft geoordeeld – ondergeschikt maakt aan het belang van de kerkelijke gemeenschap waartoe hij behoort. Dienaren des Woords zijn voor de inhoud van hun prediking niet alleen verantwoordelijk voor hun eigen geweten, maar ook voor de kerk die hen die bediening toevertrouwd en onder wier opzicht en tucht zij zich hebben gesteld. Maar ambtsdragers hebben het volste recht en ook de plicht om te proberen de kerkelijke gemeenschap vanuit hun verstaan van het Woord van God van de juistheid van hun inzichten te overtuigen.

Bij de bezinning op de inhoud van de belijdenis dient altijd het belang van de gemeente een centrale plaats in te nemen. Waar sprake is van kritiek op essentiële onderdelen van de belijdenis zijn de kerkelijke vergaderingen de natuurlijke plaats om deze kritiek te bespreken, dit met het oog op de gemeente. De in de GK en NGK gebruikte ondertekeningsformulieren wijzen daarvoor de weg.

Tegelijk is duidelijk, dat niet elke kritiek op de belijdenis uitsluitend op kerkelijke vergaderingen besproken dient te worden. Een pleidooi voor een cosmetische verandering kan vrijuit gehouden worden in boek of blad. En ook waar een meer dan cosmetische verandering bepleit wordt, hoeft dat niet noodzakelijkerwijs op een kerkelijke vergadering te gebeuren. Waar het gaat om de inhoud van de confessie, zal van ambtsdragers respect voor de leer verwacht mogen worden, dit ter wille van de gemeente. Zo wordt dat ook beklemtoond in de beide genoemde ondertekeningsformulieren.

confession as an expression of loyalty, will be urged to do so, not least with a view to the visible unity of the church. Both the subscription form of Dordt, and the form used within the NGK, are suitable instruments for this purpose. On the other hand, a loyal binding to the confessions also includes that it is not the full-stops and commas of the confessions that are binding, but its content. And that the confession may never be placed on the same level as Scripture – as even Art 7 of the Belgic Confession itself testifies.

To keep the church close to the Word of God, in our own time also, knowledge of the confession is indispensable. Subscription to the confession therefore does not stand on its own, but it points us to the need for spiritual equipment of our office-bearers.

Binding to the confession is not the same as the binding of consciences. Both the subscription form of Dordt and the form adopted at the National Meeting of the NGK at Apeldoorn (1995) leave open the possibility that the one who subscribes may come to different insights concerning the doctrine of the church. In that case, he promises to subject his personal conviction to the interests of the church communion to which he belongs – at least temporarily, until an assembly of the churches has made a judgement. As regards the content of their preaching, Ministers of the Word are responsible, not just to their own consciences, but also to the churches who have entrusted this ministry to them, and under whose supervision and discipline they have been placed. However, office-bearers have every right – the duty, even – to try, proceeding from their understanding of the Word of God, to convince the church communion of the correctness of their convictions.

In any reflection on the substance of the confession, the interests of the congregation should always have a central place. Wherever there might be a critique of the essential elements of the confession, the assemblies of the church are the natural place to discuss this critique, and this with a view to the congregation. The forms for subscription used within the GK and the NGK are herein prescriptive.

At the same time, it should be clear that not every critique of the confession need be discussed at ecclesiastical assemblies only. A plea for a cosmetic change may freely be expressed in any book or magazine. And even if the proposed change were to be more than just cosmetic, it need not be exclusively discussed at an ecclesiastical assembly. However, where the question revolves around the substance of the confession, one may expect respect for the doctrine from office-bearers, and this for the sake of the congregation. That is where the emphasis lies in both of the forms for subscription mentioned above.

In the meantime, as DKE and CCS we recognise that within the actual ecclesiastical practice of the GK and the

Als DKE en CCS onderkennen wij intussen, dat in de kerkelijke praktijk binnen GK en NGK niet op eenzelfde wijze met de binding aan de belijdenis wordt omgegaan. Binnen de NGK vraagt het AKS van alle ambtsdragers ondertekening van de confessie als blijk van instemming met de leer. Niettemin wordt geaccepteerd dat een klein aantal kerken niet de praktijk kent dat ambtsdragers hun binding aan de belijdenis met een handtekening bekrachtigen. Van GK-zijde wordt dat laatste juist als zeer wezenlijk gezien en als waardevol ervaren, vooral met het oog op de bescherming van de gemeente tegen dwaalleer of de particuliere opvattingen van ambtsdragers. Van NGK-zijde wordt dit motief gedeeld en daarom het niet-ondertekenen betreurd. Niettemin is er in de NGK begrip voor bestaande beduchtheid voor juridisering, binding aan de letter en het onvoldoende honoreren van reliëf in de belijdenis, en leidt het niet-ondertekenen niet tot maatregelen tegen deze kerken. Daarbij speelt ook een rol dat deze kerken zich via instemming met de Preambule bij het AKS uitdrukkelijk hebben gebonden aan de belijdenis van de kerk.

Een ander verschil betreft het omgaan met concrete en voortgaande afwijking van de belijdenis. Van de kant van de NGK wordt benadrukt dat een ambtsdrager niet gauw geschorst zal worden, wanneer geen sprake is van aantasting van het ene fundament, Jezus Christus, of als de afwijking het bouwen op dit ene fundament niet verhindert. Van de kant van de GK wordt erkend dat nimmer snel tot schorsing overgegaan zal worden, maar ligt tegelijk meer accent op de bescherming van de gemeente tegen dwaalleer.

DKE en CCS erkennen intussen dat een toenemend gebrek aan innerlijke, geestelijke verbondenheid met de inhoud van de belijdenis een gemeenschappelijke zorg is. Zowel in de GK als in de NGK is er dan ook alle reden tot hernieuwde aandacht voor en bezinning op de rijke inhoud van de gereformeerde belijdenisgeschriften. Omdat het veelal ontbreekt aan een structureel gesprek op kerkelijke vergaderingen over de inhoud van de leer en daarmee over de inhoud van de confessie, is het dringend gewenst om naar instrumenten te zoeken om het gesprek op kerkelijke vergaderingen over de leer en dus over de belijdenis te stimuleren.

Nieuw belijden

De inzichten die onze gereformeerde voorvaders formuleerden in de belijdenisgeschriften, moeten ook dienstbaar aan en vruchtbaar voor het heden worden gemaakt. Wij erkennen en herkennen de geestelijke gemeenschap met hen in de fundamentele vragen van het geloof. Daarom willen we ook altijd voortbouwen op de basis die is gelegd in de gereformeerde confessie.

Dat kan enerzijds betekenen dat wij vroeger

NGK, this binding to the confession is not practised in quite the same manner. Within the NGK, the AKS expects that all office-bearers subscribe to the confession, as evidence of their agreement with the doctrine of the church. Nevertheless, it is accepted that in a small number of congregations the practice of office-bearers affirming their binding to the confession by means of a written subscription is not known. On the side of the GK, this practice is seen as quite essential and found to be valuable, especially with a view to protecting the congregation from errors in doctrine or the personal views of office-bearers. On the side of the NGK, this view is shared, and therefore an unwillingness to subscribe is seen as deplorable. Nevertheless, there is understanding within the NGK that apprehensions still exist within some congregations: about an overly-legalistic approach, binding to the letter of the confessions, and insufficient recognition of relative importance of different parts of the confession. That is why an unwillingness to subscribe to the confession does not lead to measures being taken against these congregations. The fact that all churches have explicitly bound themselves to the confession of the church by way of assent to the preamble of the AKS, also plays a role.

Another difference in approach relates to the ways concrete and continuing deviations from the confession are dealt with. The NGK will emphasise that an office-bearer will not quickly be suspended where there is no question of undermining the one foundation, that is Jesus Christ, or if the deviation does not hinder the building on this one foundation. From the side of the GK, there is also the recognition that suspension is not quickly undertaken, but at the same time the protection of the congregation against error is more strongly highlighted.

Having said that, both the DKE and the CCS acknowledge that a growing lack of inner, spiritual commitment to the substance of the confession is a matter of common concern. There is every reason, therefore, within both the GK and the NGK, that renewed attention is given to reflection on the rich substance of the Reformed Confessions. At ecclesiastical assemblies, there is generally very little structured discussion of the substance of doctrine, and hence the substance of the confession. Therefore, there is an urgent need to look for suitable instruments to stimulate the discussion of the doctrine of the church and therefore its confessions in ecclesiastical assemblies.

New Confessing

The insights that our reformed forefathers articulated in the confessions need to be put to service and made fruitful for the present. We acknowledge and recognise our spiritual communion with them in the foundational questions of the faith. That is why we always want to keep building on the foundation which has been laid in the reformed confession.

On the one hand, this may mean that we in our own time

geformuleerde geloofswaarheden toepassen in onze eigen tijd. We doen dat in gemeenschap met de kerk van Christus in alle eeuwen en op alle plaatsen.

Anderzijds kan dit betekenen dat wij vandaag tot nieuw belijden komen. Gods Geest kan in elke tijd de ogen van mensen openen voor schriftuurlijke inzichten die aanzetten tot nieuw belijden. En ook de geestelijke strijd die vandaag gevoerd wordt, dringt tot zulk belijden. Daarbij hoeft het niet te gaan om het formuleren van nieuwe belijdenisgeschriften, maar valt ook te denken aan nieuwe vormen van belijden. Een gemeenschappelijk getuigenis in deze tijd, zonder dat dit de status heeft van een belijdenisgeschrift, kan dienen tot eer van God, tot opbouw van de kerk en als een appél in de wereld waarin wij vandaag leven. Tot het geven van een dergelijk getuigenis voelen wij ons vanuit GK en NGK gezamenlijk geroepen.

Vastgesteld in oktober 2006 door

- *Deputaten Kerkelijke Eenheid (DKE) van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)*
- *Commissie voor Contact en Samenspreking met andere kerken (CCS) van de Nederlands Gereformeerde Kerken*

5.2.3 Opmerkingen bij de balans

Deputaten vragen – wellicht ten overvloede – uw aandacht voor de status van het onder 5.2.2. gegeven stuk. Niet voor niets wordt het gepresenteerd als een tussentijdse balans. We zijn nog niet uitgepraat over de binding aan Schrift en belijdenis. Het doel van het voortgaande gesprek zou moeten zijn dat we eens zullen komen tot een eindconclusie, een slotsom, waarin het functioneren van de binding aan de belijdenis wordt omschreven.

T.a.v de wijze, waarop de binding aan de belijdenis kerkelijk gaat functioneren, moet t.z.t. nog een akkoord gesloten worden. Maar zover is het nog niet. We hopen en bidden dat dit in de toekomst tot de mogelijkheden gaat behoren onder de zegen van de Heer.

Dit laat onverlet dat we inmiddels wel verder gekomen zijn. Er kon in deze balans een zodanige overeenstemming geformuleerd worden, dat deputaten u kunnen voorstellen om het karakter van de gesprekken met de NGK te intensiveren tot ‘gesprekken gericht op kerkelijke eenheid’.

In het traject van die gesprekken zal moeten blijken of er zaken zijn die kerkscheidend zijn of dat we verder kunnen komen op weg naar kerkelijke eenheid door barrières en blokkades weg te nemen. In die gesprekken zullen GK en NGK elkaar kunnen aanspreken op de balans, en zal blijken wat de punten van overeenstemming in de balans in de kerkelijke praktijk waard is.

Graag bieden we als DKE en CCS gezamenlijk deze balans aan aan de generale synode van de GK en Landelijke Vergadering van de NGK. We bevelen u van harte aan met het geschrevene in te stemmen en de weg naar eenheid die God ons wijst te bewandelen.

Met dankbaarheid kan worden gemeld dat de Landelijke Vergadering van de NGK te Zwolle in haar vergadering

apply the truths of the faith that have been formulated in the past. We do this in communion with the church of Christ in all ages and all places.

On the other hand, this may also mean that we may come to new confessing in our own time. In every age, the Spirit of God is able to open the eyes of people to Scriptural insights that lead to new confessing. And the spiritual warfare that is being waged today, urges us towards such confessing. This does not necessarily mean new confessional documents; we could also conceive of new forms of confessing. A common testimony in our time, even if it does not have the status of a confessional statement, may serve to honour God, build His church, and appeal to the world in which we live. From the side of both the GK and the NGK, we believe we are together called to such a joint testimony.

Adopted in October 2006 by

- *The Deputies for Church Unity (DKE) of the Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)*
- *The Committee for Contact and Discussion (CCS) of the Nederlands Gereformeerde Kerken*

5.2.3 Further comments

Perhaps superfluously, the Deputies ask your attention for the status of the statement provided in 5.2.2, above. It is not for nothing that it is presented as an interim assessment. Our discussion concerning the binding to Scripture and confession is not yet complete. The goal of ongoing discussion ought to be a final conclusion, a closing statement, which describes the way in which the binding to the confession is given effect.

In relation to the manner in which this binding is effected at an ecclesiastical level, an agreement will have to be concluded in due time. We have not reached that point yet. However, we hope and pray that in the future this will be a possibility, under the blessing of the Lord.

This is not to say that in the meantime we have not made progress. In this statement, we have been able to formulate such a level of agreement that Deputies are able to propose that the nature of the discussions with the NGK be intensified to ‘discussions focused on ecclesiastical union’.

As these discussions progress, it will have to become evident whether or not issues remain that will keep us separate, or whether we can make further progress towards unity by removing barriers and obstacles. In these discussions, the GK and the NGK will be able to address each other in terms of this interim statement, and it will become clear what value the points agreed upon will have in practice.

Together, we as DKE and CCS are pleased to offer this statement to the General Synod of the GK, and the National meeting of the NGK. From the heart, we recommend for your agreement what is written in it, and to walk the path of unity which God shows us.

We note with thankfulness that on May 12, 2007, the National meeting of the NGK held in Zwolle has

van 12 mei 2007 zich achter deze balans gesteld heeft. Zij heeft het volgende uitgesproken: “Zij (de NGK) *stemmen van harte in met de Balans over de belijdenis zoals opgesteld en aanvaard door DKE en CCS en daarom wekken zij elkaar op om (plaatselijk en in regioverband) conform AKS art. 17 hun binding aan de belijdenis en daarmee aan de leer van de Heilige Schrift met een handtekening te bekrachtigen: niet vanuit eenheidsdwang of het zoeken van juridische zekerheden, maar als onderstreping van de mondelinge instemming.*” Ook hebben de Nederlands Gereformeerde Kerken in de Landelijke Vergadering uitgesproken dat zij bereid zijn tot verdere gesprekken om samen een weg te vinden in de nog bestaande verschillen rond de omgang met de belijdenis.

Op een eerdere vergadering (24 maart) was al gebleken dat de balans in goede aarde was gevallen. Dat gold overigens ook van de toespraak die door onze voorzitter op de vergadering van 24 maart werd gehouden (zie Bijlage III), die aan de vice-voorzitter van de Landelijke Vergadering de volgende reactie ontlokte: “Ik hoop dat uw woorden sommigen over hun bindingsangst heen kunnen helpen”.

Overigens dient vermeld te worden, dat er binnen het deputaatschap geen unanimititeit bestaat over deze tussentijdse balans. Twee deputaten, ds. K. Folkersma en ds. G. Zomer hebben tegen de aanvaarding ervan gestemd en hebben aangekondigd hun bezwaren zelf aan u voor te leggen.

5.3 Gesprekken over hermeneutiek / vrouw en ambt

De GS Amersfoort-Centrum 2005 gaf ons ook de opdracht mee: in de gesprekken over de binding aan Schrift en belijdenis ook te betrekken de uitspraken die de Landelijke Vergadering heeft gedaan over openstelling van de ambten voor zusters in de gemeente.

We moeten uitgaan van het feit dat de LV van de NGK op dit punt een besluit heeft genomen. Uit onze gesprekken bleek ook wel dat het wat de CCS betreft niet mogelijk is achter het VOP-rapport en de daarop gegronde besluitvorming terug te gaan. Deputaten hebben samen met de CCS gekozen voor de insteek om het onderliggende Schriftverstaan in het VOP-rapport bespreekbaar te maken. Dit in lijn met de opdracht die de synode ons gaf. De synode sprak uit (in *Besluit 3*) dat het door de LV genomen besluit inzake vrouwelijke ouderlingen en predikanten een ernstige barrière vormt voor het onderlinge contact en formuleerde als grond voor deze uitspraak dat in het onderliggende VOP-rapport het Schriftverstaan onvoldoende aansluiting vindt bij de Schriftuitleg.

De gesprekken hierover werden gevoerd op 29 nov. 2006, 10 januari 2007, 8 maart 2007, 9 mei 2007 en 19 juni 2007. Bij de eerste gesprekken hebben we de hulp ingeroepen van oud-deputaat ds. H. ten Brinke en dr. A.L.Th. de Bruijne. Bij het laatste gesprek mochten we ons laten bijstaan door dr. P.H.R. van Houwelingen; in dat gesprek kwam vooral de exegese van 1 Korintiërs 11 en 1

expressed its support for this statement. It has declared the following: *They (the NGK) express hearty agreement with the Interim Statement concerning the Confession, as drawn up and adopted by DKE and CCS, and they exhort each other that they (at local and regional levels), in conformity with Article 17 of the AKS, may confirm their binding to the Confession and hence to the doctrine of Holy Scripture by means of a written subscription: not because of some compulsion towards unity, or a search for legal certainty, but as a confirmation of verbal assent.* In their National meeting, the NGK also declared that they are prepared to undertake further discussions to find a way together concerning remaining differences in relation to the way the Confessions are dealt with.

During an earlier session (March 24) it was already clear that the statement was well-received. The same was true of the address which our chairman held on March 24 (see Appendix III, below). It evoked the following response from the vice-chairman of the National meeting: “I hope that your words will help some of us overcome our fear of being constricted.”

At the same time, we must inform you that there is no unanimity among the deputies concerning this interim statement. Two of them, Revs. K Folkersma and G Zomer, voted against its adoption, and have indicated that they will bring their objections directly to you.

5.3 Discussions on hermeneutics / women and office

GS of Amersfoort-Centrum 2005 gave us an additional mandate: *In discussions on binding to Scripture and confession to take into account the decisions of the NM (the National meeting of the NGK – tr.) on opening the offices to sisters in the congregation.* Our starting point must be that the National meeting has already taken a decision in this matter. And it became clear in our discussions that as far as the CCS is concerned, it will not be possible to go back beyond the report of the VOP and the decisions that were taken as a result. Together with the CCS, the Deputies have chosen for an approach which opens for discussion the understanding of Scripture which underlies the VOP report. This is in line with the mandate Synod gave us. Synod declared (in *decision 3*) that the decision made by the National Meeting in relation to female elders and ministers forms a serious barrier to mutual contact. As a ground for this declaration, Synod stated that the VOP report’s *understanding* of Scripture is insufficiently grounded in the *explanation* of Scripture.

Discussions in relation to this matter took place on November 29, 2006, January 10, March 8, May 9 and June 19, 2007. In the earlier discussions, we sought the assistance of a previous deputy, Rev H Ten Brinke, and of Dr A L Th De Bruijne (*lecturer in Ethics*, tr.). In the final discussion, we were assisted by Dr P H R Van Houwelingen (*professor in New Testament*, tr.); in that discussion the exegesis of 1 Corinthians 11 and 1 Timothy

Timoteüs 2 aan de orde.

Van onze zijde is overwogen om ook de Christelijke Gereformeerde Kerken bij dit gesprek te betrekken. Maar de CCS meldde dat zij met de CGK al een gespreksronde hadden gehad over deze materie en dat dit gesprek was beëindigd. Ze achtten het niet opportuun om de CGK-deputaten er nog weer bij te betrekken.

In het eerste gesprek hebben we doorgesproken over de uitgangspunten van ons Schriftverstaan. Uitgangspunt is de eerbiedige omgang met de Schrift als het Woord van God. In het eerste gesprek bleek eenstemmigheid over de uitgangspunten in de omgang met en uitleg van de Schriften, te weten:

1. dat de Schriften Woord Gods zijn
2. dat wij geheel en al aangewezen zijn op de leiding van Gods Geest
3. dat de Schriften zichzelf uitleggen
4. dat de Schriften een hart hebben en een omtrek
5. dat de boodschap van de Schrift tijdbetrokken is
6. dat de Schriften een heilshistorische interpretatie vragen
7. dat wij te rekenen hebben met de verschillende literaire genres in de Schriften

Veel bijbelse voorschriften zijn vandaag niet één-op-één toepasbaar. Dat moet echter niet tot verlegenheid leiden, maar tot een nieuwe vrijmoedigheid in het zoeken naar de vraag: wat hebben die voorschriften dan wel voor ons te zeggen? Dat is een echte zoektocht. Is het in dat licht niet verbazend dat er toch door de NGK forse kerkelijke stappen zijn gezet rond de vrouw in het ambt?

We zullen moeten invullen wat de volheid van Gods openbaring is. Had dat in het VOP-rapport niet meer moeten gebeuren? En had het rapport niet meer moeten doen met het gegeven dat de man als eerste geschapen is?

In het tweede gesprek met de CCS werd het gegeven van de scheppingsorde besproken. Het gaat hier om een cruciaal punt. Wordt in het rapport wel voldoende onderscheiden tussen scheppingsorde en Gods geopenbaarde bedoeling met de scheppingsorde, Gods normen betreffende huwelijk en homoseksualiteit? Eigenlijk ging heel het gesprek daarover. De verbinding tussen de schepping (Genesis 1 – 3) en wat daarover verder nog in Gods Woord wordt gezegd blijft los. Terwijl toch in de eschatologie de schepping volop meedoet. God blijft trouw aan zijn schepping. Wordt in het VOP-rapport de schepping niet afgeserveerd? Je mag het beroep van Paulus op de schepping niet relativiseren. Als Paulus zegt: Adam is eerst geschapen, dan mag je je daar niet gemakkelijk van afmaken. De indruk wordt gewekt dat Gen. 1 en 2 worden verbonden met de patriarchale cultuur van het oude Israël, maar dat de betekenis van die hoofdstukken niet wordt doorgetrokken naar onze tijd.

Van de kant van de CCS wordt aangegeven dat het punt van de patriarchale cultuur nauwelijks meespeelde in het rapport en ook geen invloed had op de conclusies. Maar DKE vragen zich af hoe het kan dat Genesis 1 en 2 dan niet sterker meespreken in de conclusies van het rapport.

2 received our attention.

We considered including the *Christelijke Gereformeerde Kerken* in this discussion as well. However, the CCS told us that they had already conducted a round of discussions on the subject with the CGK, and that these discussions had been completed. In their view, it was not opportune to include the deputies of the CGK in these discussions again.

Our first discussion focused on the points of departure for our understanding of Scripture. The starting point must always be a reverent handling of Scripture as the Word of God. In this first discussion, we found there was unanimity concerning points of departure for the understanding and explanation of Scripture, as follows:

1. That the Scriptures are the Word of God
2. That we are entirely dependent on the guidance of the Holy Spirit
3. That the Scriptures explain themselves
4. That the Scriptures have a core and a periphery
5. That the message of Scripture is time-related
6. That the Scriptures demand redemptive-historic interpretation
7. That we ought to take into account the range of literary genres found in Scripture.

Many stipulations from Scripture cannot be applied in a one-to-one correspondence. However, that ought not lead to confusion; rather that should give us the confidence to search out the question: “Then what *do* these stipulations have to say to us?” That is a real journey of exploration. In view of this, is it not strange that the NGK has taken such huge steps, as churches, in relation to women in office?

We need to ascertain what is the fullness of God’s revelation. Shouldn’t that have happened more in the VOP report? And shouldn’t the report have given more weight to the fact that the male was created first?

In our second conversation with the CCS the givens of the created order were discussed. Here we have a crucial point. Does the report distinguish sufficiently between the created order itself, and God’s revealed purpose for this created order, such as God’s norms in relation to marriage and homosexuality? Actually, the whole discussion revolved around this point. Little connection is made between creation itself (as recorded in Genesis 1-3) and what the rest of God’s Word says about it, while it is clear that creation has a significant role in our eschatology. God remains faithful to His creation. Doesn’t the VOP report push creation aside? You cannot downplay Paul’s appeal to creation. When Paul says: Adam was created first, you cannot just set that aside. The impression is given that Genesis 1 and 2 are linked to the patriarchal culture of ancient Israel, but that the significance of these chapters is not extended to our own time.

The CCS responds that the matter of patriarchal culture hardly played a role in the report, and that it did not influence its conclusions. Still, the DKE wonder why Genesis 1 and 2 do not resound more clearly in the conclusions of the report. In 1 Timothy 2, we find further

In 1 Timoteüs 2 is t.a.v. de man-vrouw-verhouding voortgaande openbaring gegeven. Juist dát verplicht ons om daarop door te denken. Van de zijde van de CCS werd opgemerkt dat er te onderscheiden valt tussen *Schriftbewijs* en *Schriftgebruik* (bijv. het ironiserende ‘mijn heer’ in 1 Petrus 3). Maar dat onderscheid helpt volgens DKE ons niet verder op het aangelegen punt. Van een zodanig Schriftgebruik is zeker in 1 Timoteüs 2 geen sprake. Als je denkt dat de scheppingsorde niet belangrijk is, dan moet dat op exegetische gronden aangetoond worden. We kennen God als de Schepper. Dat stelt ons voor de vraag: wat is Gods bedoeling met de schepping, met de mens in de schepping. Wat weten we van die bedoeling?

Om daarachter te komen moeten we luisteren naar wat ons is geopenbaard over Gods werken van het begin tot het eind. Over het beginwerk is ons openbaring gegeven in 1 Timoteüs 2. We kunnen toch niet heen om de vraag: wat zegt de Schrift ons over de schepping? Gewoon in rekening brengen wat God gezegd heeft over hoe Hij de dingen heeft gemaakt en bedoeld. Als de apostel Paulus in 1 Timoteüs 2 de weg wijst naar Gods werk, kunnen we ons daar niet van afmaken door te zeggen: ik kan er niets mee. Het ‘Adam eerst’ moet wel degelijk aan bod komen. In het VOP-rapport hoofdstuk 5 treedt een versmalling op, doordat het gegeven van ‘Adam eerst’ niet meekomt. Wat overblijft zijn wat algemene criteria. Je krijgt dan wel veel ruimte om dingen voor jezelf in te vullen.

In het derde gesprek over dit onderwerp werd vooral besproken de beproefde ervaring, een element dat in het VOP-rapport ter sprake wordt gebracht. Wat het rapport met beproefde ervaring bedoelt, zo benadrukt men van de kant van de CCS, is totaal iets anders dan: ik doe wat goed voelt. God heeft de mens een eigen verantwoordelijkheid gegeven; met een zelfstandige inbreng als mens, levend voor Gods aangezicht. De mens krijgt volmacht over de schepping. Het gaat om verantwoordelijkheid in afhankelijkheid van God. Dat vraagt van ons om een verantwoord Schriftgebruik. Wat wij dus met beproefde ervaring bedoelen is totaal iets anders dan het klimaat van: ik voel, ik denk en daarom doe ik dit of dat.

Wie met de Here leeft, doet beproefde ervaring op in een voortdurend tweegesprek met de levende Heer. Zo kan een kind van God door de Geest glashelder onderscheiden tussen de werken van het vlees en de vrucht van de Geest. Tot zover een weergave van het VOP-rapport op dit punt.

De vraag is dan wel: is de ervaring, hoe beproefd ook, wel een betrouwbare gids? Ons inzicht en onze ervaring worden toch belemmerd en beschadigd door de zonde? Wat doe je met het tegenover van de Schrift? Wordt Schriftberoep secundair ten opzichte van de gelovige ervaring? Zou blijken dat in gesprek met de ervaring en met de bijbelteksten, die bijbelteksten zo weerbarstig zijn dat je tegen jezelf moet ingaan om daaraan trouw te zijn, moet je dan vanuit je ervaring over de tekst heengaan, of moet je dan terug? Wie of wat gaat dan wijken? Valt de tekst weg op grond van de authentieke ervaring van de

revelation on the relationship between male and female. And it is precisely that which requires us to give the matter further thought. CCS observes that there ought to be a distinction between *proof from Scripture* and the *use of Scripture* (as, for instance the ironic “my lord” in 1 Peter 3). DKE responds, however, that this distinction is not relevant at this juncture. Such a use of Scripture is not found in 1 Timothy 2. If one believes the created order plays no significant role, that ought to be demonstrated on exegetical grounds. We know God as Creator. And that places us before the question: What was God’s purpose with creation, and with mankind within creation? What do we know about that purpose?

To discover that, we must listen to what is revealed to us about God’s work from beginning to end. 1 Timothy 2 gives us revelation about the beginning of His work. Surely we cannot side-step the question: “What does Scripture say about creation?” We must simply take into account what God has said about how He made things, and what His purpose is for them. When, in 1 Timothy 2, the apostle Paul points the way to God’s work, we cannot just dismiss it, and say: we cannot do anything with that. “Adam first” demands our attention. Chapter 5 of the VOP report narrows its view, because it takes no account of the given: “Adam first”. All that remain are some general criteria. That leaves one lots of freedom to fill in the gaps as one sees fit.

The third conversation concerning this matter largely discussed the notion of “*tested experience*”, as it is presented in the VOP report. The CCS emphasises that in the report, “tested experience” is something totally different from: ‘I’ll do what feels right.’ God has given man his own responsibility; he has a responsible contribution to make, living before the face of God. Man has been given delegated authority over creation. His responsibility is exercised in dependence upon God. And that obliges us to make responsible use of Scripture. To us, “tested experience” conveys an entirely different climate from: I feel, I think, and therefore I’ll do it this way.

Whoever lives with the Lord, gains tested experience within a constant conversation with the living Lord. By the power of the Spirit, it will be crystal-clear to a child of God what are the works of the flesh and what are the fruits of the Spirit. The foregoing represents the VOP report at this point.

However, the question remains: Can experience, no matter how well tested, be a reliable guide? Are not our insights and our experience hindered and damaged by sin? What do you do with the ‘over against’ of Scripture? Does an appeal to Scripture take second place to believing experience? If, in a discussion between experience and Scripture texts, it becomes clear that the scripture texts are so unyielding that you would have to overcome yourself to submit to it, does your experience take precedence over Scripture? Or must you take a step back? Which yields

gelovige of blijft die staan? Weerbarstige teksten moeten wel blijven staan.

Het gesprek werd toegespitst op het gegeven uit de Schrift dat Adam eerst geschapen is. Is dat normatief, of niet? En hoe krijgt dat dan gestalte in de praktijk van het leven, ook het kerkelijke leven? Leden van de CCS legden deze vraag aan DKE voor. Sommigen binnen de CCS vragen zich af of het eerst-geschapen-zijn van Adam wel normatief is. En als het wel normatief is, hoe maak je dat dan concreet waar?

Dit beroep op de ervaringswerkelijkheid wordt gerelativeerd, doordat gewezen wordt op andere ervaringen en werkelijkheden in andere culturen. Zou daar dit gegeven (Adam eerst geschapen) dan weer anders moeten worden gelezen dan in onze individualistische cultuur? Moeten we juist niet meer doen aan cultuurkritiek, vanuit de Schrift!

De kernvragen zijn er in het gesprek helder uitgekomen. We mogen de wederzijdse inzet om eerbiedig te zoeken naar Gods wil vanuit de erkenning van de Bijbel als Gods Woord niet betwijfelen. Maar de vraag is of dat voldoende is voor het vertrouwen tussen onze kerken.

In het vierde gesprek hebben we de vorige geëvalueerd. Dat leverde het volgende op:

1. *de Bijbel is het Woord van God.*

Het gezamenlijke uitgangspunt is dat de Bijbel Gods Woord is. Zo presenteert de Bijbel zichzelf uitdrukkelijk in 2 Petrus 1 : 21, en zo belijden we dat in de artikelen 5 en 7 van de NGB.

Het Oude en Nieuwe Testament vormen een onlosmakelijke eenheid. Jezus Christus is het centrum en de vervulling van de Schriften. De afzonderlijke bijbelwoorden worden in samenhang met het geheel van de Schriften uitgelegd, zonder ze daarmee in een gesloten systeem onder te brengen. De beduchtheid daarvoor komt voort uit een diep verlangen om de rijkdom en volheid van de Schrift recht te doen.

De grondprincipes voor uitleg en verstaan van de Schrift ontwikkelen zich niet los van de Schrift en worden niet ontleend aan bronnen of ervaringen buiten de Schrift, maar de leesregels voor de Schrift komen uit de Schrift zelf op.

2. *de contextbepaaldheid van bijbelse voorschriften*

In de Bijbel bestaat een nauwe verwevenheid bestaat tussen de concrete voorschriften en de context waarbinnen zij gegeven werden. Op veel plaatsen in de Bijbel wordt Gods wil bekendgemaakt op een wijze die sterk gestempeld is door de toenmalige cultuur, situatie en heilshistorische context. Deze verwevenheid hangt samen met het karakter van de openbaring van God. God is met zijn openbaring ingegaan in het bestaan van mensen, heeft hen opgezocht in de concrete situatie en leefwereld waarin ze zich bevinden, en heeft Zich aangesloten bij het begrip

to what? Will the text of Scripture take second place on the grounds of authentic experience, or does it remain in force? Unyielding texts must be left for what they are.

The discussion concentrated on the Scriptural given that Adam was created first. Is that normative, or not? And how does that find expression in the practice of day-to-day life, also in ecclesiastical life? Members of the CCS confronted DKE with this question. Some of the CCS question whether Adam-being-created-first is in fact normative. And if it is, how do you put it into practice?

This appeal to the reality of experience becomes more relative when we point to other experiences and other realities in different cultures. Would this given (Adam was created first) be read and understood differently in another culture, one that is different from our individualistic culture? Shouldn't we, rather, be doing more to critique the culture we live in, from Scripture?

These key questions came out clearly in the discussion. We ought not doubt that both sides have the same starting point: reverently seeking out the will of God, from a recognition that the Bible is God's Word. But the question is whether this is a sufficient basis for trust between our churches.

In our fourth conversation, we evaluated the previous discussions. This led to the following:

1. *The Bible is the Word of God.*

Our common point of departure is that the Bible is God's Word. That is how the Bible explicitly presents itself, in 2 Peter 1:21, and that is what we confess in Art 5 and 7 of the Belgic Confession.

The Old and New Testaments form an inseparable unity. Jesus Christ is the centre and the fulfilment of the Scriptures. The various words of Scripture are interpreted within the context of the whole of Scripture, but without trying to capture them within a closed system. Our caution in that respect arises from a deep desire to do justice to the riches and the fullness of Scripture.

The foundational principles for explaining and understanding Scripture are not developed separately from Scripture, and are not derived from sources or experiences outside of Scripture. The rules for reading Scripture arise from Scripture itself.

2. *The contextually-determined character of Biblical prescriptions.*

The concrete prescriptions in Scripture are closely interwoven with the context within which they were given. In many places in Scripture, God reveals His will in a manner which bears a strong stamp of its time, its culture, situation and redemptive-historical context. This interwovenness is related to the character of God's revelation. With His revelation God entered into the existence of people; He sought them out in their concrete situation, in the world in which they lived. He made connection with the understanding and capacity for

en bevattingvermogen van zijn kinderen en bij de cultuur waarin zij leefden.

In veel gevallen moet er een culturele kloof met de oude Israëlitische of vroegchristelijke samenleving worden overbrugd om de bijbelse voorschriften op onszelf te betrekken.

Deze verwevenheid leidt er echter niet toe, dat al die contextbepaalde voorschriften geen betekenis meer voor ons hebben of dat wij daardoor in het onzekere zouden verkeren over Gods bedoeling met ons leven.

God spreekt in elk Schriftwoord tot ons in het heden. Daarom heeft elk bijbels voorschrift ons iets te zeggen ook als het – evident – niet rechtstreeks toepasbaar is. Elk schriftwoord blijft van betekenis (vergelijk art. 25 NGB). We worden steeds weer geprikkeld te zoeken naar een antwoord op de vraag welke bijdrage de schriftwoorden aan de inrichting van ons leven kunnen leveren.

Met het begrip 'contextbepaaldheid' wordt bedoeld dat de waarheid van Gods Woord wordt toegespitst in een concrete situatie. En dus niet: dat de situatie regeert over Gods waarheid. Gods waarheid heeft dus het primaat en niet de context. Overigens is het nog maar de vraag hoe dit in het VOP-rapport functioneert. Dit moet worden uitgediscussieerd in de verdere besprekingen over hoofdstuk 7 van het VOP-rapport.

3. *het beroep op de schepping*

Binnen de bezinning op de vraag wat Gods normen zijn voor ons leven neemt het beroep op Gods schepping een belangrijke plaats in. De schepping en de daarin gelegde ordeningen geven mede richting aan de inrichting van het leven van de mens. In de bezinning op Gods wil voor ons leven vandaag doet daarom het beroep op de schepping volop mee.

Tegelijk is in de ethische bezinning op de inrichting van het leven met het beroep op de schepping en de daarin gelegde ordeningen niet het laatste woord gesproken. Uit wat we van Gods schepping menen voor ons te zien, is niet zonder meer Gods scheppingswil en bedoeling af te lezen. De oorspronkelijke scheppingsorde is vanwege de doorwerking van zonde en gebrokenheid voor ons niet meer met zekerheid en volledig reconstrueerbaar. Daarnaast moeten we beducht zijn voor de menselijke neiging om bestaande visies, verhoudingen en praktijken terug te projecteren op de schepping en zo tot norm te verklaren en daarmee het bestaande te legitimeren.

Het gaat dus niet om het beroep op de schepping zonder meer, maar om wat God in het Oude en Nieuwe Testament over zijn schepping en scheppingsbedoeling heeft geopenbaard. De werkelijkheid wordt pas als schepping van God herkenbaar als wij haar bezien in het licht van Gods woorden.

Het gebruik van de schepping in normatieve christelijke bezinning mag nooit geïsoleerd worden van dit voortgaande handelen van God en moet dus altijd plaatsvinden vanuit Christus en in het perspectief van zijn komende rijk. Ook daarom mag het beroep op de schepping(sordeningen) nooit als hoogste norm fungeren

comprehension of His children, and the culture in which they lived.

In many cases, the cultural gap with ancient Israelite and early Christian society has to be bridged, before we can apply the instructions of the Bible to ourselves.

However, this interwovenness does not lead to the conclusion that all these contextually-determined prescriptions have no more meaning for us, or that we might be uncertain about God's will for our lives.

In every word of Scripture, God speaks to us in the present. That is why every Biblical prescription still has something to say to us, even when it is clear that it is not directly applicable. Every word of Scripture still has meaning (compare Art 25, Belgic Confession). Time and again we are stimulated to seek answers to the question: what contribution can Scripture make to the way in which we order our lives?

The concept of "context-determination" means that the truth of God's Word is applied in a concrete situation. It is not so that the situation rules over the truth of God. The truth of God has the primacy, and not the context. However, the question is: to what extent does this understanding actually function in the VOP report? This will be more extensively considered in further discussions on Chapter 7 of the VOP report.

3. *The appeal to creation*

As we reflect on what the norms of God for our lives are, the appeal to God's creation plays an important role. Creation, and the structures laid down in it, serve to give direction to the way the lives of mankind are ordered. In our reflection on the will of God for our lives today, an appeal to creation is fully relevant.

At the same time, in any ethical reflection on the ordering of our lives, an appeal to creation and the structures laid down in it will not speak the last word. The will and purpose of God's creation cannot simply be read from what our understanding of creation itself might be. Because of the effects of sin and brokenness, the creation order as it was in the beginning, can no longer be reconstructed fully and with complete certainty. In addition, we must be cautious about the human tendency to project existing views, relationships and practices back to creation, so declaring them to be normative and in this way giving legitimacy to things as they are.

We are therefore not dealing with an appeal to creation in and of itself, but to what God has revealed, in the Old and New Testament, about His creation and His purpose in creation. Reality can only be recognised as God's creation if we view it in the light of the words of God.

The use of creation in Christian normative reflection may never be isolated from the continuing activity of God, and therefore must always proceed from Christ and the perspective of His coming Kingdom. For this reason also, an appeal to creation (structures) may never serve as highest norm, or be advanced as the end of all discussion. For that, the priority of Scripture lies too prominently in

of als het eind van alle discussie naar voren gebracht worden. De prioriteit in de Schrift ligt daarvoor te zeer bij de voortgang van het heil in Christus.

Op dit punt lijkt er in onze bespreking een verschil van inzicht te bestaan dat nog onvoldoende verhelderd en uitgediscussieerd is. Het spitst zich toe op de vraag, waaraan je de norm ontleent om te bepalen, welke van Gods (oorspronkelijke) scheppingsbedoelingen voor ons vandaag normatief zijn?

Een vraag die verder uitgediscussieerd werd in een vervolgesprek over 1 Korintiërs 11 en 1 Tim. 2.

Over de plaats van de scheppingsorde in de ethische bezinning hopen we in het najaar van 2007 nog een gesprek te hebben met de CCS.

4. *de verantwoordelijkheid van de mens*

We herkennen als een doorgaande lijn in de Schrift, dat God aan de mens niet alleen Zijn Woord, maar ook een eigen verantwoordelijkheid heeft gegeven, en in het verlengde daarvan een bepaalde mate van vrijheid om zelf beslissingen te nemen, keuzes te maken en vorm aan het leven te geven.

De menselijke levenservaring en oordeelsvorming doen volop mee in de bezinning op wat heilzaam is en wat niet. De mens die de HERE vreest, wordt niet uitgeschakeld, maar met al zijn verstandelijke vermogens en met elk zintuig ingeschakeld bij het vinden van heilzame wegen door het leven. Ons leven is leven in christelijke mondigheid en verantwoordelijkheid onder leiding van en in afhankelijkheid van de heilige Geest.

Deze mondigheid is niet individualistisch, maar wordt beleefd binnen de gemeenschap der heiligen. Ze wordt niet gestuurd door de waan van de dag, maar gedragen door een voortdurende overdenking van het geheel van de Schriften zelf, een voortdurend gebed om en ontvankelijkheid voor de leiding van de Heilige Geest en de beproefde ervaringen van kinderen van God die leven in de vreze des Heren. Zo zoeken Gods kinderen met de inzet van de hun geschonken gaven, voortdurend luisterend naar Gods Woord en naar elkaar, in een voortdurende persoonlijke en gemeentelijke omgang met de levende God zelf, om de wil van God voor hun leven te verstaan. Bijbels is het om te leven met en in gebondenheid aan Gods Woord en uit de volheid van de Godsopenbaring in verbondenheid met Jezus Christus en geleid door zijn Geest, met inschakeling van alle door de HERE God ons gegeven mogelijkheden. In die context bindt de creatieve vrijheid van de mens zich aan het respect voor Gods werken.

Het gebruik van de uitdrukking '*beproefde ervaring*' in het VOP-rapport voor het uitoefenen van onze menselijke verantwoordelijkheid in het zoeken naar de wil van God waarvan hierboven sprake was, kan worden misverstaan, zo is gebleken, en is daarom kwetsbaar. Al te gemakkelijk immers wordt deze beproefde ervaring als aanduiding van de ervaringswijsheid in de ervaringscultuur van onze dagen gelijkgesteld met de ervaring van de natuurlijke

the progress of salvation in Christ.

At this point, there still appears to be a difference of insight, which has not yet been sufficiently clarified and about which the discussion has not yet been concluded. The point of focus is the question: where does one find the norm to determine which of God's (original) purposes with creation are still normative for us today.

That is a question which was further discussed in a subsequent conversation about 1 Corinthians 11 and 1 Timothy 2.

We intend to have another conversation with CCS about the place of the created order within ethical reflection in the autumn of 2007.

4. *human responsibility*

We recognise in Scripture a continuing line, in that God has not only given His Word to mankind, but that He has also given him his own responsibility, and by extension a certain measure of freedom in making his own decisions and choices, and in shaping his own life.

Human experience and the exercise of judgement play a significant part in reflection as to what is beneficial and what is not. The one who fears the Lord is not left inactive, but is involved with all his sensory and mental capacities in finding wholesome paths through life. Our lives are lives in Christian emancipation and responsibility under the guidance of and in dependence on the Holy Spirit.

This emancipation is not individualistic, but is lived out within the communion of saints. It is not driven by the fashion of the day, but carried along by continual meditation on the whole of the Scriptures, continuing prayer for and receptiveness to the guidance of the Holy Spirit, and the tested experience of children of God who live in the fear of the Lord. In this manner, God's children will seek to understand the will of God for their lives, using the gifts they have been given, continually listening to God's Word and to each other, and in an ongoing personal and congregational communion with the living God Himself. It is Biblical to live with and bound to God's Word, in the fullness of God's revelation as it comes to us in Jesus Christ, guided by His Spirit, and using all of the capacities the Lord God has given us. In this context, human creative freedom binds itself to respect for the works of God.

Experience shows that the expression '*tested experience*' as used in the VOP report to describe the exercise of human responsibility in seeking the will of God (as outlined above) is open to misunderstanding and is therefore fragile. It is only too easy to equate *tested experience* as an indicator of the wisdom and experience we have gained within our contemporary culture, with the experience of natural man, as it is commonly expressed

mens zoals daar vandaag de dag vaak over wordt gesproken: ik ervaar, voel, beleef dat zo en dus is het goed en doe ik het zo.

Ook zouden we bij het gebruik van deze uitdrukking kunnen vergeten te verdisconteren dat onze ervaringswerkelijkheid, ook die van godvrezende christenen, vol zonde en gebrokenheid zit en dat dat een beroep zonder meer op de ervaring onmogelijk maakt.

Verder zou door het gebruik van de uitdrukking 'beproefde ervaring' de gedachte kunnen postvatten dat de menselijke ervaring een eigenstandige en zelfs gelijkwaardige positie krijgt naast of zelfs tegenover Gods openbaring, terwijl juist bedoeld wordt op de ervaring die ontspruit aan de omgang met de Here en Zijn Woord. Steeds zullen we ons moeten realiseren dat ook de zogenoemde beproefde ervaringen van vrome, godvrezende christenen getoetst moeten worden aan Gods geopenbaarde wil. Beter is het te spreken over 'vernieuwde gezindheid' (vergelijk Romeinen 12:2). Een gezindheid die nooit een aparte beroepsinstantie mag worden los van of naast de Schrift, maar altijd aan Gods Woord getoetst en onderworpen moet worden. Daar hebben we elkaar als DKE en CCS dan ook op gevonden.

5. geloofwaardigheid en cultuur

In het VOP-rapport komt ook de geloofwaardigheid ter sprake. Hierover leefden bij DKE vragen. Er werd op dit punt een verschil van mening vermoed. Maar na bespreking van dit punt bleek dat hier geen verschil van mening hoeft te bestaan.

Het is zaak in de toepassing van bijbelse voorschriften in onze tijd geloofwaardig te zijn. Niet in de zin van geloofwaardigheid voor het forum van de cultuur van vandaag: het Evangelie is en blijft een dwaasheid en een ergernis, en levend vanuit het Woord van God kunnen we haaks op de cultuur (welke dan ook) uitkomen. Wel in de zin van persoonlijke of kerkelijke geloofwaardigheid: integer, eerlijk en niet selectief zijn in de toepassing van Schriftgegevens. Onze toepassing van bijbelse voorschriften mag zich niet beperken tot een bepaald deel van het leven, wanneer diezelfde voorschriften ook van toepassing zijn op een of meer andere levensterreinen. De auteurs van het VOP-rapport achten die geloofwaardigheid in geding, wanneer vrouwen in kerk en maatschappij met ieders instemming leidinggevende posities bekleden en onderwijzende taken verrichten, terwijl in de kerk de ambten voor hen gesloten worden gehouden. Overigens is het voor uw deputaten nog maar de vraag of het niet mogelijk is dat er op dit punt verschillen kunnen zijn tussen kerk en maatschappij.

5.4 Gesprekken over classicale/regionale ontmoetingen

Hoe moeten zulke gesprekken vorm krijgen? Een classis en een regio dekken elkaar vaak niet. Het zou goed zijn een pilot project op te zetten op een plaats waar een gesprek redelijkerwijs kans van slagen heeft. De cursus die in de classis Utrecht is georganiseerd over gereformeerd-zijn in de 21^e eeuw is een goed voorbeeld voor zo'n

today: *I see, I feel, I experience it this way, and therefore it must be good, and that's the way I will do it.*

It is also likely that we forget to take into account, when using this expression, that our experience of reality, also the experience of God-fearing Christians, is full of sin and brokenness. That renders an appeal to experience, taken by itself, impossible.

In addition, the use of the term '*tested experience*' might give rise to the thought that human experience might take an independent and even equivalent position beside or perhaps over against God's revelation, while the term's intent is to point to the experience which grows from communion with God and His word. We must always realise that the so-called '*tested experience*' of God-fearing Christians must always be tested against God's revealed will. It is better to talk about a '*renewed disposition*' (see Romans 12:2). A disposition to which we may never appeal separately from or next to Scripture, but which must always be tested by and subject to the Word of God. On this point we as DKE and CCS have found agreement.

5. credibility and culture

The VOP report also mentions '*credibility*'. This raised a number of questions with DKE, and it appeared that there might be a difference in views on this point. After discussion, it was clear that there was no need for this difference in views.

In the application of Biblical prescriptions to our time, it is always important to be credible. Not in the sense of credibility before the forum of today's culture: the Gospel is and always will be foolishness and an offence, and living from the Word of God we may well end up at odds with our (or any) culture. Rather, in the sense of personal or ecclesiastical credibility: having integrity, and being honest and not eclectic in our application of what we find in Scripture. Our application of Scriptural prescriptions may not limit itself to certain aspects of our lives, when those same prescriptions apply to other aspects as well. The authors of the VOP report consider that our credibility is in question when women may take up leadership roles and carry out instructional tasks in church and society, with everyone's approval, while within the church the special offices remain closed to them. At the same time, your deputies question whether at this point there ought not to be differences between church and society.

5.4 Discussions about classical and regional meetings

What form should such discussions take? A classis (*of the GK - tr*) and a region (*of the NGK - tr*) often do not coincide. It would be good to set up a '*pilot project*' in a place where discussion would have a reasonable chance of success. The course which was organised within Classis Utrecht about '*being Reformed in the 21st century*' is a good example of such a project.

project.

Verder hebben we ons bezonnen op de onderwerpen die in zulke classicaal-regionale ontmoetingen aan de orde kunnen komen. Helaas was het ons niet mogelijk aan deze zaak verder aandacht te geven, en we kunnen u daarover dus ook geen nieuwe voorstellen doen. Wel achten uw deputaten deze zaak van belang, en we stellen u dan ook voor om uw deputaten in dezen dezelfde opdracht mee te geven als de Generale Synode van Amersfoort 2005. Mochten we in het najaar van 2007 deze zaak nog aan de orde kunnen krijgen met de CCS dan hopen we hierop in een aanvullend rapport terug te komen.

5.5 Evaluatie

5.5.1 Binding aan de belijdenis

In een broederlijke sfeer kon hierover worden doorgesproken met de CCS. En we stellen met dankbaarheid vast dat we verder gekomen zijn, en dat er in de balans een goede basis is gelegd voor voortgaand gesprek.

Deputaten en commissie zijn dankbaar en verheugd, dat er - ondanks overblijvende verschilpunten - tussen hen sprake is van belangrijke overeenstemming over de waardering van en de binding aan de belijdenis. Zo zijn DKE en CCS het eens over de functie van de belijdenisgeschriften ("gemeenten en gemeenteleden bewaren bij het Evangelie van Jezus Christus"), hun gezag, "omdat ze Gods Woord naspreken", en hun beperktheid als menselijke geschriften, ontstaan in een historische context.

Ook is er geen verschil van mening over de wenselijkheid van ondertekening van de confessie als blijk van instemming ermee, over de weg die predikanten moeten gaan met kritiek op de belijdenis en over het belang van gesprekken over de leer van de kerk op kerkelijke vergaderingen.

Op grond van de overeenstemming op deze en andere punten herkennen wij als DKE en CCS, dat onze kerken op dezelfde grondslag staan, namelijk die van de Schrift, zoals nagesproken door de gereformeerde belijdenis.

Op basis van deze overeenstemming kan worden geconcludeerd dat althans de zaak van de binding aan de belijdenis niet langer een blokkade is voor verder en intensiever kerkelijk contact in de vorm van gesprekken, gericht op kerkelijke eenheid. Nogmaals, niet omdat wij in alles nu op één lijn zitten, maar wel omdat wij over en weer het oprechte vertrouwen hebben, dat wij als kerken van Christus willen leven naar Gods Woord en met een onbekrompen en loyale binding aan de gereformeerde belijdenis.

In dat verband vinden wij het van belang dat in de balans wordt vastgesteld dat gemeenten of ambtsdragers die ondertekening van de belijdenis als uiting van loyaliteit niet kennen, zullen worden aangespoord daartoe te komen.

De balans staat ook stil bij verschillen die er nog altijd zijn tussen NGK en GK. Zo is er sprake van het niet ondertekenen van de belijdenis in een klein aantal Nederlands Gereformeerde Kerken. Ook bestaat er binnen

In addition, we gave thought to the topics which might be discussed at such classical/regional meetings. Unfortunately, we did not have opportunity to give this matter any further attention and we do not have any new proposals to submit to you in this regard. However, your deputies do consider this matter to be important, and we propose to you that at this point deputies be given the same mandate as those appointed by GS Amersfoort 2005. Should we have the opportunity to discuss this matter further with CCS in the autumn of 2007, we will come back to this in a supplementary report.

5.5 Evaluation

5.5.1 Binding to the Confession

This matter could be fully discussed in a brotherly atmosphere with the CCS. And we observe with thankfulness that we have made progress, and that in the *Interim Statement* a good foundation has been laid for continuing discussion.

DKE and CCS are thankful and joyful that – in spite of remaining points of difference – there is significant agreement between them in relation to the evaluation of and binding to the Confession. DKE and CCS agree on the function of our confessional documents ("to hold congregations and their members close to the Gospel of Jesus Christ"), on their authority ("because they echo the Word of God") and on their limitations as human documents, arising from a specific historical context.

Neither is there any disagreement about the desirability of written subscription, as a proof of assenting to them, about the path ministers ought to go with their critique of the confession, or about the importance of discussions about doctrine at ecclesiastical assemblies.

Because of these points of agreement we as DKE and CCS may recognise that our churches stand on the same foundation, that is Scripture as expressed in the Reformed Confession.

Because of this agreement we may conclude that the matter of binding to the Confession, at least, is no longer an obstacle for further and more intensive ecclesiastical contact, in the form of discussions leading towards church unity. Again, not because we now agree on all points, but because we have a mutual and sincere trust that as churches of Christ we desire to live according to God's Word, and in a broad-minded and loyal allegiance to the Reformed confession.

In this connection, it is important to us that the *Interim Statement* specifies that congregations or office-bearers who do not have the practice of subscribing to the confession as an expression of loyalty, will be urged to do so.

The *Interim Statement* also notes points of difference which still remain between the GK and the NGK. For example, in a small number of NGK congregations, office-bearers do not formally subscribe to the confession.

de NGK beduchtheid ten aanzien van het schorsen van predikanten vanwege de leer, als het fundament van de kerk niet in geding is, terwijl de GK meer accent leggen op de bescherming van de gemeente tegen dwaalleer. Over deze zaken moet het gesprek verder gaan. Maar dat neemt niet weg dat DKE en CCS nu de weg open zien voor een nieuwe stap in de onderlinge relatie.

5.5.2 *hermeneutiek/ vrouw en ambt*

Hierover zijn een aantal diepgaande gesprekken gevoerd. Met dank vermelden we de broederlijke en open sfeer waarin gesproken werd. In die gesprekken was veel herkenning en begrip over en weer. Samen erkennen we de Bijbel als het Woord van God, dat spreekt voor alle tijden. Vanwege de herkenning in de gesprekken met de CCS spreken uw deputaten uit dat zij voldoende vertrouwen hebben in een eventuele voortzetting van het gesprek. Zij stellen u dan ook voor om het gesprek met de Nederlands Gereformeerde Kerken voort te zetten.

Ten aanzien van de zgn. ‘beproefde ervaring’ is er een stuk verheldering gekomen. We hebben elkaar erop kunnen vinden dat de term ‘beproefde ervaring’, zoals gebruikt in het VOP-rapport- kwetsbaar is en dat het beter is te spreken over ‘vernieuwde gezindheid’, die overigens nooit als een zelfstandige instantie naast of tegenover de Schrift kan dienen.

Ook ten aanzien van de term ‘geloofwaardigheid’ is er verduidelijking gekomen.

Ten aanzien van de plaats van de scheppingsorde in onze ethische bezinning kwam nog geen overeenstemming. Ook gesprekken over 1 Korintiërs 11 en 1 Timoteüs 2 brachten hierover geen helderheid. Uw deputaten zijn van mening dat het gesprek over die hoofdstukken zeker verder gevoerd moet worden. Wel vragen ze zich af, of dat moet gebeuren in de kring van de CCS en DKE. Zijn deze deputaten daarvoor wel voldoende gekwalificeerd? Het feit dat het deputaatschap zich bij herhaling moest laten bijstaan door ‘hulptroepen’ kan u ons antwoord op deze vraag doen vermoeden.

Deputaten vragen zich af of het gesprek over 1 Korintiërs 11 en 1 Timoteüs 2 en de daarmee samenhangende vragen over het functioneren van de scheppingsorde in de ethiek, niet beter kan worden gevoerd in een ander verband.

Afhankelijk van uw besluitvorming inzake ‘Vrouw en kerk’ zou te overwegen zijn of deze zaken niet door een eventueel te benoemen deputaatschap zouden kunnen worden behandeld, dat specifiek zich richt op deze problematiek.

Het verdient aanbeveling bij een dergelijk gesprek op één of andere wijze DKE wel te betrekken, maar het deputaatschap niet met dergelijke besprekingen te belasten. Wellicht zijn bij het werk van een dergelijk deputaatschap op één of andere wijze de NGK en de CGK te betrekken.

Further, there is a greater caution within the NGK in relation to the suspension of ministers on matters of doctrine, so long as the foundation of the church is not at stake, while in the GK there is a greater emphasis on protecting the congregation against error. These aspects will require further discussion. But they do not detract from the fact that DKE and CCS now see an opening for a new step in the mutual relationship.

5.5.2 *Hermeneutics / women in office.*

On this matter a number of searching discussions were held. We note with thankfulness the brotherly and open atmosphere in which they could take place. In these discussions there was a great deal of recognition and mutual understanding. Together we acknowledge that the Bible is the Word of God, and that it speaks to all times. Because of this recognition, your Deputies wish to state that they have sufficient trust in continued discussion, possibly at later date. They therefore propose that this discussion with the NGK be continued.

In relation to the matter of ‘*tested experience*’, greater clarity has been achieved. We were able to agree that the expression ‘*tested experience*’, as it is used in the VOP report, is fragile and open to misunderstanding, and that the expression “renewed disposition” is to be preferred. This, however can never serve as something independent, next to or over against Scripture.

Greater clarity was also achieved concerning the use of the term ‘credibility’.

In relation to the place of the creation order in our ethical reflection, we have not yet reached agreement. Our discussions about 1 Corinthians 11 and 1 Timothy 2, also, did not bring us closer together. Your deputies believe that there is a need for continued discussion about these chapters. They do question, however, whether these discussions ought to take place within the ambit of CCS and DKE. Are the deputies sufficiently qualified for this? Our answer to this question can be surmised from the fact that more than once, the deputies had to call for the assistance of ‘support troops’.

Deputies wonder whether the discussion about 1 Corinthians 11 and 1 Timothy 2, and the associated questions concerning the place of the creation order in ethics, ought not to be carried on in a different forum.

Depending on the decisions you (GS Zwolle-Zuid, tr.) make concerning “Women and Church”, it is worth considering whether these questions ought to be dealt with by other deputies, specifically appointed for the purpose.

We would recommend that DKE in some way be involved in this discussion, but that they as deputies were not charged to actually carry it out. If special deputies were to be appointed, it may be possible to draw the NGK and the CGK into the discussion some way.

5.5.3

5.5.3 *classicale/regionale ontmoetingen*

We verkeren nog in het stadium van bezinning. Daarbij spelen de vragen 'hoe', 'wat' en 'waar' een rol. Het antwoord op die vragen is nog niet uitgekristalliseerd. Dat we hier nog niet veel verder mee gekomen zijn heeft als reden dat de zaken van binding aan Schrift en belijdenis en het VOP-rapport bij voorrang werden behandeld. We vragen hiervoor uw begrip en stellen voor de opdracht van de GS Amersfoort-Centrum 2005 opnieuw aan uw deputaten mee te geven.

5.5.4 *leer en leven op kerkelijke vergaderingen van de NGK*

Deze zaak, ons opgedragen door de Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005 heeft geen expliciete aandacht kunnen krijgen, omdat de gesprekken te zeer gevuld waren met de bovengenoemde tijdrovende onderwerpen. Ook was er niet een concrete aangelegenheid om deze zaak bij voorrang aan de orde te stellen.

5.5 Conceptbesluiten

Besluit 1:

met dankbaarheid in te stemmen met het document, getiteld *Waar staan wij nu?*, over de binding aan de belijdenis, als resultaat van de ontmoeting tussen deputaten en de Commissie voor Contact en Samenwerking (CCS) van de Nederlands Gereformeerde Kerken, in de lijn van de vragen die de GS Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 en Amersfoort-Centrum 2005 aan de Nederlands Gereformeerden stelden.

Gronden:

- aan de besluiten van genoemde synodes om het gesprek over de binding aan de belijdenis te voeren is uitvoering gegeven op een wijze die dankbaar stemt, ook al zijn de gesprekken over de binding nog niet afgerond;
- uit de Balans en ook de daarop volgende besluitvorming van de Landelijke Vergadering van Zwolle van de Nederlands Gereformeerde Kerken blijkt de uitgesproken intentie om de binding aan de belijdenis serieus te nemen en daardoor is het gesprek over de kerkelijke omgang met afwijkingen van de belijdenis een stap dichterbij gekomen.

Besluit 2:

met instemming kennis te nemen van de wijze waarop is doorgesproken over de uitspraken die de Landelijke Vergadering van Lelystad 2004 heeft gedaan over de openstelling van de ambten voor zusters in de gemeente.

Gronden:

- de wijze waarop deputaten deze gesprekken zijn aangegaan zijn in overeenstemming met het besluit dat

5.5.4 *classical/regional meetings*

We are still in the stage of reflection. The questions 'how', 'what', and 'where' play a role; but the answers to these questions are not yet clear. The main reason why there is as yet little progress with these questions lies in the priority we have given to matters such as the binding to Scripture and Confession and the VOP report. We ask for your understanding in this regard, and we propose that the mandate given by GS Amersfoort-Centrum in 2005 be given to the deputies again.

5.5.4 *doctrine and life at ecclesiastical assemblies of the NGK*

This matter, mandated to us by GS Amersfoort-Centrum 2005, did not receive our explicit attention. The discussions we did have were filled with the time-consuming matters listed above. Besides, there was no concrete occasion to give priority to this part of our mandate.

5.5 Draft Decisions:

Decision 1:

To thankfully express agreement with the *Interim Statement 'Waar staan wij nu?'*, dealing with binding to the Confession, which represents the outcome of meetings between the Deputies and the *Commissie voor Contact en Samenwerking (CCS)* of the *Nederlands Gereformeerde Kerken*, in the line of questions which the GS of Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 and Amersfoort-Centrum 2005 placed before the NGK

Grounds:

- The decisions of the aforementioned Synods have been carried out in a manner which gives rise to thankfulness, even though the discussions concerning this binding have not yet been finalised.
- The *Interim Statement* and the decisions by the National meeting of the NGK in Zwolle which followed it give evidence of an explicit intention to take the binding to the Confession seriously; as a result discussions concerning ecclesiastical action to deal with deviations from the Confession have come a step closer.

Decision 2:

To note with agreement the way in which discussions with respect to the declarations of the National Meeting of Lelystad 2004 concerning the opening of the offices to sisters in the congregation, have taken place.

Grounds:

- The way in which Deputies have engaged in these discussions is in conformity with the relevant decisions

- daartoe door de Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005 is genomen;
- al hebben die gesprekken nog geen definitief resultaat opgeleverd, wel kan worden geconstateerd dat de gesprekken vertrouwen hebben ingeboezemd en dat er op een aantal punten verheldering is gekomen t.a.v. het Schriftverstaan in het VOP-rapport.

Besluit 3:

met begrip kennis te nemen van het feit dat er nog geen gesprek heeft plaats gevonden over het doel van het door de Nederlands Gereformeerde Kerken gewenste classicaal-regionale overleg over concrete zaken van leer en leven.

Grond:

deputaten hebben terecht de voorrang gegeven aan de bespreking over de binding aan Schrift en belijdenis en aan het VOP-rapport, en hebben aannemelijk gemaakt dat er daardoor geen gelegenheid meer was voor de bespreking van genoemd classicaal-regionaal overleg.

Besluit 4:

eveneens met begrip kennis te nemen van het feit dat nog niet aan de orde geweest is dat 'de bezinning en discussie over vraagstukken van leer en leven een natuurlijke plek te geven op de kerkelijke vergaderingen' waarover de Landelijke Vergadering van 2004 sprak, ook echt vorm moet krijgen.

Grond:

deputaten hebben duidelijk gemaakt dat er vanwege door hun gestelde prioriteiten (binding aan Schrift en belijdenis, bespreking VOP-rapport) geen expliciete aandacht kon worden gegeven aan deze zaak.

Besluit 5:

aan deputaten kerkelijke eenheid de opdracht te geven:

- de gesprekken met de Commissie voor Contact en Samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken voort te zetten, om te trachten de barrières weg te nemen die herstel van de kerkelijke eenheid in de weg staan. In deze gesprekken dient te worden doorgesproken over:
 - de verschillende wijze waarop in de kerkelijke praktijk binnen de GK en de NGK met de binding aan de belijdenis wordt omgegaan;
 - de verschillende wijze waarop in de kerkelijke

made by the General Synod of Amersfoort-Centrum 2005;

- Even though these discussions have not yet achieved concrete results, it can be noted that the way in which these discussions have been carried out has inspired trust, and at a number of points has led to greater clarity with regard to the understanding of Scripture in the VOP report.

Decision 3:

To note with understanding the fact that no discussions have yet taken place regarding the purpose of classical/regional consultation, as requested by the NGK, concerning specific matters of doctrine and life.

Ground:

The Deputies rightly gave priority to discussions concerning the binding to Scripture and Confession, and to the VOP report, and have shown that as a result there was no opportunity for this classical/regional consultation

Decision 4:

Also to note with understanding that no consideration has been given to the manner in which 'giving a natural place to reflection and discussion on matters of doctrine and life in the ecclesiastical assemblies' of which the National meeting of 2004 spoke, is to be given form.

Ground:

Deputies have shown that because of the priorities they set (the binding to Scripture and Confession, and discussion of the VOP report) there was no opportunity to give this matter explicit attention.

Decision 5:

To instruct the Deputies for Church Union (DKE):

- To continue discussions with the *Commissie voor Contact en Samenspreking* (CCS) of the *Nederlands Gereformeerde Kerken*, with a view to removing the barriers which stand in the way of a restoration of church unity.

In these discussions further attention shall be given to:

 - The differing ways in which binding to the confession is put into effect, within the ecclesiastical practice of the GK and the NGK;
 - The differing ways in which specific and continuing deviations from the confession are

praktijk binnen de GK en de NGK met concrete en voortgaande afwijking van de belijdenis wordt omgegaan;

2. twee deputaten aan te wijzen die tevens dienen deel te nemen aan het werk van het door de generale synode ingestelde Deputaatschap dat gesprekken met de Nederlands Gereformeerde kerken over de hermeneutische vragen m.b.t. vrouw en ambt voortzet;
3. te bespreken wat de resultaten van de gesprekken van het sub 2 bedoelde Deputaatschap betekenen voor de voortzetting van de contacten met de NGK en daarover voorstellen te doen aan de volgende generale synode;
4. in de gesprekken na te gaan wat het doel kan zijn van het door de Nederlands Gereformeerde Kerken gewenste klassicale-regionale overleg over concrete zaken van leer en leven;
5. van hun bevindingen aan de volgende generale synode rapport uit te brengen en dit rapport vijf maanden tevoren aan de kerken toe te (laten) zenden.

Gronden:

1. de Balans (*Waar staan wij nu?*) en de reacties daarop van de Landelijke Vergadering 2007 geven voldoende aanleiding en vertrouwen om de gesprekken met de Nederlands Gereformeerde Kerken te intensiveren tot gesprekken gericht op kerkelijke eenheid; dat geeft gereede verwachtingen voor een gesprek over het wegnemen van eventuele blokkades en barrières op weg naar die eenheid; het gesprek over de binding aan de belijdenis is nog niet afgerond omdat er over de wijze waarop de binding aan de belijdenis kerkelijk gaat functioneren nog geen akkoord kwam.
2. De gesprekken over het VOP-rapport, hoe intensief ook gevoerd, hebben nog niet geleid tot voldoende helderheid op aangelegen punten, en hebben nog niet alle zorgen t.a.v. het Schriftverstaan dat ten grondslag ligt aan het VOP-rapport, die leefden bij de Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005 kunnen wegnemen; m.n. als het gaat over de vraag hoe de scheppingsorde in genoemd rapport functioneert, concreet toegespitst op met name de Schriftgedeelten in 1 Korintiërs 11 en 1 Timoteüs 2.
3. (eventueel: nu er over 'Vrouw en kerk' een apart studiedeputaatschap is benoemd, dat in de opdracht meekrijgt dat in die studie ook de Nederlands Gereformeerde Kerken worden betrokken, is het dienstig dat het deputaatschap kerkelijke eenheid daarbij betrokken is middels enkele deputaten) .

dealt with, within the ecclesiastical practice of the GK and the NGK;

2. To designate two deputies who will take part in continuing discussions with the NGK regarding hermeneutical questions surrounding women and the office, by Deputies appointed by General Synod for that purpose;
3. To consider what impact the results of the discussions referred to in point 2, above, may have on the continuation of contacts with the NGK, and to make relevant recommendations to the next General Synod;
4. During the discussions, to explore what the purpose might be of classical/regional consultation, as requested by the NGK, concerning specific matters of doctrine and life.
5. To report their findings to the next General Synod, and to send their report – or have it sent – to the churches five months in advance.

Grounds:

1. The *Interim Statement* (“*Waar staan we nu?*”), and the response to it by the National meeting of 2007 give sufficient cause and confidence to intensify discussions with the NGK, with a view to reaching church unity. It gives justified expectations regarding a discussion to remove the obstacles and barriers on the road to unity. The discussion concerning binding to the confessions has not yet been finalised, since no agreement has yet been reached regarding the manner in which binding to the confession functions within the churches.
2. The discussions concerning the VOP report, as intensive as they may have been, have not yet led to sufficient clarity in regard to the points in discussion, and have not yet removed all concerns, as expressed at GS Amersfoort-West 2005, in relation to the understanding of Scripture which underlies the VOP report: in particular, the role which the creation order has been given in this report, as evidenced in its treatment of 1 Corinthians 11 and 1 Timothy 2.
3. (if applicable: Now that a separate deputyship “women in office” has been appointed, which will be charged to also engage with the NGK during its activities, it is appropriate that DKE, through some of its deputies, is also involved.)

Aanvullend Rapport DKE hoofdstuk 2

2. Contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken

2.1 Besluit vrouwelijke ouderlingen en predikanten

De GS van Amersfoort-C 2005 nam ten aanzien van de contacten met de NGK onder meer het volgende besluit:

Besluit 3:

met teleurstelling kennis te nemen van de uitspraak van de Landelijke Vergadering te Lelystad 2004 dat het bijbels verantwoord is om de ambten van ouderling en predikant ook voor zusters open te stellen. Deze uitspraak vormt een ernstige barrière voor het onderlinge contact.

Grond:

blijkens de rapportage van deputaten kerkelijke eenheid zoekt het Schriftverstaan op de achtergrond van deze uitspraak (verwoord in het rapport 'Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten?') onvoldoende aansluiting bij de Schriftuitleg, en vormt zij een onvoldoende basis voor de stelling dat de ambten van ouderling en predikant ook voor zusters kunnen worden opengesteld.

2.2 Behandeling van dit besluit

In de eerste ontmoeting met de CCS op 18 januari 2006 is als volgt doorgesproken over het besluit van Amersfoort-C. Van de kant van de CCS werd erkentelijkheid uitgesproken dat ondanks het VOPbesluit de kerkelijke contacten niet door de synode van Amersfoort-C werden beëindigd. Van de kant van DKE werd het besluit als volgt toegelicht: er is verschil tussen blokkade en ernstige barrière. Een blokkade maakt de eenheid echt onmogelijk. De uitspraak over de ernstige barrière is een redelijk besluit. We kunnen niet ontkennen dat er iets tussen ons ligt, waar we onmogelijk aan voorbij kunnen gaan. We waren graag betrokken geweest bij de bezinning op de positie van de vrouw in de gemeente.

Het sprak voor de CCS vanzelf dat er zou worden doorgepraat over de vrouw in het ambt, zoals van de kant van DKE werd voorgesteld. Het leek ook hen goed om in te zetten op gesprekken over Schriftbeschouwing, de hermeneutische grondslagen van het rapport. Wij van onze kant voelden ons ertoe geroepen om hierover het gesprek te voeren, dit vanwege de formulering van de grond bij Besluit 3 (Schriftverstaan en Schriftuitleg). In het gesprek met de NGK is het niet alleen van belang om de binding aan de belijdenis door te spreken, maar het VOP-besluit roept vooral vragen op die de wijze van binding aan de Schrift betreffen. Deputaten achten het van groot belang dat daarover duidelijkheid komt.

Overwogen werd of het niet goed is om hierbij de CGK te betrekken in een tripartiet overleg, om elkaar in het oog te houden. Toch is hier niet van gekomen, omdat in een eerder stadium al gesprekken waren gevoerd tussen de CCS en Deputaten Eenheid van de CGK. Deze gesprekken waren tot een afronding gekomen.

Met de CCS hebben uw deputaten een aantal gesprekken gevoerd over de hermeneutiek in het VOPrapport. Deze gesprekken werden gevoerd op 29 november 2006, 10 januari 2007, 8 maart 2007, 9 mei 2007, 20 mei 2007, 19

Supplementary Report DKE chapter 2

2. Contacts with the Nederlands Gereformeerde Kerken

2.1 Decision female elders and ministers

GS Amersfoort-Centrum 2005 decided, among others, the following with respect to contact with the NGK:

Decision 3:

With disappointment to take note of the declaration of the NM Lelystad that it is Biblically responsible to allow sisters to serve also as elders and minister. This declaration forms a serious barrier for mutual contact.

Ground:

The report of deputies Church Unity makes clear that the understanding of Scripture that forms the background of this declaration (articulated in the report 'Female Elders and Ministers?') does not sufficiently seek alignment with the explanation of Scripture and forms an insufficient basis for the stance that the offices of elder and deacon can also be opened for sisters.

2.2 Execution of this decision

In the first meeting with the CCS on 18 January 2006 we discussed the decision of GS Amersfoort-Centrum 2005 as follows. The CCS expressed its appreciation for the fact that, in spite of the VOP-decision GS Amersfoort Centrum 2005 decided not to put a stop to ecclesiastical contact. The DKE offered the following further explanation of the decision: there is a difference between a hindrance and a serious barrier. A hindrance truly makes unity impossible. The decision regarding a serious barrier is a reasonable decision. We cannot deny that there is something between us, which we cannot simply overlook. We would have loved to have been involved in the reflection on the position of women in the congregation.

The CCS considered it logical that the issue of women in office would be talked about as the DKE was suggesting. They too considered it good to start with discussions about the view of Scripture, the hermeneutical bases of the report. We from our side considered it necessary to discuss these matters, given the formulation found in the ground to decision 3 (understanding Scripture and explanation of Scripture). In the discussion with the NGK it is not only important to talk about confessional subscription, the VOP-report also raises questions regarding the binding to Scripture. Deputies consider it very important that there come more clarity on this point.

We considered involving the *Christelijke Gereformeerde Kerken* to make this a three-party discussion, in order not to lose sight of each other. This did not eventuate, because the CCS had already had discussions with Deputies Unity of the CGK. These discussions had come to a close.

Your deputies have held a number of discussions with the CCS on hermeneutics in the VOP-report. These discussions were held on 29 November 2006, 10 January 2007, 8 March 2007, 9 May 2007, 20 May 2007, 19 June

juni 2007 en 14 september 2007. In één gesprek was van onze kant prof. dr. P.H.R. van Houwelingen als adviseur aanwezig, bij verschillende andere gesprekken dr. A.L.Th. de Bruijne en drs. H. ten Brinke; dr. De Bruijne was ook aanwezig bij het laatste gesprek.

Van een aantal gesprekken werd al verslag gedaan in het eerste rapport van DKE onder hoofdstuk 5.3. Een paar zaken memoreren we kort.

2.3 Punten van gesprek

De Bijbel het Woord van God

Het gezamenlijke uitgangspunt is dat de Bijbel het gezaghebbende woord van God is. Zo presenteert de Bijbel zichzelf uitdrukkelijk in 2 Petrus 1 : 21, en zo belijden we dat in de artikelen 5 en 7 van de NGB. Het Oude en Nieuwe Testament vormen een onlosmakelijke eenheid. Jezus Christus is het centrum en de vervulling van de Schriften.

De grondprincipes voor het lezen van de Schrift ontwikkelen zich niet los van de Schrift en worden niet ontleend aan bronnen of ervaringen buiten de Schrift, maar de leesregels voor de Schrift komen uit de Schrift zelf op.

De contextbepaaldheid van bijbelse voorschriften

In veel gevallen moet er een culturele kloof met de oud-israëlitische of vroegchristelijke samenleving worden overbrugd om de bijbelse voorschriften op onszelf te betrekken. Daardoor is rechtstreekse toepassing van bepaalde Schriftgedeelten niet altijd mogelijk en soms ook niet wenselijk. Dat neemt niet weg dat elk bijbels voorschrift ons iets te zeggen heeft. Met het begrip 'contextbepaaldheid' wordt bedoeld dat de waarheid van Gods Woord wordt toegespitst in een concrete situatie. In ons laatste gesprek hierover (op 14 september 2007) vonden CCS en DKE elkaar in deze woorden: Gods Woord is niet opgesloten in een context, maar het opent zich naar vandaag.

De verantwoordelijkheid van de mens

In ons eerste rapport is uiteengezet dat God aan de mens niet alleen Zijn Woord gaf, maar ook een eigen verantwoordelijkheid in het lezen en verwerken ervan. Deze verantwoordelijkheid werd in het VOP-rapport benoemd als 'beproefde ervaring'. T.a.v. de zgn. beproefde ervaring werd het risico erkend, dat je de eigen ervaring laat spreken tegenover de Schrift. DKE en CCS konden elkaar hierop vinden, dat beproefde ervaring altijd verbonden moet zijn met bijbelse wijsheid. We mogen geen primaat geven aan onze menselijke ervaringen in de eigen cultuur. 'Beproefde ervaring' kan beter vervangen worden door 'vernieuwde gezindheid'. Die gezindheid mag nooit een beroepsinstantie worden los van of naast de Schrift, maar zal altijd getoetst en onderworpen moeten worden aan Gods Woord.

Geloofwaardigheid en cultuur

Met 'geloofwaardigheid' wordt in het VOP-rapport bedoeld de persoonlijke geloofwaardigheid en niet geloofwaardigheid tegenover de cultuur waarin we leven.

2007 and 14 September 2007. Present from our side during one discussion was Prof. Dr. P. H. R. Van Houwelingen, for a number of discussions Dr. A. L. Th. De Bruijne and [Rev.] drs. H. ten Brinke. Dr. De Bruijne was also present during the last discussion.

We already reported on a number of these discussions in the first report of DKE, chapter 5.3. We note a few things.

2.3 Points of discussion

The Bible Word of God

Our mutual starting point is that the Bible is the authoritative Word of God. The Bible emphatically presents itself as such in 2 Peter 1:21, and thus we confess in articles 5 and 7 of the Belgic Confession. The Old and New Testaments form an inseparable unity. Jesus Christ is the centre and fulfilment of the Scriptures.

The foundational principles for reading the Scripture do not develop separate from Scripture and are not deduced from sources or experiences outside Scripture. The rules for reading Scripture arise from Scripture itself.

How context relates to Biblical prescriptions

In order to apply Biblical prescriptions to ourselves a cultural gap with ancient Israelite and early Christian society has to be bridged. A direct application of certain portions of Scripture is not always possible nor always desirable. This does not mean that certain passages have nothing to say to us today. When we speak of a text being "determined by context" we mean that the truth of God's Word is being focused on a specific situation. In our last discussion on this (14 September 2007) CCS and DKE agreed on the following: God's Word is not enclosed by a context, but opens itself towards today.

The responsibility of man

In our first report we explained that God not only gave man His Word, but also a responsibility to read it and apply it. This responsibility is referred to by the VOP-report as "tried experience". With respect to this so-called "tried experience" it was acknowledged, that one can let one's own experience speak against Scripture. DKE and CCS agreed that tried experience must always be bound to Biblical wisdom. It would be better not to speak of "tried experience" but of "renewed mind". This mind may never be a court of appeal separate from or alongside Scripture, but must always be tested on and subjected to God's Word.

Credibility and culture

When the VOP-report speaks of "credibility" it means personal credibility and not credibility with respect to the culture in which we live. The NGK, in its decision

Het is de NGK met het besluit over de vrouw in het ambt er niet om te doen geloofwaardig voor huidige samenleving over te komen. Wel benadrukt men van de kant van de CCS dat het ongeloofwaardig is om aan vrouwen allerlei leidende functies te geven in het maatschappelijke en kerkelijke leven (bijvoorbeeld in onderwijs en catechese), terwijl men de ambten voor hen gesloten houdt. Binnen DKE vragen we ons af, of het spreken van Paulus over de positie van de vrouw vaak niet is toegespitst op het leven in het gezin en in de gemeente.

Op bovengenoemde punten mocht goede overeenstemming worden bereikt, en konden mogelijke misverstanden in het VOP-rapport worden opgehelderd en weggenomen.

Scheppingsorde en ethische bezinning

Zoals aangekondigd in ons eerste rapport heeft hierover nog een gesprek plaatsgevonden met de CCS.

Het beroep op Gods schepping neemt een belangrijke plaats in, als het gaat om Gods normen voor ons leven. Daarbij overwegen we wat God in het Oude en Nieuwe Testament over zijn schepping en scheppingsbedoeling heeft geopenbaard. Als het dan gaat om de vrouw in het ambt moet een Schriftgedeelte als 1 Timoteüs 2 aan de orde komen (in een eerder gesprek was 1 Korintiërs 11 al aan de orde geweest). Daarover hebben we afrondend gesproken in ons laatste gesprek van 14 september 2007. Paulus haalt uit Genesis 1 en 2 naar voren dat Adam eerst geschapen is en daarna Eva. Enerzijds werd opgemerkt dat er bij Paulus wellicht een stuk joodse receptiegeschiedenis doorklinkt. Anderzijds kwam naar voren dat, ook al zou men Genesis 1 en 2 tegen de achtergrond van een patriarchale cultuur lezen, dan nog het 'eerste-zijn' van Adam in het oog springt, bijvoorbeeld in het feit dat Adam zijn vrouw een naam geeft. Dat is een daad van gezag.

Overigens werd in die bespreking het gegeven van de patriarchale cultuur gerelativeerd. Er waren in de tijd van het Oude Testament patriarchale culturen volken die priesteressen hadden. Maar in Israël waren alleen maar priesters, mannen dus. God laat zien dat het bij Israël anders is dan bij de heidenen. En Christus, die heus geen moeite heeft om joodse gewoonten te doorbreken, kiest wél 12 mannen als apostelen, in lijn met het Oude Testament. Er is dan ook alle reden om de verwijzing van Paulus naar Gods scheppingsbedoeling nadrukkelijk te betrekken in onze bezinning op de positie van de vrouw in de gemeente en de samenleving.

In het gesprek over dit onderwerp was over en weer veel herkenning. Er werden evenwel geen afrondende conclusies getrokken, omdat – ook bij gelijke beginselen – niet altijd sprake hoeft te zijn van gelijke exegese.

Wel kwam het tot een afrondende gezamenlijke conclusie over de rol van de hermeneutiek in het VOP-rapport.

2.4 De rol van de hermeneutiek in het VOP-rapport

Vanuit DKE werd op het volgende gewezen. In

regarding women in office, is not out to be credible in the midst of today's society. The CCS did emphasise that it is not credible to allow women to fulfil all sorts of leadership functions in society and church (for example, in education and catechesis), while they are not allowed to serve in office. Within DKE we wonder whether what Paul says regarding the position of the woman is generally related to her position in the family and the congregation.

With respect to the aforementioned points fine agreement was reached and possible misunderstandings of the VOP-report could be clarified and removed.

Order of creation and ethical reflection

As announced in our first report, this point has now also been discussed with the CCS.

The appeal to God's creation takes an important place when it comes to God's norms for our lives. To that end we consider what God has revealed in the Old and New Testaments about His creation and His intentions with it. Concerning women in office a Scripture passage such as 1 Timothy 2 must be considered (in an earlier discussion we considered 1 Corinthians 11). We did this in a final discussion on 14 September 2007. Paul notes from Genesis 1 and 2 that Adam was created first and then Eve. On the one hand it was noted that in Paul we hear a piece of Jewish tradition-history. On the other hand it was noted, even if Genesis 1 and 2 should be read against the background of a patriarchal culture, the fact that Adam was created first is still remarkable, for example, in the fact that Adam gives his wife a name. This is an act of authority.

During the discussion the influence of patriarchal culture was relativised. In the time of the Old Testament there were nations with patriarchal cultures and priestesses. However, Israel only had priests, i.e., males. God makes clear that things are different in Israel in comparison with other nations. And Christ, who certainly had no problems to break with Jewish customs, does choose twelve men as apostles, in the line of the Old Testament. Hence there is every reason in our reflection on the position of women in the congregation and society to take good note of Paul's reference to God's intention with creation.

In the discussion about this issue there was much recognition on both sides. However, we did not come to any final conclusions since – even when we share the same principles – the exegesis is not always the same.

We did, however, come to a final mutual conclusion regarding the role of hermeneutics in the VOP-report.

2.4 The role of hermeneutics in the VOP-report

From within DKE the following was pointed out. In

hoofdstuk 6.3. schrijft het VOP-rapport: “Onze conclusie is dat het beroep op de schepping volop mee heeft te doen in de bezinning op de verhouding tussen man en vrouw, maar dat dit beroep nooit als het eind van alle discussie naar voren gebracht mag worden. De prioriteit in de Schrift ligt daarvoor te zeer bij de voortgang van het heil in Christus. Kern van de bijbelse boodschap is niet het handhaven van ‘scheppingsordeningen’, maar het vestigen van Gods heerschappij in het leven van de mens. En stellig kunnen de van God gegeven ordeningen van het leven (huwelijk, ouderschap, etc) daaraan dienstbaar zijn en heel dikwijls zijn ze dat ook, maar doel in zichzelf zijn ze niet. Terzijde: de betekenis van deze conclusie voor de interpretatie van Paulus' beroep op Gen. 1 tot 3 zal in hoofdstuk 7 aan de orde komen”.

In hoofdstuk 7 van het rapport wordt bij de behandeling van 1 Tim. 2 het beroep op van Paulus op de scheppingsordening echter onvoldoende meegewogen. Met een beroep op de algemene overweging dat de schepping niet het een en het al is, gaat men naar de mening van DKE te snel aan het beroep van Paulus op Gods scheppingsorde voorbij; dit zou in de toepassing van deze tekst naar onze mening volop mee moeten doen.

Vanuit de kring van de CCS werd op het volgende gewezen. Inderdaad is er sprake van twee lijnen in het VOP-rapport, die van de exegese en die van de hermeneutiek. Deze twee lijnen zijn teveel uit elkaar getrokken, waarbij de indruk ontstaat dat de beslissing wordt genomen op grond van de hermeneutiek en niet op die van de exegese. Van de kant van de CCS werd beaamd dat er alle reden is de bezinning op dit punt voort te zetten. Ook wordt binnen de CCS overwogen in hoeverre men met deze problematiek binnen de eigen kerken verder zal gaan.

De gesprekken samenvattend komen we in deze vergadering op het volgende uit:

In de gesprekken is gebleken dat van GK-zijde de problemen waarop de hermeneutische bezinning in het VOP-rapport een antwoord zoekt, herkend worden, en dat een aantal hoofdlijnen in deze hermeneutische bezinning gedeeld worden. Een algemene veroordeling van de hermeneutiek in het VOP rapport is daarom niet terecht.

Tegelijk geven de NGK gesprekspartners aan dat het buiten kijf is dat het niet goed is om uit naam van algemene hermeneutische overwegingen en niet van exegese de eventuele normatieve kracht van concrete teksten (bijv. in 1 Kor 11 en 1 Tim 2) te relativiseren.

Als het VOP rapport tegen de bedoeling in toch deze indruk wekt, acht de CCS dit onjuist.

2.5 Evaluatie

De gesprekken over de hermeneutiek in het VOP-rapport werden in een open en broederlijke sfeer gevoerd, waarbij over en weer goed geluisterd is, en ook veel herkenning was in de vragen die hier spelen. Een herkenning die mocht groeien doordat er veel kon worden verhelderd in de gesprekken; zie de conclusie na de eerste 4 hierboven

chapter 6.3 the VOP-report reads: “Our conclusion is that the appeal to creation should be fully included in reflection on the relationship between man and woman, but that this appeal may never be considered to be the end of all discussion. Scripture gives more priority to the progress of salvation in Christ. The gist of the message of Scripture is not the maintenance of ‘ordinances of creation’ but of establishing God’s lordship in the lives of men. While it is certainly true that the ordinances given by God in life (marriage, parenthood, etc.) can serve to this end and often do, these ordinances are not a goal in and of themselves. By the way, the relevance of this conclusion for the interpretation of Paul’s appeal to Genesis 1-3 will be looked at further in chapter 7.”

In chapter 7 of the report, when 1 Timothy 2 is dealt with, the appeal of Paul to the order of creation is insufficiently dealt with. DKE is of the opinion that by appealing to the general consideration that creation is not the be-all-end-all, the report passes too quickly over the appeal of Paul to God’s order of creation; in our opinion this should be fully dealt with in the application of this text.

From within the CCS the following was pointed out. Indeed, there are two lines of thought in the VOP-report, that of exegesis and that of hermeneutics. These two lines have been pulled too far apart, which gives the impression that the decision falls in the area of hermeneutics and not of exegesis. The CCS agrees that there is every reason to continue reflection on this point. What to do with this issue in one’s own churches in the future is a point under consideration within the CCS.

Summarising the discussions we came to the following in this meeting:

In the discussions it has become clear that the issues which the VOP-report tries to resolve by means of hermeneutical considerations, are recognised by the GKN and that a number of main lines in this hermeneutical reflection is shared. A general condemnation of the hermeneutics found in the VOP-report is thus not in place.

At the same time the NGK discussion partners are very clear on the point that it is not good to relativise the normative power of certain concrete texts (e.g. in 1 Corinthians 11 and 1 Timothy 2) in the name of general hermeneutical considerations.

If the VOP-report does give this impression – at odds with its intent – then the CCS considers this incorrect.

2.5 Evaluation

The discussions about hermeneutics in the VOP-report were held in an open and brotherly sphere. We listened well to each other, and there were points of recognition in some of the issues. This recognition grew as much was clarified in the course of the discussions; see the conclusions as listed after the first four points above. We

genoemde punten. Het stemt ons dankbaar dit zo te kunnen rapporteren.

Dankbaarheid is er ook dat we tot bovengenoemde samenvattende formulering konden komen over de rol van de hermeneutiek in het VOP-rapport. Deputaten zijn van mening, dat er wezenlijke vooruitgang kon worden geboekt in de gesprekken over de relatie tussen Schriftverstaan en Schriftuitleg, het onderwerp dat in de opdracht aan ons door de GS van Amersfoort-C 2005 in besluit 3 met de daarbij gevoegde grond aan de orde werd gesteld.

In de gesprekken werd duidelijk dat er vragen zijn, waar we als GK en NGK gezamenlijk voor staan. Een belangrijke vraag is: wat is wel cultuurbepaald en wat niet? Hoe moet je bijvoorbeeld 1 Korintiërs 11 lezen, waar het gaat over de hoofdtooi van de vrouw? Het is wellicht dienstig om deze en andere hermeneutische vragen gezamenlijk in studie te nemen.

Een moeilijk punt blijft intussen, dat het besluit van de Landelijke Vergadering van Lelystad 2004 er nog steeds ligt. De gesprekspartners van de CCS hebben aangegeven, dat niet kan worden teruggedaan achter dat besluit, dat een ernstige barrière vormt voor het onderlinge contact.

Het geheel overziend mogen we constateren dat de GS van Amersfoort-C 2005 terecht heeft geconcludeerd dat het Schriftverstaan in het VOP-rapport te weinig aansluiting zoekt bij de Schriftuitleg. Volgens DKE geeft de inhoud van het VOP-rapport alle aanleiding tot die conclusie. Onze gesprekken over het VOP-rapport hebben evenwel laten zien dat er op dit punt sprake is van toenemende overeenstemming. We zijn dankbaar dat een aantal belangrijke zaken opgehelderd konden worden. En bovendien stemt het ons dankbaar dat we bij onze gesprekspartners van de NGK een diepe eerbied voor het Woord van God proeven. Van een Schriftkritische benadering is ons niets gebleken. We stellen dan ook aan uw synode voor om de gesprekken voort te zetten.

Het gaat hier echter wel over een breed en tegelijk specifiek terrein van studie. Het is de vraag of deze gesprekken (alleen) moeten worden gevoerd door DKE, of dat hierbij een nieuw in te stellen studiedeputaatschap moet worden betrokken.

Een moeilijk punt blijft intussen wel - zoals ook blijkt uit plaatselijke contacten - dat het besluit van de Landelijke Vergadering van Lelystad 2004 er nog steeds ligt. De CCS heeft in de gesprekken aangegeven dat deze realiteit verdisconteerd moet worden.

We hebben u in het eerste rapport gediend met een aantal conceptbesluiten. Bovenstaande is voor ons aanleiding om diezelfde conceptbesluiten, op een aantal punten gewijzigd, opnieuw aan u voor te leggen.

2.6 Conceptbesluiten

Deputaten stellen de synode voor de volgende besluiten te nemen:

are thankful that we may report this.

We are also thankful with respect to the summarising formulation reported above with respect to the role of hermeneutics in the VOP-report. Deputies are of the opinion that essential progress was booked in discussions on the relationship between understanding Scripture and explaining Scripture, the subject matter which, via decision 3 of GS Amersfoort-Centrum 2005 with its appended ground, became an issue.

In the discussions it became clear that there are issues, which we as GKN and NGK face in common. An important question is: what is determined by culture and what not? What is one to think of 1 Corinthians 11, for example, regarding what women wear on their heads? It would probably be helpful if this and other hermeneutical questions were studied together.

A difficult point is, however, that the decision of the National Meeting of Lelystad 2004 remains in force. Our discussion partners of the CCS have indicated, that this decision cannot be turned back, a decision which forms a serious barrier in our mutual contact.

Given all this we observe that GS Amersfoort-Centrum 2005 was correct in concluding that the understanding of Scripture as presented in the VOP-report is separated too far from the explanation of Scripture. DKE is of the opinion that the substance of the VOP-report gives every reason to come to this conclusion. Our discussions about the VOP-report, however, have made clear that on this point there is a measure of increasing agreement. We are thankful that a number of important issues could be clarified. In addition, we are thankful that our discussion partners of the NGK gave evidence of a deep respect for the Word of God. We have seen no signs of Scripture criticism. We there propose to your synod to continue the discussions.

We do note that the subject matter on the one hand is broad and on the other hand is very specific. The question is whether these discussions should be simply held by DKE (alone). An alternative is to appoint a new study-committee.

A point of difficulty remains – as is also clear from local contacts – the fact that the decision of the National Meeting of Lelystad 2004 remains intact. The CCS has indicated in discussions that this fact will have to be duly considered.

In our first report we submitted a number of draft decisions. The foregoing is for us a reason to resubmit the same draft decisions, altered on a number of points.

2.6 Draft decisions

Deputies therefore propose that synod take the following decisions:

Besluit 1:

met dankbaarheid in te stemmen met het document, getiteld *Waar staan wij nu?*, over de binding aan de belijdenis, als resultaat van de ontmoeting tussen deputaten kerkelijke eenheid en de Commissie voor Contact en Samenwerking (CCS) van de Nederlands Gereformeerde Kerken, in de lijn van de vragen die de GS Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 en Amersfoort-Centrum 2005 aan de Nederlands Gereformeerden stelden.

Gronden:

1. aan de besluiten van genoemde synodes om het gesprek over de binding aan de belijdenis te voeren is uitvoering gegeven op een wijze die dankbaar stemt, ook al zijn de gesprekken over de binding nog niet afgerond;
2. uit de Balans en ook de daarop volgende besluitvorming van de Landelijke Vergadering van Zwolle van de NGK blijkt de uitgesproken intentie om de binding aan de belijdenis serieus te nemen en daardoor is het gesprek over de kerkelijke omgang met afwijkingen van de belijdenis een stap dichterbij gekomen.

Besluit 2

met instemming kennis te nemen van de wijze waarop is doorgesproken over de uitspraken die de Landelijke Vergadering van Lelystad 2004 heeft gedaan over de openstelling van de ambten voor zusters in de gemeente en met dankbaarheid kennis te nemen van de toenadering die is gebleken in de gesprekken over het Schriftverstaan en de Schriftuitleg.

Gronden:

1. de wijze waarop deputaten deze gesprekken zijn aangegaan zijn in overeenstemming met het besluit dat daartoe door de GS Amersfoort-C 2005 is genomen;
2. dat er herkenning mocht zijn, c.q. verheldering mocht komen terzake van de omgang met de Schrift, het spreken over de contextbepaaldheid van sommige Schriftgegevens, de verantwoordelijkheid van de mens in het verstaan van de Schrift, en geloofwaardigheid en cultuur stemt tot dankbaarheid; dat geldt ook voor de erkenning dat het niet goed is om uit naam van algemene hermeneutische overwegingen en niet van exegetische de eventuele normatieve kracht van concrete teksten (1 Korintiërs 11 en 1 Timoteüs 2) te relativiseren.
3. al hebben die gesprekken nog geen definitief resultaat opgeleverd, wel kan worden geconstateerd dat de gesprekken vertrouwen hebben ingeboezemd en dat er op een aantal punten verheldering is gekomen t.a.v. het Schriftverstaan in het VOP-rapport.

Besluit 3:

met verdriet te constateren dat de gesprekken, hoe intensief ook gevoerd, nog niet alle bezwaren t.a.v. de uitspraak van de Landelijke Vergadering van Lelystad

Decision 1

To thankfully express agreement with the *Interim Statement 'Waar staan wij nu?'*, dealing with binding to the Confession, which represents the outcome of meetings between the Deputies and the *Commissie voor Contact en Samenwerking (CCS)* of the *Nederlands Gereformeerde Kerken*, in the line of questions which the GS of Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 and Amersfoort-Centrum 2005 placed before the NGK

Grounds:

1. The decisions of the aforementioned Synods have been carried out in a manner which gives rise to thankfulness, even though the discussions concerning this binding have not yet been finalised.
2. The *Interim Statement* and the decisions by the National meeting of the NGK in Zwolle which followed it give evidence of an explicit intention to take the binding to the Confession seriously; as a result discussions concerning ecclesiastical action to deal with deviations from the Confession have come a step closer.

Decision 2

To note with agreement the way in which discussions with respect to the declarations of the National Meeting of Lelystad 2004 concerning the opening of the offices to sisters in the congregation have taken place. And take note, with appreciation, of the rapprochement which has become evident in the discussions about understanding Scripture and explaining Scripture.

Grounds

1. The way in which Deputies have engaged in these discussions is in conformity with the relevant decisions made by the General Synod of Amersfoort-Centrum 2005;
2. There is recognition and/or clarification with respect to dealing with Scripture, speaking about determined by context of certain Scriptural data, the responsibility of man in understanding Scripture, credibility, and culture; and this gives reason for thankfulness. This also applies to the admission that it is not good, on the basis of hermeneutical considerations and not exegetical considerations to relativise the normative power of concrete texts (1 Corinthians 11 and 1 Timothy 2).
3. Even though these discussions have not yet achieved concrete results, it can be noted that the way in which these discussions have been carried out has inspired trust, and at a number of points has led to greater clarity with regard to the understanding of Scripture in the VOP report.

Decision 3

To note with regret that the discussions, though thorough, have not removed all objections with respect to the decision of the National Meeting of Lelystad 2004 and

2004 en het Schriftverstaan dat ten grondslag ligt aan het VOP-rapport, zoals die leefden bij de GS Amersfoort-C 2005, hebben kunnen wegnemen.

Grond:

in de gesprekken is gebleken dat de bezwaren ten aanzien van de spanning tussen Schriftverstaan en Schriftuitleg terecht waren. Omdat binnen de NGK de uitkomst van de gezamenlijke bezinning op het VOP-rapport nog niet duidelijk is, zijn de bezwaren niet geheel weggenomen.

Besluit 4:

met begrip kennis te nemen van het feit dat er nog geen gesprek heeft plaats gevonden over het doel van het door de NGK gewenste classicaal-regionale overleg over concrete zaken van leer en leven.

Grond:

deputaten hebben terecht de voorrang gegeven aan de bespreking over de binding aan Schrift en belijdenis en aan het VOP-rapport, en hebben aannemelijk gemaakt dat er daardoor geen gelegenheid meer was voor de bespreking van genoemd classicaal-regionaal overleg.

Besluit 5:

eveneens met begrip kennis te nemen van het feit dat nog niet aan de orde geweest is dat 'de bezinning en discussie over vraagstukken van leer en leven een natuurlijke plek te geven op de kerkelijke vergaderingen' waarover de Landelijke Vergadering van 2004 sprak, ook echt vorm moet krijgen.

Grond:

deputaten hebben duidelijk gemaakt dat er vanwege door hun gestelde prioriteiten (binding aan Schrift en belijdenis, bespreking VOP-rapport) geen expliciete aandacht kon worden gegeven aan deze zaak.

Besluit 6:

aan deputaten kerkelijke eenheid de opdracht te geven:

1. de gesprekken met de Commissie voor Contact en Samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken voort te zetten, om te trachten de barrières weg te nemen die herstel van de kerkelijke eenheid in de weg staan. In deze gesprekken dient te worden doorgesproken over:
 - a. de verschillende wijze waarop in de kerkelijke praktijk binnen de GK en de NGK met de binding aan de belijdenis wordt omgegaan;
 - b. de verschillende wijze waarop in de kerkelijke praktijk binnen de GK en de NGK met concrete en voortgaande afwijking van de belijdenis wordt omgegaan;
2. twee deputaten aan te wijzen die tevens dienen deel te nemen aan het werk van het door de generale synode ingestelde deputaatschap dat gesprekken met de NGK over de hermeneutische vragen m.b.t. vrouw en ambt voortzet;

the understanding of Scripture which underlies the VOP-report, as these objections were found at GS Amersfoort-Centrum 2005.

Grond:

In the discussions it has become clear that the objections regarding the tension between the understanding of Scripture and explanation of Scripture were justified. Because it is not yet clear what the results of mutual reflection on the VOP-report within the NGK are, these objections have not been completely removed.

Decision 4

To note with understanding the fact that no discussions have yet taken place regarding the purpose of classical/regional consultation, as requested by the NGK, concerning specific matters of doctrine and life.

Ground

The Deputies rightly gave priority to discussions concerning the binding to Scripture and Confession, and to the VOP report, and have shown that as a result there was no opportunity for this classical/regional consultation

Decision 5

Also to note with understanding that no consideration has been given to the manner in which 'giving a natural place to reflection and discussion on matters of doctrine and life in the ecclesiastical assemblies' of which the National meeting of 2004 spoke, is to be given form.

Ground

Deputies have shown that because of the priorities they set (the binding to Scripture and Confession, and discussion of the VOP report) there was no opportunity to give this matter explicit attention.

Decision 6:

To instruct the Deputies for Church Union (DKE):

1. To continue discussions with the *Commissie voor Contact en Samenspreking* (CCS) of the *Nederlands Gereformeerde Kerken*, with a view to removing the barriers which stand in the way of a restoration of church unity.
 - a. The differing ways in which binding to the confession is put into effect, within the ecclesiastical practice of the GKN and the NGK;
 - b. The differing ways in which specific and continuing deviations from the confession are dealt with, within the ecclesiastical practice of the GKN and the NGK;
2. To designate two deputies who will take part in continuing discussions with the NGK regarding hermeneutical questions surrounding women and office, by Deputies appointed by General Synod for that purpose;

3. te bespreken wat de resultaten van de gesprekken van het sub 2 bedoelde deputaatschap betekenen voor de voortzetting van de contacten met de NGK en daarover voorstellen te doen aan de volgende generale synode;
4. in de gesprekken na te gaan wat het doel kan zijn van het door de NGK gewenste classicaleregionale overleg over concrete zaken van leer en leven;
5. van hun bevindingen aan de volgende generale synode rapport uit te brengen en dit rapport vijf maanden tevoren aan de kerken toe te (laten) zenden.

Gronden:

1. de balans *Waar staan wij nu?* en de reacties daarop van de Landelijke Vergadering 2007 geven voldoende aanleiding en vertrouwen om de gesprekken met de NGK te intensiveren tot gesprekken gericht op kerkelijke eenheid; dat geeft gerede verwachtingen voor een gesprek over het wegnemen van eventuele blokkades en barrières op weg naar die eenheid; het gesprek over de binding aan de belijdenis is nog niet afgerond omdat er over de wijze waarop de binding aan de belijdenis kerkelijk gaat functioneren nog geen akkoord kwam.
2. de gevoerde gesprekken over het Schriftverstaan en de Schriftuitleg hebben geleid tot een zodanige toenadering en herkenning, dat zij voldoende aanleiding en vertrouwen geven om de gesprekken met de NGK voort te zetten.

3. To consider what impact the results of the discussions referred to in point 2, above, may have on the continuation of contacts with the NGK, and to make relevant recommendations to the next General Synod;
4. During the discussions, to explore what the purpose might be of classical/regional consultation, as requested by the NGK, concerning specific matters of doctrine and life.
5. To report their findings to the next General Synod, and to send their report – or have it sent – to the churches five months in advance.

Grounds:

1. The *Interim Statement* (“*Waar staan we nu?*”), and the response to it by the National meeting of 2007 give sufficient cause and confidence to intensify discussions with the NGK, with a view to reaching church unity. It gives justified expectations regarding a discussion to remove the obstacles and barriers on the road to unity. The discussion concerning binding to the confessions has not yet been finalised, since no agreement has yet been reached regarding the manner in which binding to the confession functions within the churches.
2. The discussions held on the understanding of Scripture and explanation of Scripture have led to such a measure of rapprochement and recognition that they give sufficient reason and have resulted in sufficient trust to continue the discussions with the NGK.

Minority Reports**Eerste Minderheidsrapport DKE m.b.t. de Balans**

Met de *Balans van het gesprek tussen DKE en CCS over de binding aan de belijdenis* wordt (1) onvoldoende voldaan aan de opdracht van de synode, ze is (2) voorbarig, en (3) in strijd met eerdere synodeuitspraken.

1. Met deze balans is onvoldoende voldaan aan de opdracht van de synode**1.1**

GS Amersfoort-Centrum 2005 besloot ten aanzien van de contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken het volgende:

Besluit 4

aan deputaten kerkelijke eenheid de opdracht te geven:

- a. de Commissie voor Contact en Samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken uit te nodigen voor een ontmoeting en tijdens die ontmoeting het gesprek voort te zetten over de vraag: Hoe functioneert binnen de kerkgemeenschap de grondslag van Gods Woord en de belijdenis en hoe worden op kerkelijke wijze de grenzen van de kritiek op de belijdenis bepaald? Dit in de lijn van de vragen die de GS Berkel en Rodenrijs en Leusden aan de NGK stelden, namelijk:
 1. Waarin binden de Gereformeerde Kerken bóven Schrift en belijdenis, en bieden zij dus minder ruimte dan in een gereformeerde kerk verwacht mag worden? en
 2. Hoe spreekt u elkaar aan op de grondslag van Gods Woord en de belijdenis en slaagt u erin door middel van onderlinge afspraken afwijkingen van de Schrift en de belijdenis te weerstan?
- b. in de gesprekken over de binding aan Schrift en belijdenis ook te betrekken de uitspraken die de LV heeft gedaan over openstelling van de ambten voor zusters in de gemeente;
- d. in de gesprekken te benadrukken dat ‘de bezinning en de discussie over vraagstukken van leer en leven een natuurlijke plek te geven op de kerkelijke vergaderingen’, waarover de LV Lelystad sprak, ook echt vorm moet krijgen.

1.2.

DKE hadden de opdracht om het gesprek voort te zetten over de functie van de belijdenis in de lijn van de eerder gestelde vragen over het vermeende confessionalisme in de GKv en de mate van tolerantie in de NGK. Dat gesprek was temeer van belang omdat DKE aan de GS Amersfoort-Centrum 2005 moesten melden teleurgesteld te zijn dat de problematiek van de binding aan de belijdenis onvoldoende in de onderlinge contacten en ook op de Landelijke Vergadering van de NGK aan de orde was geweest. En de CCS deelde mee, dat in de NGK de reacties uit de kerken bij de bespreking op de regionale

First minority report DKE w.r.t. the Interim Statement

With the *Interim Statement of the discussion between DKE and CCS on confessional subscription* (1) the mandate of the synod has not been completely fulfilled; (2) the statement is premature and (3) at odds with previous synod decisions.

1. With this Interim Statement the mandate of the synod has not been completely fulfilled**1.1**

With respect to contacts with the *Nederlands Gereformeerde Kerken* GS Amersfoort-Centrum 2005 decided the following:

Decision 4

To give deputies church unity the following mandate:

- a. to invite the Committee for Contact and Discussion of the *Nederlands Gereformeerde Kerken* to a meeting and during this meeting to continue the discussion on the question: How does the foundation of God’s Word and the confession function within the church community and in what ecclesiastical way are the boundaries of criticism on the confession determined? This in line with the questions which GS Berkel & Rodenrijs and GS Leusden posed to the NGK, namely:
 1. Wherein do the *Gereformeerde Kerken* bind above Scripture and confession, and do they grant less room than might be expected from a reformed church? And
 2. How do you address each other on the foundation of God’s Word and the confession and do you succeed by means of mutual agreements to resist deviations from Scripture and the confession?
- b. In discussions on binding to Scripture and confession to take into account the decisions of the NM on opening the offices to sisters in the congregation;
- d. to emphasise in discussions that ‘giving a natural place to reflection and discussion on matters of doctrine and life in the ecclesiastical assemblies’ of which NM Lelystad spoke, must indeed be given form;

1.2

DKE had the mandate to continue the discussion about the functioning of the confession in the line of questions that had been previously raised regarding possible confessionality in the GKv and the measure of tolerance in the NGK. The discussion was all the more important because DKE had to report to GS Amersfoort-Centrum 2005 that they were disappointed with the fact that the issue of confessional subscription had been insufficiently dealt with in the mutual contacts as well as the National Meeting of the NGK. And the CCS indicated that when confessional subscription was discussed at the regional

vergaderingen, over de binding aan de belijdenis zeer divers waren.

1.3

Te weinig is in de onderlinge contacten van de afgelopen termijn doorgesproken over de vraag hoe men in de NGK elkaar aanspreekt op de grondslag van Gods Woord en de belijdenis, en hoe men er in slaagt om door middel van onderlinge afspraken afwijkingen van de Schrift en de belijdenis te weerstaan? Reeds in mei 2006 besloot men om de stand van zaken op te maken. De vraag of de NGK er echt werk van maakt om elkaar aan te spreken op de grondslag van Gods Woord en de belijdenis kan opnieuw niet voldoende worden beantwoord.

Het is ook niet duidelijk geworden of de bezinning en de discussie over vraagstukken van leer en leven een –naar de wens van de Landelijke Vergadering van Lelystad- natuurlijke plek hebben gekregen op de kerkelijke vergaderingen’.

1.4

Verder had de synode DKE gevraagd om in de gesprekken over de binding aan de belijdenis ook te betrekken de uitspraken die de LV van de NGK had gedaan over de openstelling van de ambten voor zusters in de gemeente. Het gesprek over die zaak is pas geopend na de opmaak van de balans waarmee dus de gesprekken over de binding aan de belijdenis voor deze periode werden afgesloten. De zaak van de vrouw in het ambt heeft immers niet te maken met de binding aan de belijdenis, zegt het rapport onder 5.1.3 (blz 23).

Onder 5.2.1 lijkt dit te worden tegengesproken als wordt gezegd dat in de zaak van de vrouw in het ambt zeker de binding aan Schrift en belijdenis ter sprake moet komen.

1.5.

Bij de opzet van de balans zijn door meerdere deputaten bezwaren ingebracht. Er leek te weinig tijd te zijn voor een goede bespreking en de meerderheid vond elkaar toen werd benadrukt dat deze balans een voorlopig en tussentijds karakter heeft. Vervolgens bleek van dit voorlopige karakter weinig toen de balans in de publiciteit werd gebracht. Het werd meer als een mijlpaal gezien. Wij vrezen dat dit de bespreking op de synode onder druk heeft gezet.

2 De balans is voorbarig.

2.1.

De balans concludeert -overigens ten onrechte- dat de zaak van de binding aan de belijdenis niet langer een blokkade is voor verder contact gericht op kerkelijke eenheid.

Dit betekent impliciet, dat de tolerantie die de NGK hanteren geen onoverkomelijk bezwaar meer is. Daarmee is de grondslag van het kerkelijk samenleven in geding.

2.2.

meetings, the reactions from the churches varied widely.

1.3

In the mutual contacts there has been too little discussion in the past period on the question how people address each other on the foundation of God’s Word and the confession, and how – by means of mutual agreements – deviations from Scripture and confession are resisted. Already in May 2006 it was decided to take stock of the issues. There is as yet no adequate response to the question whether the NGK indeed has a practice of addressing each other on the foundation of God’s Word and the confession.

Nor has it become clear whether the reflection and discussion on issues of doctrine and life – as desired by the National Meeting of Lelystad – has gained an adequate place in the church assemblies.

1.4

Further, the synod had asked DKE in discussions on confessional subscription to take the decisions of the NM of the NGK regarding allowing sisters in the congregation to serve in office. Discussion of this matter was started after the Interim Statement had been drafted, which brought to an end discussions on confessional subscription for this period. For the report says in 5.1.3 (p. 23) that the issue of women in office has nothing to do with confessional subscription.

This would seem to be contradicted under 5.2 where it is said that in the matter of women in office the binding to Scripture should certainly be addressed.

1.5

A number of deputies voiced their objections when the Interim Statement was drawn up. There seemed to be too little time for a good discussion and the majority found each other in emphasising that this Interim Statement has a temporary and in-between character. Too little was seen of this temporary character, however, when the Interim Statement became public. It is seen more as a milestone. We fear that this has placed discussion at synod under pressure.

2. The Interim Statement is premature

2.1

The Interim Statement concludes – by the way, unduly – that the matter of confessional subscription is no longer a hindrance for further contact focused on ecclesiastical unity.

This implies that the tolerance which the NGK exercise is no longer an insurmountable objection. This brings the foundation of ecclesiastical cohabitation in danger.

2.2

Het is ook nog steeds de vraag wat de NGK onder de grondslag verstaat. In de balans wordt gesteld over het omgaan met concrete en voortgaande afwijking van de belijdenis:

‘Van de kant van de NGK wordt benadrukt dat een ambtsdrager niet gauw geschorst zal worden, wanneer geen sprake is van aantasting van het ene fundament, Jezus Christus, of als de afwijking het bouwen op dit ene fundament niet verhindert’. Hoe verdraagt zich dit met de belofte van het Ondertekeningsformulier: ‘Indien dan ook ooit ons verstaan van de Heilige Schrift, het evangelie van Jezus Christus, zou komen af te wijken van wat de leer der kerk uitmaakt, beloven wij dit gevoelen niet te zullen leren, maar het vooraf voor te leggen aan de kerkenraad en daarna zo nodig de regionale vergadering om het aan Gods Woord te toetsen en na samenspreking een uitspraak te doen. Ook indien de kerkenraad en daarna zo nodig een regionale vergadering, uit zorg voor de eenheid en zuiverheid der leer, ons een nadere verklaring van ons gevoelen over enig deel van de genoemde belijdenisgeschriften zou vragen, zijn wij daartoe bereid. Wij beloven ons te zullen onderwerpen aan het oordeel van de kerkenraad of de regionale vergadering, op straffe van metterdaad uit onze dienst geschorst te zijn, behoudens het recht van beroep op de landelijke vergadering indien wij menen dat de gedane uitspraak niet recht is voor God, waarbij wij ons met die uitspraak tevreden stellen zolang ons beroep in behandeling is.’

CCS handhaaft een ongeoorloofd onderscheid tussen Christus als fundament en onze belijdenis als grondslag van het kerkelijk samenleven. Men kan blijkbaar concreet en voortgaand afwijken van de belijdenis zonder het ene fundament, Jezus Christus, aan te tasten. En een concrete en voortgaande afwijking van de belijdenis hoeft het bouwen op dit ene fundament nog niet te verhinderen.

Maar wat is dan de grondslag van de kerk? Het gaat toch om het getuigenis van de apostelen en profeten met Christus als hoeksteen? Christus als fundament, en dat fundament is zo breed als de Schriften zijn. De belijdenis geeft daarvan een hoofdsom. Wie van de belijdenis -die naar de overtuiging van de kerk ‘de hoofdsom van de Bijbel’ weergeeft- afwijkt, zonder de weg van het bezwaarschrift te gaan, tast het fundament aan.

Wat toch is voor de NGK het fundament van de kerk? Men lette ook op het verschil in de tekst van het Ondertekeningsformulier. De GKv verklaren dat de leer van de drie formulieren van eenheid - de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels - *in alle delen geheel met Gods Woord* overeenstemt. De cursief gestelde bewoordingen staan niet het Ondertekeningsformulier dat binnen de NGK fungeert. De betekenis van dit verschil is niet nader getaxeerd.

Nog altijd dus lijken de NGK een onderscheid te maken. Daarover had DKE met de CCS moeten doorpraten. Teruggrijpend op wat DKE rapporteerde aan de Synode van Zuidhorn 2002:

It also remains unclear what the NGK understands by the foundation. In the Interim Statement one reads the following on dealing with concrete and continued deviation from the confession:

“The NGK will emphasise that an office-bearer will not quickly be suspended where there is no question of undermining the one foundation, that is Jesus Christ, or if the deviation does not hinder the building on this one foundation.” How does this compare to the promise in [their] Form for Subscription: “Hence, if ever our understanding of the Holy Scripture, the gospel of Jesus Christ, should come to depart from what the doctrine of the church has decided, we promise that we shall not teach our opinion, but on forehand explain it to the church council and thereafter, if need be, the regional assembly to test it according to God’s Word and after discussion to issue a declaration. Moreover, if the church council and thereafter, if need be, a regional assembly, out of concern for the unity and purity of doctrine, should require a further explanation of our opinion concerning any part of the named confessional documents, we are prepared to do so. We promise to subject ourselves to the judgement of the church council or the regional assembly, on punishment of *de facto* being deposed from our ministry, maintaining the right of appeal to the national assembly if we are of the opinion that the declaration made is not right before God, while we will be satisfied with the decision while our appeal is being dealt with.”

The CCS maintains an unjustified distinction between Christ as foundation and our confession as basis for ecclesiastical cohabitation. It would seem possible to deviate concretely and continually from the confession without touching the one foundation, Jesus Christ. Moreover, a concrete and continual deviation from the confession need not prevent building together on this one foundation.

But what is the foundation (basis) of the church? Is it not the testimony of the apostles and prophets, with Christ as cornerstone? Christ as foundation, and that foundation as broad as what the Scriptures are. The confessions present the main substance thereof. Those who, without submitting an objection, deviate from the confession – which according to the conviction of the church presents “the main substance of the Bible” – are damaging the foundation.

What is for the NGK the foundation of the church? Take good note of the difference in the text of the Form for Subscription. The GKv declare that the doctrine of the Three Forms of Unity – the Belgic Confession, the Heidelberg Catechism and the Canons of Dordt – agree *in all parts entirely with God’s Word*. The italicised words are not found in the Form for Subscription used in the NGK. The relevance of this difference has not been considered.

It would thus seem that the NGK continue to make a distinction. DKE should have talked further with CCS on this. As DKE reported to GS Zuidhorn 2002:

‘De CCS aanvaardde wat DKE hadden geschreven: Christus belijden “houdt in dat we willen staan op het fundament van (de leer van) de apostelen en profeten (Mt 16.18, Ef 2.20)”’.

‘Christus alleen en genade alleen’ is voor de CCS niet beperkend ten aanzien van het geheel van de Schriften. “Als we zeggen Christus-alleen, dan is dat de Christus der Schriften, van de leer van de apostelen en de profeten.’ (Rapport Kerkelijke eenheid, 1e aanvulling, aan GS Zuidhorn, blz. 6).

In de balans komt de CCS opnieuw met het gewraakte onderscheid.

2.3.

Deze manier van spreken over de grondslag en de daaruit voortvloeiende tolerantie zijn al door GS Berkel en Rodenrijs 1996 afgewezen (Acta art. 82, zie ook het rapport, Acta blz 334.)

Als het gaat om de belijdenisgeschriften wordt wel onderscheiden tussen fundamentele en niet-fundamentele stukken of tussen centrum en periferie. Deze onderscheidingen zijn alleen bruikbaar als termen om aan te duiden, dat er in de Schrift en zo ook in de belijdenis een bepaald ‘reliëf’ en ‘niveauverschil’ is. Niet elk detail van wat ons in de Schriften is bekendgemaakt, heeft eenzelfde gewicht. Het is wel alles ten volle openbaring van God met het oog op onze verlossing. Maar het ene ligt dicht bij het hart en centrum van de bijbelse leer en van het Christelijk geloof dan het andere.

In de genoemde zin is de onderscheiding wel aanvaardbaar, maar laten we voorzichtig zijn en bedenken dat in de belijdenis te maken hebben met een ‘hoofdsom’, waarin de hoofdzaken van de Bijbelse leer zijn samengevat.

Bovendien mogen deze onderscheidingen door niemand worden gebruikt om bepaalde stukken of elementen van de christelijke geloofsleer te relativiseren en secundair te verklaren. En evenmin om afwijking daarvan te bagatelliseren. ‘Centrum’ en ‘periferie’ vormen samen het ene geheel van de bijbelse leer, en in dat geheel mogen wij de door God geopenbaarde dingen niet van elkaar losmaken. De eerbied voor de Schrift en haar ene Auteur verbiedt ons een in onze ogen ‘klein punt’ naar een tweede rang te verwijzen en een dwaling op zo’n punt minder ernstig te nemen. Wij willen ook in het ‘kleine’ trouw zijn.

2.4

GS Berkel en Rodenrijs 1996 sprak uit: ‘De afspraken binnen het kerkverband van de Nederlands Gereformeerde Kerken geven zoveel ruimte, dat een onbekrompen en ondubbelzinnige binding aan de leer onvoldoende wordt gewaarborgd’ (Acta, blz. 127). GS Leusden 1999 sloot zich daarbij aan (Acta, p. 226) en constateerde daarbij over het AKS (Akkoord voor kerkelijk samenleven): ‘Dit akkoord biedt minder waarborgen dan wij voor een gezond gereformeerd kerkelijk leven noodzakelijk achten’ (Acta, blz. 227).

GS Zuidhorn 2002 constateerde wel verheugd

“The CCS accepted ... what DKE had written: confessing Christ “implies that we want to stand on the foundation of (the teaching of) the apostles and prophets (Matt 16:18, Eph 2:20).”

“Christ alone and grace alone” is for the CCS not restrictive in view of the whole of the Scriptures. “If we say ‘Christ alone’, this is the Christ of the Scriptures, the doctrine of the apostles and prophets.” (Report Church Unity, first supplement, to GS Zuidhorn, p. 6).

In the Interim Statement this distinction which has been previously challenged is found again.

2.3.

This manner of speaking about the foundation and the tolerance that flows forth from it have already been rejected by GS Berkel en Rodenrijs 1996 (Acta art. 82, see also the report, Acta p. 334.)

With respect to the confessional documents a distinction is made between fundamental and not-fundamental points or between the centre and the periphery. Such distinctions are only useful as terms to indicate that in Scripture, and thus also in the confession, there is a certain “relief””, there are certain “levels”. Not every detail of that which is revealed to us in the Scriptures bears the same weight. All of it is fully revelation of God with a view to our salvation. But the one matter lies closer to the heart and centre of Biblical teaching and Christian faith than another.

In this sense the distinction named is acceptable, but let us be careful and consider that in the confession we are dealing with the “main substance”, the main issues of Biblical teaching are being summarized.

Moreover such distinctions may never be used by anyone to relativise certain points or elements of Christian doctrine and declare it of secondary importance. Nor is deviation to be considered unimportant. “Centre” and “periphery” together form the one whole of Biblical doctrine. In that whole we are not allowed to separate what God has revealed. Respect for Scripture and her one Author prohibits us from relegating something which, in our eyes, is a small point, to a second level and to take deviation on such a point less seriously. We want to be faithful also in the “small” things.

2.4

GS Berkel en Rodenrijs 1996 decided: “The agreements within the bond of the Nederlands Gereformeerde Kerken give so much room, that broad-minded and unambiguous confessional subscription is insufficiently safeguarded.” (Acta, p. 127). GS Leusden 1999 agreed with this (Acta, p. 226) and decided regarding the Accord for Ecclesiastical Cohabitation: “The safeguards for a sound reformed church life offered by this accord are less than we consider necessary.” (Acta, p. 227).

GS Zuidhorn 2002 did observe that the GKV and NGK

toenadering tussen GKV en NGK op het punt van de binding aan de belijdenis. Tegelijk sprak de synode uit: 'De vragen, die vanaf Berkel aan de NGK gesteld zijn, zijn nog steeds niet bevredigend beantwoord. O.a. de vraag: 'Hoe spreekt u elkaar aan op de grondslag van Gods Woord en de belijdenis en slaagt u erin door middel van onderlinge afspraken afwijkingen van de Schrift en de belijdenis te weerstaan?' (Acta, blz. 235v).

2.5.

Het is nog altijd onzeker in hoeverre de grondslag van Gods Woord en de belijdenis wordt beschermd. De CCS sprak uit, dat zij de ruimte die zij nodig achten in de verwoording van de leer van het evangelie in voldoende mate aantreffen in het spreken van DKE. Wel menen zij dat het klimaat per plaatselijke kerk binnen de GKV verschilt, zodat het niet zeker is dat de ruimte die de CCS aantreft in het spreken van DKE ook wordt aangetroffen binnen elke plaatselijke GK (Rapport Kerkelijke eenheid aan GS Zuidhorn 2002, Acta blz 28).

In de balans wordt gezegd: 'Niettemin is er in de NGK begrip voor bestaande beduchtheid voor juridisering, binding aan de letter en het onvoldoende honoreren van reliëf in de belijdenis, en leidt het niet-ondertekenen niet tot maatregelen tegen deze kerken. Daarbij speelt ook een rol dat deze kerken zich via instemming met de Preambule bij het AKS uitdrukkelijk hebben gebonden aan de belijdenis van de kerk.' Maar, wat is de aard van de binding aan de belijdenis bij de kerken die enkel instemmen met de preambule? Het AKS van de NGK schrijft het Ondertekeningsformulier niet dwingend voor. En art. 17 van het AKS relativiseert de ondertekening. Het bindt niet aan het gaan van de kerkelijke weg bij bezwaar, zoals het klassieke ondertekeningsformulier.

AKS Artikel 17 Ondertekening Formulieren van Enigheid

Als blijk van instemming met de leer van de kerk geldt de ondertekening van de drie Formulieren van Enigheid: de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus, en de Dordtse Leerregels.

Deze instemming wordt gevraagd na bevestiging van een ambtsdrager en na het regio-examen tot verlening van preekconsent, beroepbaarstelling of toelating tot het ambt van predikant.

Wie de ondertekening weigert of niet langer voor zijn rekening kan nemen, legt verantwoording af aan de kerkenraad. Totdat de kerkenraad met deze verantwoording genoegen neemt, wordt de uitoefening van het ambt, het preekconsent of de beroepbaarstelling opgeschort. De kerkenraad doet hiervan mededeling aan de gemeente en de regio en geeft desgewenst nader rekenschap.

2.6.

were approaching each other on the point of confessional subscription. At the same time the synod stated: "The questions which have been posed to the NGK since [GS] Berkel [en Rodenrijs 1996] have not been answered to our satisfaction. This includes among others the question: "How do you address each other on the foundation of the Word of God and the confession and, by means of mutual agreements, to resist deviations from Scripture and confession?" (Acta, pp. 235f.)

2.5

It remains unclear to what extent the foundation of God's Word and the confession is being protected. The CCS declared that in their opinion they find sufficient room for the articulation of the teaching of the gospel in the formulations of DKE. They do opine, however, that the climate differs between local churches within the GKV, so that they are not sure whether the room the CCS hears in the formulations of DKE is also found in every local GK (Report Church Unity to GS Zuidhorn 2002, Acts, p. 28).

In the Interim Statement we read: "Nevertheless, there is understanding within the NGK that apprehensions still exists within some congregations: about an overly-legalistic approach, binding to the letter of the confessions, and insufficient recognition of relative importance of different parts of the confession. That is why an unwillingness to subscribe to the confession does not lead to measures being taken against these congregations. The fact that all churches have explicitly bound themselves to the confession of the church by way of assent to the preamble of the AKS, also plays a role." But what is the character of confessional subscription with those churches who merely agree with the Preamble? The AKS of the NGK does not make the Form for Subscription compulsory. And art. 17 of the AKS relativises the subscription. It does not bind one to following the route of the church order, as the classic Form for Subscription does.

AKS Article 17 Subscribing the Forms of Unity

Signing the three Forms of Unity (that is, the Belgic Confession of Faith, the Heidelberg Catechism and the Canons of Dort) will show agreement with the doctrine of the church.

This agreement is required after the installation of an office bearer and after the regional examination for license to exhort, a call to the ministry or admission to the office of minister.

He who refuses to sign the three Forms of Unity or is no longer able to abide by them must give full explanation to his church council. Until the church council is satisfied with this explanation he shall be suspended from practising his office, exhorting to churches or being eligible for a call to the ministry. The church council shall inform the congregation and the sister churches and, if desired, give a more detailed account of this matter.

2.6

In de balans wordt van de kant van DKE gesteld, dat de bekrachtiging van de binding aan de belijdenis met een handtekening ‘als zeer wezenlijk en waardevol’ wordt ervaren. Dit relativiseert de noodzaak van de binding, zoals de GKV dat in de Kerkorde en in het Ondertekeningsformulier hebben bepaald. Ook overigens spreekt de balans niet eenduidig en ondubbelzinnig over de noodzaak van de binding en de verplichting deze binding expliciet te maken. Duidelijk had moeten worden gezegd, dat dit als een *noodzaak* wordt gezien. Het gaat hier om een kenmerk van de ware kerk: dat zij zich in alles houdt aan het zuivere Woord van God, alles wat daarmee in strijd is verwerpt en Jezus Christus als haar enig Hoofd erkent. Er mag dus geen ruimte zijn om van de gezonde leer af te wijken. En elke dwaling moet worden weerlegd, bestreden en geweerd.

2.7.

De Gereformeerde Kerken spraken t.a.v. tolerantie uit (GS 's Gravenhage 1914, Acta art 138) ‘...dat onze Gereformeerde Kerken steeds hebben geoordeeld, dat naar het voorbeeld der Apostolische Kerk tolerantie kan worden geoefend jegens broeders, die ter goeder trouw in eenig stuk der leer dwalen, mits dit niet eenig fundamenteel stuk der waarheid raakt, de dwalenden bereid zijn zich beter te laten onderrichten, en beloven voor dit gevoel geen propaganda te maken, waarbij het natuurlijk van zelf spreekt, dat zulke broeders, zolang ze in dat gevoel volharden, in geen geval voor eenig ambt in de Kerk verkiesbaar zijn;’

2.8.

De gezamenlijke uitspraak in de balans ‘...dat de verschillen onze kerken niet blijvend gescheiden mogen houden’ is dubbelzinnig. Deze woorden sprak de afgevaardigde van de NGK op GS Amersfoort-centrum 2005 met de bedoeling aan te geven dat er zijns inziens geen wezenlijke verschillen meer zijn. Van de kant van DKE zal hiermee bedoeld zijn, dat er nog wel wat te bespreken overblijft. De balans had hierover duidelijkheid moeten verschaffen. Wie samen op weg gaan naar kerkelijke eenheid hebben verschillen te overwinnen in gehoorzaamheid aan Schrift en belijdenis.

Het rapport stelt (blz 27): ‘In het traject van die gesprekken zal moeten blijken of er zaken zijn die kerkscheidend zijn of dat we verder kunnen komen op weg naar kerkelijke eenheid door barrières en blokkades weg te nemen. In die gesprekken zullen GKV en NGK elkaar kunnen aanspreken op de balans, en zal blijken wat de punten van overeenstemming in de balans in de kerkelijke praktijk waard is. Graag bieden we als DKE en CCS gezamenlijk deze balans aan aan de Generale Synode van de GKV en Landelijke Vergadering van de NGK.’

Op grond van deze eigen woorden van DKE is de conclusie die zij aan de balans verbinden -dat althans de zaak van de binding aan de belijdenis niet langer een blokkade is voor verder en intensiever kerkelijk contact in

In the Interim Statement DKE say that the confirmation of confessional subscription by means of a signature is experienced as “quite essential” and “valuable”. This relativises the necessity of subscription, as the GKV have determined in the Church Order and Form for Subscription. Moreover, the Interim Statement is not clear and unambiguous about the necessity of subscription and the duty to make such subscription explicit. It should have been stated very clearly, that this is considered a necessity. For we are dealing here with a mark of the true church: that in all things she keeps to the pure Word of God, rejects all that is at odds with it and recognises Jesus Christ as her only Head. There should be no room to deviate from the sound doctrine. And every deviation must be countered, fought off and averted.

2.7

Regarding tolerance the Gereformeerde Kerken declared (GS 's Gravenhage 1914, Acta art. 138): “...that our Reformed Churches have repeatedly judged that according to the example of the apostolic church tolerance can be shown toward brothers who in good conscience err with respect to a point of doctrine, as long as this does not affect any fundamental truth, as long as the one who errs shows readiness to be better instructed, and as long as he promises not to agitate on behalf of this viewpoint; in addition, it should be self-evident that as long as such brothers continue holding that viewpoint, they are not ever eligible for any office in the church.”

2.8

The following common declaration in the Interim Statement can be understood in different ways: “that the differences may not permanently keep our churches separated.” These words were spoken by a delegate from the NGK at GS Amersfoort-Centrum 2005 as an indication that, in his opinion, there were no essential differences anymore. From the side of DKE, the intention would have been that there are still matters to be discussed. The Interim Statement should have made this clear. Those who travel the road together to ecclesiastical unity have to overcome differences in obedience to Scripture and confession.

The report says (p. 27): “As these discussions progress, it will have to become evident whether or not issues remain that will keep us separate, or whether we can make further progress towards unity by removing barriers and obstacles. In these discussions, the GK and the NGK will be able to address each other in terms of this interim statement, and it will become clear what value the points agreed upon will have in practice. Together, we as DKE and CCS are pleased to offer this statement to the General Synod of the GK, and the National meeting of the NGK.”

Given these words of DKE the conclusion which they attach to the Interim Statement – that the issue of confessional subscription no longer forms a hindrance for further and more intensive ecclesiastical contact in the

de vorm van gesprekken, gericht op kerkelijke eenheid – nog des te meer voorbarig te noemen.

3. De balans is in strijd met eerdere synodeuitspraken

3.1.

De balans is niet in lijn met de uitspraken van GS Amersfoort-West 1967 en GS Hoogeveen 1970. In het conflict ‘Breda’ kwam Amersfoort-West tot het oordeel, ‘...dat door de weigering van ds Smouter c.s. tot onvoorwaardelijke ondertekening van de Schriftuurlijke Gereformeerde belijdenis in de Drie Formulieren inderdaad de grondslag van het kerkelijk leven is aangetast, omdat dan ontbreekt de verklaring dat de Drie Formulieren van Enigheid der gereformeerde Kerken in alle artikelen en stukken der leer in alles overeenstemmen met de heilige Schrift (art 137, Acta blz 140) Hoogeveen bevestigde deze uitspraak (art 236, Acta blz 185ev).

En GS Zuidhorn 2002 besloot een verzoek tot herziening van deze uitspraken af te wijzen (Acta., p. 241).’

3.2.

En ook neemt de balans niet de zorg weg van GS Berkel en Rodenrijs 1996 (art 82, Acta blz 127) –bevestigd door de GS Amersfoort-centrum 2005 (Acta, art 135)-, namelijk dat er in de NGK onvoldoende waarborgen zijn voor een onbekrompen en ondubbelzinnige binding aan de belijdenis. Want hoewel in de contacten is gebleken dat er goede ontwikkelingen zijn, is er feitelijk niets veranderd in de NGK. De Preambule van het AKS –steeds door de GKv op het punt van de binding aan de belijdenis als onvoldoende beoordeeld- is ongewijzigd gebleven. Art 17 van het AKS is nog van kracht. En nog altijd zijn er kerken binnen de NGK die geen ondertekeningsformulier gebruiken. Daarmee is de balans niet in lijn met GS Berkel en Rodenrijs 1996 (Acta art 82). Die sprak uit dat, zolang de NGK vasthoudt aan de huidige ruimte in de leer en het toezicht daarop, er geen perspectief is op samensprekingen met het oog op eenheid.

En de balans waardeert de vrees van de NGK voor het confessionalisme. Deze boven-Schriftuurlijke binding aan de leer wordt niet nader benoemd, ondanks vragen daaromtrent op diverse synoden. Ook GS Amersfoort-centrum 2005 had deze vraag nadrukkelijk aan deputaten meegegeven (GS Zuidhorn, Acta blz 28).

3.3.

De LV van Lelystad 2007 zei te hopen en te bidden dat de gesprekken met de GKv ertoe zullen bijdragen dat recht gedaan zal worden aan hen die in de breuk van de 60-jaren zijn getroffen door kerkelijke maatregelen. De Synode van Zuidhorn 2002 heeft eerder een –zij het beperkt- onderzoek gedaan naar het verleden. Dat onderzoek fungeerde leidde tot de geargumenteerde afwijzing van een revisieverzoek (zie ook 3.1.) tot herziening van de uitspraken van de synode van

form of discussions, focused on church unity – is all the more premature.

3. The Interim Statement is at odds with previous synod decisions

3.1

The Interim Statement is not in line with the decisions of GS Amersfoort-West 1967 and GS Hoogeveen 1970. In the conflict “Breda” [GS] Amersfoort-West [1967] came to the judgement “...the refusal of Rev. Smouter *cum suis* to subscribe unconditionally the Scriptural Reformed confession in the Three Forms indeed does damage to the foundation of church life, because missing would be the declaration that the Three Forms of Unity of the Reformed Churches agree in all articles and points of doctrine with Holy Scripture (Acta, art. 137, p. 140). [GS] Hoogeveen [1969] confirmed this decision (Acta, art. 236, pp. 185ff.)

And GS Zuidhorn 2002 decided not to accede to a request to review these decisions (Acta, p. 241).

3.2

Nor does the Interim Statement remove the concerns of GS Berkel en Rodenrijs 1996 (Acta, art. 82, p. 127) – confirmed by GS Amersfoort-Centrum 2005 (Acta, art. 135) – namely, that in the NGK there are insufficient safeguards for broad-minded and unambiguous subscription to the confessions. Although it has become clear in our contacts that there are good developments, in practice there has been no change in the NGK. The Preamble to the AKS – which has always been considered inadequate by the GKv where it concerns confessional subscription – has remained unaltered. Art. 17 of the AKS is still in force. There are still churches within the NGK that do not use a form for subscription. Hence the Interim Statement is not in line with GS Berkel en Rodenrijs 1996 (Acta, art. 82). For it declared that, as long as the NGK maintains the present measure of tolerance in doctrine and supervision, there is no perspective for discussions with a view to unity.

Further, the Interim Statement appreciates the fear of the NGK for confessionality. This supra-Scriptural binding to doctrine is not further defined, in spite of requests to that end by various synods. Among others GS Amersfoort-Centrum 2005 explicitly gave this question to deputies (GS Zuidhorn 2002-2003, p. 28).

3.3

The NM of Lelystad 2007 said to hope and pray that the discussions with the GKv will contribute to having justice done to those who were struck by ecclesiastical measures during the schism of the 1960s. GS Zuidhorn 2002-2003 already has done research – albeit limited – into the past. The result of this research was the rejection of a request to revision, based on arguments (see also 3.1), of the decisions of GS Amersfoort-West 1967 and GS Hoogeveen 1969 (Acta, pp. 241, 243). In the mean time it

Amersfoort-West 1967 en Hoogeveen 1969(Acta, blz 241/3). Intussen blijkt -uit de Website van de NGK- hoe men tegen de geschiedenis van de 60-er jaren blijft aankijken:

Over het conflict in de 60-er jaren:

Zoals het kerk zijn werd dichtgemetseld binnen de muren van de vrijgemaakte kerk, zo werd gaandeweg het luisteren naar de Schrift dichtgemetseld binnen confessionalistische muren. 'Met de Bijbel kun je alle kanten uit', zo kon men op kerkelijke vergaderingen horen, 'het komt op de belijdenis aan'. Zo fungeerde de belijdenis niet langer als middel om bij de Schrift bewaard te blijven. Ze kreeg een eigen autoriteit, waarbij sommigen aan elke term en aan elk woord bijna hetzelfde gezag toekenden als aan Gods Woord.

Een voorbeeld daarvan is de manier waarop ds. B Telder, emerituspredikant van de kerk van Breda, in opspraak kwam. Hij schreef over ons voortbestaan na het sterven en had daarbij moeite met de woorden van antw.57 van de Heidelbergse Catechismus, dat 'mijn ziel na dit leven terstond tot Christus haar Hoofd opgenomen zal worden'. Hij meende dat in deze bewoordingen te sterk de gedachte mee speelde dat de mens een in zichzelf onsterfelijke ziel zou hebben. In een brief aan de kerken maakte hij overigens duidelijk dat hij hiermee niet wilde ontkennen dat er een voortbestaan is na de dood en dat van de gelovigen, ook na hun sterven, geldt dat hun leven met Christus verborgen is in God. Het kan niet ontkend worden, dat ds. Telder op dit punt van de letterlijke tekst van de belijdenis afweek. Maar bedacht moet worden, dat het ds. Telder er juist om ging, de bijbelse leer zelf weer te gaan verstaan, ontdaan van Grieks-heidense invloeden die eeuwenlang funest gewerkt hebben. Het is daarom te begrijpen dat de classis Noord-Brabant/Limburg lang aarzelde eer zij ds. Telders leer op dit punt veroordeelde. Toen zij dat uiteindelijk wel deed, echter zonder ds. Telder daarom uit zijn ambt te zetten, hielp dat niet meer. De hele classis waar Breda toe behoorde is buiten het verband van de kerken geplaatst.

4. Conceptbesluiten

Ondergetekenden stellen de synode voor aldus te besluiten

Besluit:

met teleurstelling kennis te nemen van het document getiteld *Waar staan wij nu?* over de binding aan de belijdenis. Hiermee is niet voldaan aan de opdracht van de Synode van Amersfoort-centrum 2005.

Gronden:

1. Er is niet doorgesproken tot er een duidelijk antwoord kwam op de vragen genoemd in hun opdracht a 1 en 2.
2. In de gesprekken over de binding aan Schrift en belijdenis zijn niet betrokken de uitspraken die de Landelijke Vergadering van de NGK heeft gedaan over

becomes apparent – via the website of the NGK – how they continue to view the history of the 1960s:

About the conflict of the 1960s:

Just as what is means to be church was being enclosed within the walls of the liberated church, so too gradually the listening to Scripture was being enclosed by the walls of the confessions. "You can go all routes with the Bible," thus it was said at church assemblies, "the point is the confession." Thus the confession no longer served as a means to remain with the Scriptures. It gained its own authority, with respect to which some attributed an authority to each term and word almost identical to that attributed to God's Word.

An illustration of this is the way in which Rev. B. Telder, retired minister of the church of Breda, became controversial. He wrote about our continued existence after death and had concerns with these words of answer 57 of the Heidelberg Catechism: "my soul immediately after this life is taken up to Christ, its Head." He was of the opinion that these words were strongly due to the idea that a human being has an immortal soul in himself. In a letter to the churches he did make clear that he did not want to deny a continued existence after death and that the truth for believers, also after their death, is that their life is hidden with Christ in God. It cannot be denied that Rev. Telder deviated from the literal text of the confession on this point. But one should consider, that Rev. Telder wanted to understand the Biblical teaching, with the Greek-heathen influences removed that have been detrimental for ages. One can understand why the classis Noord-Brabant/Limburg hesitated for a long period before condemning Rev. Telder's doctrine on this point. When the classis did that, without removing Rev. Telder from office, it was too late. The whole classis to which Breda belong was placed outside the bond of churches.

4. Draft decisions

The undersigned therefore advise the synod to decide

Decision:

To note with disappointment the *Interim Statement* "Waar staan wij nu?" concerning confessional subscription. It does not fulfil the mandate given by GS Amersfoort-Centrum 2005.

Grounds:

1. The discussion did not continue until there were clear answers to the questions listed in mandate a 1 and 2.
2. In the discussions about binding to Scripture and confession the decisions of the National Meeting of the NGK about opening the offices to sisters in the

- openstelling van de ambten voor zusters in de gemeente;
3. Er is niet gevraagd of de bezinning en de discussie over vraagstukken van leer en leven ook een natuurlijke plek hebben gekregen op de kerkelijke vergaderingen, zoals de Landelijke vergadering voorstond.
 4. De aard van de binding aan de belijdenis is gerelativeerd, door als wenselijk te benoemen, wat in de Kerkerde en het Ondertekeningsformulier noodzakelijk heet.
 5. Het gevoerde beleid is niet in lijn met wat vorige synodes uitspraken over de tolerantie die de NGK voorstaan.
 6. Ten onrechte wordt de conclusie getrokken dat althans de zaak van de binding aan de belijdenis niet langer een blokkade is voor verder en intensiever kerkelijk contact in de vorm van gesprekken, gericht op kerkelijke eenheid.
 7. Deze conclusie bagatelliseert de verschillen waarover nog wel doorgesproken moet worden.
 8. De CCS handhaaft in de balans de door de GKv eerder afgewezen tolerantie wat betreft de binding aan de belijdenis, en spreekt ook over de verhouding tussen het fundament van de kerk en de belijdenis op een wijze, die één en andermaal door de GKv is afgewezen.
 9. Uit de weergave door de NGK van de geschiedenis van de 60-er jaren blijkt dat zij ten aanzien van de binding aan de belijdenis niet wezenlijk veranderd zijn.
- congregation were not involved;
3. The question has not been posed whether reflection and discussion on issues of doctrine and life now have a natural place in church assemblies, as the National Meeting advocated.
 4. The character of confessional subscription has been relativised, by calling “desirable” that which the Church Order and the Form for Subscription call “necessary”.
 5. The approach followed is not in line with what previous synods have said regarding the tolerance advocated by the NGK.
 6. It is incorrect to draw the conclusion that, at any rate, the issue of confessional subscription is no longer a hindrance to further and more intensive ecclesiastical contact in the form of discussions, aimed at church unity.
 7. This conclusion plays down the differences which require further attention in discussion.
 8. In the *Interim Statement* the CCS maintains a form of tolerance with respect to confessional subscription which the GKv has previously rejected, and speaks about the relationship between the foundation of the church and confession in a manner, which has been repeatedly rejected by the GKv.
 9. The presentation by the NGK of the history of the 1960s makes clear that, with respect to confessional subscription, there has essentially been no change.

K. Folkersma
G. Zomer

[Rev.] K. Folkersma
[Rev.] G. Zomer

Tweede Minderheidsrapport DKE m.b.t. VOP rapport

In dit tweede minderheidsrapport leggen wij u onze bezwaren voor tegen de conclusies uit de gesprekken met de Commissie voor Contact en Samenspreking (CCS) van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) over haar besluit om de ambten voor de vrouw open te stellen. Zie rapport Deputaten Kerkelijke Eenheid (DKE), 5, pag 23 e.v. en aanvullend rapport 2, blz 10 e.v.

1.

Deputaten Kerkelijke Eenheid hebben zich niet voldoende gehouden aan Besluit 3 en Opdracht 4 b van de GS Amersfoort-Centrum 2005 betreffende het zg VOP-besluit (over vrouwelijke ouderlingen en predikanten)

Het gesprek met de CCS van de NGK werd niet gevoerd overeenkomstig besluit 3 waarin de synode met teleurstelling kennis nam van de uitspraak van de Landelijke Vergadering (LV) te Lelystad 2004 dat het bijbels verantwoord is om de ambten van ouderling en predikant ook voor zusters open te stellen. De synode stelde dat deze uitspraak een ernstige barrière vormt voor het onderlinge contact omdat het Schriftverstaan in het VOP-rapport onvoldoende aansluiting zoekt bij de Schriftuitleg. Het vormt aldus de synode een onvoldoende basis voor de stelling, dat de ambten ook voor zusters kunnen worden opengesteld.

En ook is onvoldoende gesproken overeenkomstig besluit 4b om in de gesprekken over de binding aan Schrift en belijdenis ook te betrekken de uitspraken die de LV heeft gedaan over openstelling van de ambten voor zusters in de gemeente. Dit had besproken moeten worden voor de opmaak van de balans over de binding aan de belijdenis, waarin wordt gesteld dat de zaak van de binding aan de belijdenis niet langer een blokkade is voor verder contact gericht op kerkelijke eenheid.

2.

DKE zijn met de CCS het gesprek aangegaan over de hermeneutiek in het algemeen.

Maar om zo'n gesprek had de synode niet gevraagd. Met grote inzet zijn meerdere gesprekken gevoerd. Daarin zijn vertrouwen en toenadering gegroeid. Maar het kwam niet tot een antwoord op de vraag of het VOP-rapport in overeenstemming is met Schrift en belijdenis.

3.

Ook de meerderheid van DKE moet in zijn rapport aan u concluderen: de bezwaren van Amersfoort 2005 waren terecht. Dus ligt de barrière waarover toen werd gesproken, er nog steeds. De CCS heeft wel een en ander van ons bezwaar toegestemd, maar het heeft hen niet bewogen om te pogen het VO-rapport in eigen kring te heroverwegen.

Hierbij is te verwijzen naar een parallelle situatie, zie meerderheidsrapport, pag 62. DKE en CCS spraken

Second Minority Report DKE w.r.t. VOP report

In this second minority report we outline our objections for you against the conclusions drawn on the basis of discussions with the Committee for Contact and Discussion (CCS) of the Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) regarding its decision to open the offices for women. See the report of Deputies Church Unity (DKE), 5, pp. 23ff and supplementary report 2, pp. 10ff.

1.

Deputies Church Unity have not sufficiently abided by decision 3 and mandate 4 b of GS Amersfoort-Centrum 2005 regarding the so-called VOP-decisions (regarding female elders and ministers).

The discussion with the CCS of the NGK was not held in accordance with decision 3 in which the synod with disappointment took notice of the decision of the National Meeting at Lelystad 2004, which stated that it is Scripturally responsible to allow sisters to serve in the office of elder and minister. The synod considered this decision a serious barrier to mutual contact because the understanding of Scripture in the VOP-report was too far removed from the explanation of Scripture. Synod declared it formed an insufficient basis for the conclusion that the offices could also be opened for sisters.

In addition, the decisions of the NM regarding the opening of the offices to sisters in the congregation have also not been sufficiently addressed in discussions about binding to Scripture and confession as mandated in decision 4b. This should have been discussed before the *Interim Statement* about confessional subscription was drawn up, in which it is said that the matter of confessional subscription is no longer a hindrance to further contact focused on church unity.

2.

DKE did discuss hermeneutics in general with the CCS.

However, synod had not asked for such a discussion. With much dedication several discussions were held. This has increased mutual trust and helped us come closer together. But no answer came to the question whether the VOP-report is in agreement Scripture and confession.

3.

Even the majority of DKE has to conclude in its report to you: the objections of GS Amersfoort-Centrum 2005 were justified. The barrier then spoken of remains. The CCS had admitted to the correctness of some of our objections, but it has not moved them to try to have the VOP-report reconsidered in their own circles.

We may point to a parallel situation, see Majority report, p. 62. DKE and CCS have spoken together with prof. B.

indertijd samen met prof. B. Kamphuis en drs H. de Jong over de uitverkiezing. De Jong had in zijn boek *Van oud naar nieuw* ernstige kritiek uitgeoefend op de Dordtse Leerregels. In het gesprek kwam men gaandeweg tot een grote mate van overeenstemming over de uitverkiezing. Er zat ruimte tussen wat de Jong in zijn boek schreef en zijn mening zoals hij die verwoordde in de gesprekken. Maar De Jong heeft zijn kritiek op de DL niet publiek gecorrigeerd, hoewel dit van hem verwacht had mogen worden en de NGK daar bij hem op aan hadden moeten dringen. Zie ook rapport DKE aan de GS Amersfoort-Centrum 2005, blz 18 e.v.

4. Tegen het VOP-rapport zijn vele bezwaren te maken. Men doet de Schrift geen recht en stelt dat er in de Schrift –als het om deze kwestie gaat- sprake zou zijn van 2 lijnen, zodat voor- en tegenstanders zich op de Schrift zouden kunnen beroepen. Zo komt men er exegetisch niet uit. En dus moet de beslissing genomen worden op het vlak van het Schriftverstaan, zegt het rapport. Voor het VOP-rapport geeft de huidige cultuur de doorslag. Daarbij beroept men zich op een bepaalde moderne hermeneutiek. Niet de hermeneutiek van *Schriftbeginselen ter schriftverklaring*, maar meer in de zin van: hoe vertolken we vandaag de Schrift op een voor de moderne cultuur geloofwaardige wijze? Zo dreigt Schrift tegen Schrift te worden uitgespeeld.

In Gal. 3 gaat het niet over de verhouding van man en vrouw zoals bijv. in 1 Kor. 11 en 14, Ef. 5 en 1 Tim. 2 daarover geschreven wordt. Als het gaat over de vraag naar de vrouw in het ambt, is er naar onze overtuiging geen sprake van 2 lijnen. Op deze manier wordt de eenheid van de Schrift gebroken. Dit is in strijd met wat art 3 NGB belijdt over de inspiratie van de Schrift: de Schrift is het Woord van God. Het is ook in strijd met wat art 4 en 5 NGB belijden over het gezag van de Schrift en wat art. 7 NGB belijdt over de volkomenheid van de Schrift. Het uitgangspunt van het VOP-rapport zet de inspiratie, het gezag en de volkomenheid van de Schrift op losse schroeven. Komt men zo niet in strijd met wat art 1 NGB belijdt over de éénvoudigheid van God? God spreekt zichzelf toch niet tegen?

Hier is de binding aan Schrift en belijdenis zeker in geding! DKE had overeenkomstig de opdracht van de synode het VOP-besluit en het VOP-rapport moeten betrekken in het gesprek over de binding aan Schrift en belijdenis.

5. De meerderheid van DKE stelt voor

*Besluit 3:
met verdriet te constateren dat de gesprekken, hoe*

Kamphuis [GKv] and drs. H. de Jong [NGK] about election. In his book, *Van oud naar nieuw* [From old to new], De Jong had given serious criticism of the Canons of Dordt. During the discussion a great measure of agreement was achieved regarding election. There was room between what De Jong had written in his book and his opinion as he presented it in the discussions. But De Jong has not corrected his criticism of the DL publicly, even though one might have expected this and in view of the fact that the NGK should have urged him to do so. See also DKE report to GS Amersfoort-Centrum 2005, pp. 18ff.

4. Many objections could be made against the VOP-report. Scripture is not done justice and it is alleged that Scripture – where it concerns this matter – contains two lines of thought, so that both those in favour and those against women in office could appeal to Scripture. Thus there is no exegetical solution. And thus the decision has to be taken at the point of understanding Scripture, the report says. The VOP-report then allows today's culture to decide the issue. In doing so an appeal is made to a certain modern hermeneutics. Not the hermeneutics of *Scriptural Principles for the Explanation of Scripture*³, but more along the lines of “how do we translate Scripture today in a credible way for modern culture? Thus Scripture is played out against Scripture.

Galatians 3 does not deal with the relation between men and women as, for example, [it is dealt with] in 1 Corinthians 11 and 14, Ephesians 5 and 1 Timothy 2. When it comes to the issue of women in office, we believe there are not two lines. This would break the unity of Scripture. And that is at odds with what Belgic Confession art. 3 confesses concerning the inspiration of Scripture: Scripture is the Word of God. It is also at odds with what articles 4 and 5 of the Belgic Confession confess concerning the authority of Scripture and what article 7 confesses concerning the sufficiency of Scripture. The point of departure of the VOP-report questions the inspiration, authority and sufficiency of Scripture. Is this not at odds with what art. 1 of the Belgic Confession states concerning the simplicity of God? Surely God does not contradict Himself?

At this point the binding to Scripture and confession is certainly being questioned. In keeping with the mandate from synod DKE should have drawn the VOP-decision and the VOP-report into the discussion on Scripture and confession.

5. The majority of DKE proposes

*Decisions 3:
To observe with grief that the discussions, though very*

³ The title of a book on hermeneutics written by prof. Dr. S. Greijdanus, NT scholar in the GKN during the early 20th century and deposited by the GKN in 1944. Although already retired he returned to teaching NT at the Theological College of the GKN(v).

intensief ook gevoerd, nog niet alle bezwaren t.a.v. de uitspraak van de Landelijke Vergadering en het Schriftverstaan wat ten grondslag ligt aan het VOP-rapport, zoals die leefden bij de Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005, hebben kunnen wegnemen.

Wij vragen ons af welke bezwaren wél en welke nog niet zijn weggenomen. Wij constateren dat de bezwaren tegen het Schriftgebruik zijn gebleven. Wel verschilt de overeenstemming met CCS op verschillende punten met wat er in het VOP-rapport staat, maar niet alles van dat rapport is besproken en het rapport is tenslotte niet getoetst aan de bereikte overeenstemming.

Als grond wordt aangevoerd:

Grond:

In de gesprekken is gebleken dat de bezwaren ten aanzien van de spanning tussen Schriftverstaan en Schriftuitleg terecht waren. Omdat binnen de NGK de uitkomst van de gezamenlijke bezinning op het VOP-rapport nog niet duidelijk is, zijn de bezwaren niet geheel weggenomen.

Deze grond suggereert dat de bezwaren die nb terecht zijn gebleken ten dele zijn weggenomen. CCS heeft een en ander toegestemd, maar er is geen signaal dat de NGK de bezwaren zal wegnemen

6.

Wij willen er ook op wijzen dat onze kerken na 20 jaar bezinning op de GS Ommen 1993 uitspraak deden over het vrouwenkiesrecht. Daar worden teksten als 1 Kor. 14:34-36 en 1 Tim. 2:11-15 genoemd. En dan zegt het besluit:

Uit deze Schriftgegevens valt terecht(!) af te leiden dat de vrouw geen leer- of regeerambt mag vervullen.

Zie Acta Ommen art. 24, besluit 2 grond 3c; zie ook besluit 3, grond 4f.

Zie hieronder wat het 3de rapport over de VOP daarvan zegt.

7.

De GS Amersfoort-Centrum 2005 merkte het VOP-besluit aan als een ernstige barrière in het onderlinge contact. Dát moest aan de orde gesteld worden met de zorgwekkende vraag of de NGK in het achterliggende rapport de Schrift wel recht hebben gedaan en zich gehouden hebben aan wat we in de artt. 2-7 van de NGB belijden. DKE koos voor een andere insteek. Niet het VOP-besluit als zodanig, maar het Schriftverstaan werd onderwerp van bespreking.

Daarin werd veel verhelderd en herkend, zo wordt opgemerkt. En dát wordt nu als hoofdzaak aan de komende synode gemeld. Geen woord meer over het VOP-besluit als zodanig. Maar dat besluit vormt nog altijd een ernstige barrière. Door deze manier van doen hebben DKE de

intensive, have not resolved all objections with respect to the decision of the National Meeting and the understanding of Scripture which lies at bottom of the VOP-report, as they existed at GS Amersfoort-Centrum 2005.

We wonder which objections have been and which have not been resolved. We observe that the objections against the use of Scripture remain. There is a difference between the agreement with the CCS on various points with what is found in the VOP-report, but not everything in the report has been discussed and the report has not been tested along the lines of the reached agreement.

The ground adduced is:

Ground:

In the discussions it has become clear that the objections with respect to the tension between the understanding of Scripture and the explanation of Scripture were justified. Because the results of reflection within the NGK on the VOP-report is not yet clear, the objections have not been completely resolved.

This ground suggests that the objections which – note well – have been proven justified have been partially resolved. CCS has admitted to various things, but there is no sign yet that the NGK will act to resolve these objections.

6.

We also wish to point out that our churches, after 20 years of reflection, took a decision at GS Ommen 1993 on women voting. Texts such as 1 Corinthians 14:34-36 and 1 Timothy 2:11-15 are named. And then the decision states.

From these Scripture data it may be justifiably(!) concluded that a woman may not serve in an office of teaching or governing.

See Acta Ommen, art. 24, decision 2 ground 3c; see also decision 3, ground 4f.

For what the 3rd report about VOP says of this, see below.

7.

GS Amersfoort-Centrum 2005 indicated that the VOP-decision formed a serious barrier to mutual contact. *This* had to be dealt with, the worrying question being whether the NGK had done justice in the report to Scripture and maintained what we confess in articles 2-7 of the Belgian Confession. DKE chose another approach. Not the VOP-decision as such, but the understanding of Scripture became the subject for discussion.

In that discussion many things became clearer and were found recognisable, so it was noted. And *that* is now being reported as the main matter to the coming synod. There is no word anymore on the VOP-decision as such. But that decision still forms a serious barrier. By acting in this

opdracht van de GS verkeerd begrepen en dreigt nu de GS van Zwolle-Zuid op het verkeerde been gezet te worden. Via het rapport achter het VOP-besluit van de NGK komt nu het kwetsbare onderwerp van de hermeneutiek op de tafel van de synode. Daar hadden de kerken niet om gevraagd

8.

De simpele vraag is: wat is er nu echt bereikt op het punt van die geconstateerde barrière?

En dan moeten we nu eerlijk zeggen, dat er in al die intensieve gesprekken niet meer is bereikt dan overeenstemming met de CCS over een aantal punten wat de hermeneutiek betreft. Een overeenstemming waarbij ook nog vragen zijn te stellen, zie hieronder.

Wel heeft CCS erkend dat in de besluitvorming inzake VOP enkele belangrijke teksten niet zijn gehonoreerd. Dat is een ernstige constatering, die ons verdriet over deze zaak mag continueren en zelfs moet verdiepen. Intussen mag dankbaarheid worden verwoord over die erkenning. Maar er is niets afgesproken over de vraag, of en hoe dit verder in de NGK aan de orde gesteld zal worden. De CS heeft zichzelf wel die vraag gesteld, maar ook is van hun kant gezegd dat zij niet terug kunnen achter het VOP-besluit. Opmerkelijk voor een kerkverband dat open discussie voorstaat zelfs als het over de belijdenis gaat. Opmerkelijk ook voor een CCS die blijkens rapportage van DKE blijk geeft van diepe eerbied voor het Woord van God.

9.

We willen nog enige opmerkingen maken bij 2.3, Punten van gesprek uit het aanvullend rapport van DKE eind januari 2008

2. de contextbepaaldheid van bijbelse voorschriften

In veel gevallen moet er een culturele kloof met de oudisraëlitische of vroegchristelijke samenleving worden overbrugd om de bijbelse voorschriften op onszelf te betrekken. Daardoor is rechtstreekse toepassing van bepaalde Schriftgedeelten niet altijd mogelijk en soms ook niet wenselijk. Dat neemt niet weg dat elk bijbels voorschrift ons iets te zeggen heeft. Met het begrip 'contextbepaaldheid' wordt bedoeld dat de waarheid van Gods Woord wordt toegespitst in een concrete situatie. In ons laatste gesprek hierover (op 14 september 2007) vonden CCS en DKE elkaar in deze woorden: Gods Woord is niet opgesloten in een context, maar het opent zich naar vandaag.

Wij maken bezwaar tegen het begrip contextbepaaldheid. Zijn bijbelse voorschriften contextbepaald? Ze zijn wel betrokken op de context van die tijd. En ingebed in de context van heel de Schrift. Wij hebben te rekenen met de heilshistorie en de openbaringshistorie.

De nauwe verwevenheid met de cultuur, die door het VOP-rapport zo stellig wordt geponeerd, zodat bijbelse voorschriften en cultuur niet uit elkaar te halen zijn, wie

manner DKE have understood the mandate of the general synod wrongly and now GS Zwolle-Zuid 2008 may be misled. Via the report that underlies the VOP-decision the vulnerable issue of hermeneutics is tabled at the synod. The churches had not asked for this.

8.

The simple question is: what has in fact been achieved with respected to the noted barrier?

And then we must be honest and say, that in all those intensive discussion no more has been achieved than agreement with the CCS on a number of points in relation to hermeneutics. As evident in what yet follows, an agreement which is questionable at points.

The CCS did acknowledged that in deciding the VOP issue certain important texts have not been done justice. This is a serious observation, which ought to see our grief over this issue continued and even deepened. On the other hand we may be thankful that this acknowledgement was articulated. However, there has been no agreement on the question, if and how this should be dealt with by the NGK. The CCS itself has asked this question, but they too have said they cannot turn back the VOP-decision. This is remarkable for a bond of churches that advocates open discussion, even about the confession. This is also remarkable for a CCS which, given the DKE report, has deep respect for the Word of God.

9.

We yet wish to make a number of remarks in relation to 2.3, points of discussion found in the supplementary report of DKE end of January, 2008.

2. Biblical prescriptions contextually determined

In many instances a cultural gap between us and ancient Israelite or early Christian society has to be bridged, if we are to apply Biblical principles to ourselves. A direct application of certain portions of Scripture is not always possible and also not always desirable. This does not preclude, however, that every Biblical prescription has something to say to us. The phrase "determined by context" is used to indicate that the truth of God's Word is directly focused in a concrete situation. In our last discussion on this (September 14, 2007) CCS and DKE found each other in these words: God's Word is not locked in a context, but opens itself to today.

We have objections against the concept "determined by context". Are Biblical prescriptions determined by context? They are involved in the context of that time and embedded in the whole of Scripture. We have to take redemptive history and revelation history into account.

Who will prove that there is a close interwovenness between Biblical prescriptions and culture, as firmly alleged by the VOP report, so that they cannot be

maakt dat hard? Het OT bijv. is juist fel anti-kanaänitisch. En die 'culturele kloof', wie moet die overbruggen?

Heb je daar specialisten in de moderne hermeneutiek voor nodig? En zijn die eenstemmig?

Zo wordt er een afstand gecreëerd tussen de Bijbel en vandaag. Allerlei problemen gaan sterk het beeld bepalen. Maar Gods Woord is toch het licht? Zie Ps 119, 2 Pt 1. En elk schriftwoord is toch nuttig enz, 2 Tm 3? Het Woord is nabij u!, zegt Paulus. We hoeven niet de grote hoogten van de modern hermeneutiek te beklimmen, noch in de diepten van de problemen die zij opwerpt, neer te dalen om Gods Woord dat voor zichzelf spreekt, te verstaan. God openbaart aan de kinderkens wat voor wijzen en verstandigen verborgen is.

-- En verder als het gaat om

3. de verantwoordelijkheid van de mens

In ons eerste rapport is uiteengezet dat God aan de mens niet alleen Zijn Woord gaf, maar ook een eigen verantwoordelijkheid in het lezen en verwerken ervan. Deze verantwoordelijkheid werd in het VOP-rapport benoemd als *'beproefde ervaring'*. T.a.v. de zgn beproefde ervaring werd het risico erkend, dat je de eigen ervaring laat spreken tegenover de Schrift. DKE en CCS konden elkaar hierop vinden, dat beproefde ervaring altijd verbonden moet zijn met bijbelse wijsheid. We mogen geen primaat geven aan onze menselijke ervaringen in de eigen cultuur. 'Beproefde ervaring' kan beter vervangen worden door 'vernieuwde gezindheid'. Die gezindheid mag nooit een beroepsinstantie worden los van of naast de Schrift, maar zal altijd getoetst en onderworpen moeten worden aan Gods Woord.

Daarbij tekenen wij aan, dat de verantwoordelijkheid van de mens in het VOP-rapport teveel verzelfstandigd wordt ten opzichte van de Heilige Schrift. Dat wordt niet weggenomen door wat DKE stellen. De 'vernieuwde gezindheid' zal niet alleen getoetst en onderworpen moeten worden aan Gods Woord. Maar zij zal juist uitkomen in een groter verlangen naar en werken aan een dieper inzicht in de Schrift, naar het beeld van Christus. Wat was de spijs van Here Jezus? De wil doen van Zijn Vader. Hij wees de verzoeker, die heel 'creatief' met de Schrift om ging af met 'Er staat geschreven!'. Wanneer hebben wij Hem lief? Als we Hem volgen en Zijn geboden bewaren. We worden geen kleine zelfstandigen die verder mogen gaan dan de Schrift als het maar niet in strijd komt met de Schrift. Maar gegeven helder inzicht en fijngevoeligheid zullen blijken in het uitleggen en toepassen van de Schrift. En zij zullen overtuigend zijn door te spreken vanuit de Schrift.

Anders dreigt er iets als een -zogenaamd in de lijn van de Schrift- verder gaan dan de Schrift. In strijd met 1 Kor. 4 : 6. En dan is art. 7 NGB in geding. Denk aan het gebed van Ps 119 : 18: *Ontdek mijn ogen opdat ik aanschouw de wonderen van Uw wet*. En Paulus' gebed voor de gemeente, in Ef. 1 : 17v. Het gaat om het heengroeien naar Christus toe, Ef. 4: *door ons aan de waarheid te houden;*

separated? The Old Testament, for example, is fiercely anti-Canaanite. And the "cultural gap", who will bridge it?

Do you need specialists in modern hermeneutics for this? Will they speak with one voice?

In this way distance is created between the Bible and today. All sorts of problems will leave their mark on the issue. But is not God's Word light? See Ps. 119, 2 Peter 1. Is not every word of Scripture useful etc, 2 Timothy 3? The Word is near you!, says Paul. We need not climb to the great heights of modern hermeneutics, nor to descend into the depths of the problems they raise, to understand God's Word, for it speaks for itself. God reveals to little children what is hidden for the wise and understanding.

-- And also where it concerns

3. the responsibility of man

In our first report we outlined that God not only gave His Word to man, but also his own responsibility in reading and applying it. The VOP report refers to this responsibility as *"tried experience"*. With respect to this so-called tried experience it was admitted that one might let one's own experience speak in opposition to Scripture. DKE and CCS were able to meet on the point that tried experience should always be connected with Biblical wisdom. Our own human experiences in our own cultural should not be primary. "Tried experience" is better replaced with "renewed mind". This mind may never become a court of appeal unattached to or alongside Scripture, but must always be tested and subjected to the Word of God.

We point out that in the VOP report the responsibility of man is made too independent from Holy Scripture. This does not change in view of what DKE say. The "renewed mind" should not only be tested and subjected to God's Word. It ought to have its origin in an urge and effort to gain deeper insight into Scripture, according to the image of Christ. What was the food of the Lord Jesus? To do the will of His Father. The tempter was creative in using Scripture, but the Lord rebuked with "It is written". When do we love Him? If we follow Him and keep His commandments. We do not become little independent beings that may go further than Scripture as long as we are not at odds with Scripture. A given clear insight and sensitivity shall become evident in the explanation and application of Scripture. They shall become convincing by speaking from Scripture.

Otherwise we will go beyond Scripture, even if it is to be seen as in the line of Scripture. This is at odds with 1 Corinthians 4:6. Article 7 of the Belgic Confession is being questioned. Think of the prayer of Psalm 119:18 *"Open my eyes that I may see wonderful things in your law."* And Paul's prayer for the congregation in Ephesians 1:17f. We are to grow towards Christ, Ephesians 4: by

dán zijn we niet meer onmondig; anders worden we heen en weer geslingerd. Paulus doet geen beroep op de creativiteit van de vernieuwde gezindheid om de Schrift creatief toe te passen, maar hij roept op: *Laat het Woord van Christus rijk en overvloedig in/onder u wonen, zodat u elkaar in alle wijsheid onderwijst en terechtwijst*. En dat loopt uit op het loflied door de Geest geleerd, Kol. 3:16v. En zeker, alle gedachten moeten getoetst worden, gebracht onder de gehoorzaamheid aan Christus, 2 Kor. 10: 4, 5.

-- Ook maken we een kanttekening bij

4. geloofwaardigheid en cultuur DKE aanvullend rapport

Met 'geloofwaardigheid' wordt in het VOP-rapport bedoeld de persoonlijke geloofwaardigheid en niet geloofwaardigheid tegenover de cultuur waarin we leven. Het is de NGK met het besluit over de vrouw in het ambt er niet om te doen geloofwaardig voor huidige samenleving over te komen. Wel benadrukt men van de kant van de CCS dat het ongeloofwaardig is om aan vrouwen allerlei leidende functies te geven in het maatschappelijke en kerkelijke leven (bijvoorbeeld in onderwijs en catechese), terwijl men de ambten voor hen gesloten houdt. Binnen DKE vragen we ons af, of het spreken van Paulus over de positie van de vrouw vaak niet is toegespitst op het leven in het gezin en in de gemeente.

Het VOP-rapport zegt toch echt iets anders, en dat is minder onschuldig dan het nu door DKE wordt voorgesteld. De NGK-commissie die destijds de kritiek van de zijde van deputaten GKv en CGK beantwoordde, stelde in het 3de rapport onder 2.2.3, blz 7.

'De contextbepaaldheid van de bijbelse voorschriften is één centraal aspect van de overwegingen, maar de vrijheid en verantwoordelijkheid van de mens als beeldrager van God om het leven vorm te geven vormt een ander centraal aspect', en 'de conclusie dat op basis van een deskundige exegetische die getuigt van eerbied voor Gods Woord, meerdere standpunten verdedigbaar blijven'. Blz. 8... 'dat de exegetische simpelweg niet het enige centrale aandachtspunt is in de bezinning op de vrouw in het ambt....'

De context is de emancipatie van de vrouw en de doorwerking daarvan in het kerkelijk leven. Mannen en vrouwen gaan in het huwelijk en daarbuiten in het algemeen op voet van gelijkheid met elkaar om. Dit is zo'n natuurlijk en van harte aanvaard gegeven, dat mannen en vrouwen zich geen situatie wensen dat het anders is. We moeten er zelfs niet aan denken dat wij zouden moeten terugkeren naar de traditionele man-vrouw en ouder-kind verhoudingen die sommige allochtone culturen in Nederland nog kennen (hoewel die misschien veel dichter bij de cultuur van de Bijbeltijd staan dan de onze!). Het gevolg hiervan is, dat voorschriften die inhouden dat de vrouw haar/de man onderdanig heeft te zijn heel ver bij leden van onze gemeentes vandaan staan (zie 6.4.2 punt 3). En dat terwijl deze uiterst heldere, en vanuit exegetisch oogpunt nauwelijks voor misverstand vatbare

keeping to the truth; then we will no longer be infants; otherwise we will be blown here and there. Paul does not appeal to the creativity of a renewed mind to apply Scripture creatively, but he encourages us: *Let the word of Christ dwell in you richly as you teach and admonish one another with all wisdom*, which ends in the song of praise taught by the Spirit (Colossians 3:16f). And indeed, all thoughts must be tested, brought to obedience to Christ, 2 Corinthians 10:4,5.

-- We also have our remarks with respect to

4. credibility and culture DKE supplementary report

The concept "credibility" in the VOP report refers to personal credibility, not credibility in view of the culture in which we live. With its decision on women in office the NGK was not concerned about being credible with a view to current society. The CCS does emphasise that one is not credible if one allows for leading roles for women in social and church life (for example in education and catechesis), while they are not allowed to serve in office. Within DKE we wonder if what Paul says about the position of the woman is not focused on life in the family and the congregation.

However, the VOP report says something else, and this is not as innocent as what DKE present. The NGK committee which, at that moment in time, responded to criticism from the deputies of the GKv and CGK, noted in the 3rd report under 2.2.3, p. 7:

"The fact that Biblical prescriptions are determined by context is one central aspect of the considerations, but the freedom and responsibility of man as image bearer of God to shape life forms another central aspect", and "the conclusion that, on the basis of expert exegesis which evidences respect for God's Word, allows for various positions that could be defended." And p. 8 "... that exegesis is not merely the only central point of attention in reflection on women in office."

The context is the emancipation of the woman and how this is worked out in church life. In and outside marriage men and women deal with each other as equals. This is such a natural situation and heartily accepted, that men and women would not have it otherwise. We do not even want to think of returning to the traditional man-woman or parent-child relation which some foreign cultures in The Netherlands still have (even though they might be closer to the culture of the Bible than our own!). One consequence is, that prescriptions which say that a wife/woman must be subject to her husband/man is far removed from the practice in our congregations (see 6.4.2 point 3). This is said in spite of very clear prescriptions, which, from an exegetical perspective can hardly be misunderstood, the a-b-c of New Testament admonitions regarding the relationship between men and women! This is not just true

voorschriften, het abc van de nieuwtestamentische vermaningen omtrent de omgang tussen man en vrouw zijn! Dit gaat niet alleen op voor Nederlands gereformeerden, maar ook voor Christelijke en vrijgemaakt gereformeerden. Hier kan geen enkele exegeese, hoe contextgevoelig ook, wat aan veranderen.'

- Ook een opmerking bij wat het VOP-rapport zegt over wat de GS Ommen 1993 over 1 Kor. 14:34-36 uitsprak: 'Willen vrouwen naar de geest van deze uitleg handelen, dan komen allerlei vanzelfsprekendheden ter discussie te staan...' Hier wordt genegeerd dat Paulus onderscheid maakt tussen wat de zusters wel en wat haar niet geoorloofd is in de gemeente. Het VOP-rapport vervolgt met: 'Vragen als deze zullen in niemand opgekomen zijn. Maar dat bevestigt alleen maar dat de op een Generale Synode vastgestelde uitleg van 1 Kor. 14:34-36 allang is achterhaald door de feiten, i.c. het leven zelf. En geen mens heeft daar problemen mee.'

Hier is volgens ons als commissie de geloofwaardigheid van zowel de Schriftuitleg als het Schriftgebruik in het geding..... Deze volstrekt natuurlijke doorwerking van de emancipatie op alle niveaus van het leven -ook het kerkelijke - en de zelfs dankbare acceptatie daarvan door mannen en vrouwen binnen de christelijke gemeentes is zowel de oorzaak van de bezinning op de vrouw in het ambt, als de achtergrond tegen welke deze bezinning plaatsvindt. Wil de bezinning op de vrouw in het ambt op een geloofwaardige wijze gevoerd worden, dan kan zij niet geïsoleerd worden van de wijze waarop mannen en vrouwen in de huidige praktijk van het kerkelijke leven met elkaar omgaan. Hoewel we begrip hebben voor het feit, dat beide deputaatschappen (van CGK en GKv) geheel voorbijgaan aan deze hermeneutische problematiek, ervaren we het toch als een gemis. Wil het namelijk tot een evenwichtige beoordeling van ons rapport komen en, wat nog veel belangrijker is, tot een geloofwaardige bezinning op 'de vrouw in het ambt', dan dient ook dit aspect van de hermeneutische problematiek volstrekt serieus genomen en recht gedaan te worden.'

- En als het gaat om wat op blz 13 gezegd wordt over Paulus in 1 Kor. 11: 'Anders gezegd: is het handhaven van de scheppingsorde Paulus' doel, of is het beroep op de scheppingsorde middel tot het bereiken van een ander doel, te weten te voorkomen, dat vrouwen door met onbedekt hoofd te profeteren hun hoofd en zichzelf en de gemeente van Christus, dus Christus zelf, schande en schade aandoen?' (4.6.3.1, pag. 44). Op basis van exegeese kunnen wij geen eenduidig antwoord in de ene of de andere richting te geven. Wel menen we dat er deugdelijke argumenten voor zijn aan te voeren, dat de wijze waarop Paulus Gen. 1 en 2 in zijn vermaan verwerkt, sterk door de context bepaald is (4.6.3.1, pag. 44-45, 7.2.2 en 7.2.3)'.
Doet Paulus hier de Schrift recht of geeft hij een eigenmachtige uitleg/toepassing, die hem hier goed van pas komt? De veronderstelling alleen al baant de weg voor een eigenmachtige uitleg:

for members of the NGK, but also of the CGK and GKv. No exegesis, however much it wants to be sensitive to the context, can change this.

- We also have a remark with respect to what the VOP report says about what GS Ommen 1993 said about 1 Corinthians 14:34-36: "If women are to act in the spirit of this exegesis, all sorts of accepted ideas become questionable..." This ignores that Paul distinguishes between what sisters may and may not do in the congregation. The VOP report continues: "Questions such as these will have never been thought of by anyone." This only confirms that an exegesis of 1 Corinthians 14:34-36 fixed by a general synod is no longer applicable because of reality and life itself. And this is not considered a problem.

As committee we feel that the explanation and use of Scripture is being questioned... The very natural following through of emancipation in all levels of life – also church life – and even the fact that it is thankfully accepted by men and women within Christian congregations is both the cause of reflection on women in office as well as the backdrop to this reflection. If reflection on women in office is to be done in a credible way, it cannot be isolated from the way in which men and women relate to each other in church life today. While we can appreciate that both committees (of the CGK and the GKv) bypass this hermeneutic problem, we feel it should be noted. If our report is to be judged in a balanced way and if, even more important, we are to come to a credible reflection on "women in office", this aspect of the hermeneutic problem will have to be taken seriously and done full justice.

-- A remark with respect to what is said on page 13 with respect to Paul in 1 Corinthians 11: "To put it a different way: is the maintenance of the creation ordinance Paul's aim, or is the appeal to the ordinance of creation a means to achieve another aim, namely to prevent women from prophesying with uncovered head and thus bring shame on and doing damage to themselves and the congregation of Christ, and thus Christ Himself? (4.6.3.1, p. 44). On the basis of exegesis we cannot give a clear response in one direction or another. We do feel that there are good arguments to say that the way in which Paul works with Genesis 1 and 2 in his admonition is strongly determined by the context (4.6.3.1, pp. 44-45; 7.2.2 and 7.2.3).

Does Paul do Scripture justice or does he give an own explanation and application, which suits him at this point? The idea alone allows for an own explanation:

‘Gesteld overigens, dat het als eerste geschapen zijn van Adam wèl een normatief gegeven zou zijn, dan zouden we werkelijk niet weten hoe we dat in onze (ook kerkelijke) cultuur een geloofwaardige, concrete invulling zouden moeten geven. Wij verantwoorden dit op pag. 99 en 100 en gaan daar behoorlijk uitvoerig in op de vraag “in hoeverre uitspraken (bij voorbeeld van Paulus) die misschien contextbepaald zijn, maar liggen in het verlengde van gegevens uit Gen. 1 en 2, toch ook richtinggevend kunnen en moeten zijn voor onze context.’

Wij zouden de kerken willen uitnodigen dat deel van ons betoog (het wordt voorbereid op pag. 71) bij de overwegingen hierover te betrekken. *Onze overtuiging op dit punt is: in een samenleving en in kerken als de onze kunnen we wel in theorie het hoofd-zijn van de man als normatief uitgangspunt nemen, maar de prijs die we hiervoor moeten betalen is heel hoog, te weten het verlies van geloofwaardig Bijbelgebruik.* (Cursivering van ons).

-- Slot blz 14 en begin blz 15: ‘We missen zowel bij de deputaten CGK als de deputaten GKV de gevoeligheid voor een wezenlijk aspect van ons rapport: het feit dat op talloze wijzen de emancipatie van de vrouw onder ons zijn beslag heeft gekregen en de ingrijpende hermeneutische vragen die hiermee samenhangen. Als commissie zien we in de van de deputaten GKV en CGK ontvangen reacties geen redenen om de hoofdconclusie van ons rapport te wijzigen. Dat geldt ook voor de deelconclusies die daaraan ten grondslag liggen en voor de adviezen die we deden voor de behandeling van ons rapport door de LV 2004’

-- We lezen verder in het rapport:

5. *scheppingsorde en ethische bezinning* Aanvullend rapport DKE

Zoals aangekondigd in ons eerste rapport heeft hierover nog een gesprek plaatsgevonden met de CCS.

Het beroep op Gods schepping neemt een belangrijke plaats in, als het gaat om Gods normen voor ons leven. Daarbij overwegen we wat God in het Oude en Nieuwe Testament over zijn schepping en scheppingsbedoeling heeft geopenbaard. Als het dan gaat om de vrouw in het ambt moet een Schriftgedeelte als 1 Timoteüs 2 aan de orde komen (in een eerder gesprek was 1 Korintiërs 11 al aan de orde geweest). Daarover hebben we afrondend gesproken in ons laatste gesprek van 14 september 2007. Paulus haalt uit Genesis 1 en 2 naar voren dat Adam eerst geschapen is en daarna Eva. Enerzijds werd opgemerkt dat er bij Paulus wellicht een stuk joodse receptiegeschiedenis doorklinkt. Anderzijds kwam naar voren dat, ook al zou men Genesis 1 en 2 tegen de achtergrond van een patriarchale cultuur lezen, dan nog het ‘eerste-zijn’ van Adam in het oog springt, bijvoorbeeld in het feit dat Adam zijn vrouw een naam geeft. Dat is een daad van gezag.

Overigens werd in die bespreking het gegeven van de patriarchale cultuur gerelativeerd. Er waren in de tijd van het Oude Testament patriarchale culturen volken die priesteressen hadden. Maar in Israel waren alleen maar

“Even if the fact that Adam was created first is normative, we would not really know how we are to apply that in our (also church) culture in a credible way. We give an accounting for this on pp. 99 and 100 and there deal extensively with the question “to what extent can and should statements (for example of Paul) which might be determined by context but do lie in the line of data found in Genesis 1 and 2, give direction in our context.”

We would invite the churches to take note of our line of argument (prepared on p. 71) when considering this. *Our conviction on this point is: in a society and churches such as ours we can consider the headship of man as normative point of departure, but the price we have to pay for this is high, namely the loss of a credible use of Scripture.*” (Italics ours).

-- End of p. 14 and beginning of p. 15: “In our opinion the deputies of the CGK and GKV lack sensitivity to an essential aspect of our report: the fact that in many ways the emancipation of the woman has its position in our midst and the important hermeneutical questions associated with this. Given the reactions received from deputies GKV and CGK we see no reason to change the main conclusion of our report. This also applies to the part-conclusions which underlie this and the advice we gave for dealing with our report by NM 2004.

-- We further read in the report

5. *Creation ordinance and ethical reflection* Supplementary Report DKE

As announced in our first report, this was yet discussed with the CCS.

The appeal to God’s creation plays an important role when it comes to God’s norms for our lives. We consider what God has revealed about creation and His purpose with creation in the Old and New Testaments. When addressing the issue of women in office Scriptural passages such as 1 Timothy 2 must be taken into consideration (in an earlier discussion 1 Corinthians 11 had been discussed). We finalised discussion on this in our last discussion of September 14, 2007. Drawing on Genesis 1 and 2 Paul notes that Adam was created first, and then Eve. On the one hand it was noted that in Paul we hear a piece of Jewish tradition. On the other hand it was noted, that even if one reads Genesis 1 and 2 against the background of a patriarchal culture, the fact that Adam is first would still be noted, for example in the fact that Adam gives his wife a name. This is an act of authority.

During the discussion the given of a patriarchal culture was relativised. There were patriarchal cultures in the time of the Old Testament that had priestesses. However, in Israel there were only priests, males. God makes clear that

priesters, mannen dus. God laat zien dat het bij Israel anders is dan bij de heidenen. En Christus, die heus geen moeite heeft om joodse gewoonten te doorbreken, kiest wél 12 mannen als apostelen, in lijn met het Oude Testament. Er is dan ook alle reden om de verwijzing van Paulus naar Gods scheppingsbedoeling nadrukkelijk te betrekken in onze bezinning op de positie van de vrouw in de gemeente en de samenleving.

In het gesprek over dit onderwerp was over en weer veel herkenning. Er werden evenwel geen afrondende conclusies getrokken, omdat – ook bij gelijke beginselen – niet altijd sprake hoeft te zijn van gelijke exegeze.

Wel kwam het tot een afrondende gezamenlijke conclusie over de rol van de hermeneutiek in het VOP-rapport.

2.4 De rol van de hermeneutiek in het VOP-rapport

Vanuit DKE werd op het volgende gewezen. In hoofdstuk 6.3. schrijft het VOP-rapport: “Onze conclusie is dat het beroep op de schepping volop mee heeft te doen in de bezinning op de verhouding tussen man en vrouw, maar dat dit beroep nooit als het eind van alle discussie naar voren gebracht mag worden. De prioriteit in de Schrift ligt daarvoor te zeer bij de voortgang van het heil in Christus. Kern van de bijbelse boodschap is niet het handhaven van ‘scheppingsordeningen’, maar het vestigen van Gods heerschappij in het leven van de mens. En stellig kunnen de van God gegeven ordeningen van het leven (huwelijk, ouderschap, etc) daaraan dienstbaar zijn en heel dikwijls zijn ze dat ook, maar doel in zichzelf zijn ze niet. Terzijde: de betekenis van deze conclusie voor de interpretatie van Paulus' beroep op Gen. 1 tot 3 zal in hoofdstuk 7 aan de orde komen”.

In hoofdstuk 7 van het rapport wordt bij de behandeling van 1 Tim. 2 het beroep van Paulus op de scheppingsordening echter onvoldoende meegewogen. Met een beroep op de algemene overweging dat de schepping niet het een en het al is, gaat men naar de mening van DKE te snel aan het beroep van Paulus op Gods scheppingsorde voorbij; dit zou in de toepassing van deze tekst naar onze mening volop mee moeten doen.

Uit de kring van de CCS wordt inderdaad bevestigd dat er twee lijnen zijn in het VOP-rapport, die van de exegeze en die van de hermeneutiek. Deze twee lijnen zijn teveel uit elkaar getrokken, waarbij de beslissing wordt genomen op grond van de hermeneutiek en niet op die van de exegeze. Van de kant van de CCS werd beaamd dat er reden is de bezinning op dit punt voort te zetten. Ook wordt binnen de CCS overwogen in hoeverre men dit onderdeel van het rapport zou kunnen en moeten terugleggen in de eigen kerken.

We tekenen hierbij aan: Wat God Zelf over de schepping heeft geopenbaard en wat zo vanaf het begin heeft gegolden, en wat de Here Jezus en Paulus daarover zeggen, dat heeft blijvende geldigheid. Maar in het VOP-rapport wordt het begin van Genesis op losse schroeven

compared with the heathens, things are different in Israel. And Christ, who has absolutely no qualms about breaking with Jewish traditions, does chose twelve men as apostles, in line with the Old Testament. There is every reason to take into account Paul's pointing to God's intentions with creation in our reflection on the position of the woman in the congregation and society.

In discussing this matter there was much recognition on both sides. However, no final conclusions were drawn since – even where the principles are the same – the exegesis need not always be the same.

We did come to a final common conclusion about the role of hermeneutics in the VOP report.

2.4 The role of hermeneutics in the VOP report

From within the circle of DKE the following was pointed out. In chapter 6.3 the VOP report writes: “Our conclusion is that an appeal to creation should be fully taken note of in reflection on the relationship between men and women, but that this appeal may never put to an end all discussion. To that end the priority of Scripture lies too much in the salvation in Christ. The heart of this Biblical message is not the maintenance of “creation ordinances”, but establishing God's rule in the life of mankind. It certainly may be argued that the ordinances given by God in life (marriage, parenthood, etc.) serve that end and they often do, but they are not a goal in and of themselves. As a marginal note: the implications of this interpretation of Paul's appeal to Genesis 1-3 shall be dealt with in chapter 7.”

In chapter 7 of the report the appeal of Paul to the creation ordinance is weighed insufficiently when dealing with 1 Timothy 2. With an appeal to the general consideration that creation is not the be-all-end-all the appeal of Paul to God's creation ordinance is, in the opinion of DKE, bypassed too quickly: in our view this should be taken into full consideration when seeking to apply this text.

From within the CCS it was confirmed that there are indeed two lines in the VOP report: that of exegeze and that of hermeneutics. These two lines have been pulled too far apart, so that the decision falls on the ground of hermeneutics and not on the ground of exegeze. The CCS confirmed that there is cause for further reflection on this point. The CCS is considering to what extent this part of the report can and should be resubmitted for reflection in their own churches.

We wish to note the following. What God has revealed about creation and what has been valid since the beginning, and what the Lord Jesus and Paul say about this, has a permanent validity. However in the VOP report the beginning of Genesis is undermined by the suggestion:

gezet door de bewering: de weergave is gekleurd door de patriarchale verhoudingen in Israël. Is dit geen historisch-kritisch gebruik van de Heilige Schrift? (Blz 22v, 30). En de suggestie als zou Paulus' beroep op Gen. 1 en 2 niet een rechte toepassing ervan kunnen zijn, maar dat hij mogelijk er een eigen draai aan geeft voor het doel dat hem op dat moment voor ogen staat.

Het *zo is het vanaf het begin niet geweest* moet volop van kracht blijven. Je mag wat je ziet als prioriteit in de Schrift niet uitspelen tegen de concrete teksten zoals het VOP-rapport dat doet. Wat moeten we met de bewering: de van God gegeven ordeningen (huwelijk, ouderschap) zijn geen doel in zichzelf? Is de volheid van Christus niet juist te kennen uit de volheid van de Schriften, heilshistorisch en openbaringshistorisch verstaan? Bdenk ook dat Christus voor het huwelijk zich beroept op hoe het vanaf het begin geweest is. Wat God ingesteld heeft mag je niet relativëren.

- We lezen verder nog in rapport DKE

De gesprekken samenvattend komen we in deze vergadering op het volgende uit:

In de gesprekken is gebleken dat van GKV-zijde de problemen waarop de hermeneutische bezinning in het VOP-rapport een antwoord zoekt, herkend worden, en dat een aantal hoofdlijnen in deze hermeneutische bezinning gedeeld worden. Een algemene veroordeling van de hermeneutiek in het VOP rapport is daarom niet terecht. Tegelijk geven de NGK gesprekspartners aan dat het buiten kijf is dat het niet goed is om uit naam van algemene hermeneutische overwegingen en niet van exegese de eventuele normatieve kracht van concrete teksten (bijvoorbeeld in 1 Kor. 11 en 1 Tim. 2) te relativëren. Als het VOP-rapport tegen de bedoeling in toch deze indruk wekt, acht de CCS dit onjuist.

Wat de laatste zin betreft: het VOP-rapport wekt niet slechts de indruk, dat in het rapport de beslissing wordt genomen op basis van de hermeneutiek en niet op basis van de exegese, maar dat is toch zonneklaar. En het is zeker niet tegen de bedoeling van het VOP-rapport, maar het is de teneur ervan. Dat hebben DKE indertijd al geconstateerd en zo hebben ze het gerapporteerd aan onze vorige synode. Veel vragen die in het VOP-rapport aan de orde komen, zijn misschien herkenbaar, maar de oplossingen die het VOP-rapport geeft zijn onaanvaardbaar.

Alles overziende stellen wij de GS. voor:

Het voorstel van de meerderheid van DKE Besluit 2 en 3 niet aan te nemen, maar in plaats daarvan het volgende te besluiten:

1. Met afkeuring kennis te nemen van de wijze waarop is doorgesproken over de uitspraken die de Landelijke Vergadering van Lelystad 2004 heeft gedaan over de

the presentation is coloured by patriarchal relationships in Israel. Is this not a historical-critical use of Holy Scripture (pp. 22f, 30)? The same might be said about the suggestion that Paul's appeal to Genesis 1 and 2 might not be a proper application of these texts, but that he gives his own interpretation for his own purposes at that moment.

It has not been so since the beginning, this must remain fully in force. One may not play off what one sees as the priority of Scripture against concrete texts, the way the VOP report does. What are we to think of the thought: the ordinances God has given (marriage, parenthood) are not a goal in and of themselves? Is the fullness of Christ not to be understood in the fullness of the Scriptures, understood along the lines of the history of redemption and the history of revelation? Consider that Christ, in speaking on marriage, appealed to how it has been since the beginning. One is not allowed to relativise what God has ordained.

- We also read in the DKE report

When we summarise the discussions in this meeting we come to the following:

In the discussions it became clear that the GKV recognises the hermeneutical issues the reflection in the VOP report seeks answers to, and that a number of main lines in this reflection on hermeneutics are commonly shared. A general condemnation of the hermeneutics in the VOP report is thus not in place. At the same time the NGK discussion partners made clear that it is certainly not good to relativise the possible normative force of specific texts (e.g. 1 Corinthians 11 and 1 Timothy 2) in the name of general hermeneutical considerations and not in the name of exegesis. The VOP report never intended to give this impression and the CCS considers it incorrect if it does so.

With regards to the last sentence: the VOP report does not merely give the *impression* that the decision is taken on the basis of hermeneutics and not exegesis, it clearly does so. It certainly is not the intention of the VOP report, but it is its tone. DKE already concluded that and have reported so to our previous synod. We may recognise many questions dealt with in the VOP report, but the solutions the VOP report gives are unacceptable.

Given all this we propose to the general synod

Not to follow the proposal of the majority of DKE decisions 2 and 3, but instead to decide the following:

1. To take note with disapproval of the manner in which discussions have been held about the decisions of the National Meeting of Lelystad 2004 with a view to

openstelling van de ambten voor zusters in de gemeente.

opening the offices to sisters in the congregation.

Grond

Deputaten hebben niet voldaan aan de opdrachten die de GS Amersfoort 2005 hun hiervoor gaf en ten onrechte het gesprek over genoemd besluit niet betrokken in de gesprekken over de binding aan Schrift en belijdenis.

2. Met verdriet te constateren dat het besluit van de Landelijke Vergadering van Lelystad 2004 inzake Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten nog steeds een ernstige barrière vormt in het onderlinge contact

Gronden

1. In de gesprekken is gebleken dat de zorgen ten aanzien van de spanning tussen Schriftverstaan en Schriftuitleg terecht waren.
2. Door de CCS is erkend dat het niet goed is om uit naam van algemene hermeneutische overwegingen en niet van exegese de normatieve kracht van concrete teksten (1 Korinte 11, 1 Timoteüs 2) te relativiseren.
3. Hoewel de gesprekken geleid hebben tot verheldering terzake van de omgang van de Schrift en herkenning van de probleemstelling is het niet gekomen tot enig aantoonbaar initiatief om het VOP-besluit te heroverwegen.
4. Intussen blijkt het VOP-besluit ook te zijn geëffectueerd in de bevestiging van een vrouwelijke predikant.

Verder achten we de opdracht in conceptbesluit 5.2: Het voortzetten van de gesprekken met de Nederlands Gereformeerde Kerken over de hermeneutische vragen m.b.t. vrouw en ambt, te breed. Om zulke gesprekken is door de kerken niet gevraagd. En ook moet worden gerekend met het rapport dat deputaten Vrouwen-in-de-kerk uitbrengen aan de GS.

In plaats van wat de meerderheid van DKE voorstelt, stellen wij de GS voor

Deze opdracht te geven:

De gesprekken voort te zetten over de bezwaren die de GS Amersfoort-Centrum 2005 terecht naar voren bracht tegen het VOP-besluit en het daaraan ten grondslag liggende rapport en daarbij de binding aan Schrift en belijdenis duidelijk aan de orde te stellen.

K. Folkersma
A. van Houdt
G. Zomer

Ground

Deputies have not fulfilled the mandates which GS Amersfoort-Centrum 2005 gave them nor is there justification for the fact that this issue was not included in the discussions on binding to Scripture and confession.

2. With grief to observe that the decision of the National Meeting of Lelystad 2004 regarding Female Elders and Ministers continues to form a serious barrier in mutual contact

Grounds

1. In discussions it has become clear that the concerns regarding the tension between the understanding of Scripture and explanation of Scripture were justified.
2. The CCS has acknowledged that it is not good to relativise the normative force of specific texts (1 Corinthians 11, 1 Timothy 2) in the name general hermeneutical considerations and not exegesis.
3. While discussions have led to clarification on the point of working with Scripture and recognising the problems, there is no evident initiative to reconsider the VOP decision
4. In the mean time the VOP decision has been effected with the ordination of a female minister.

In addition we consider the mandate in the draft-decision 5.2: continuing the discussions with the *Nederlands Gereformeerde Kerken* about hermeneutical questions with respect to women in office, too broad. The churches have not asked for such discussions. Moreover, one should also take into account the report which deputies Women-in-the-church will submit to general synod.

Instead of what the majority of DKE proposes, we propose the following to the general synod

To give this mandate:

To continue discussions about the justified objections that were raised at GS Amersfoort-Centrum 2005 against the VOP decision and the report underlying it and in doing so to clearly raise the issue of binding to Scripture and confession.

[Rev.] K. Folkersma
[Rev.] A. van Houdt
[Rev.] G. Zomer